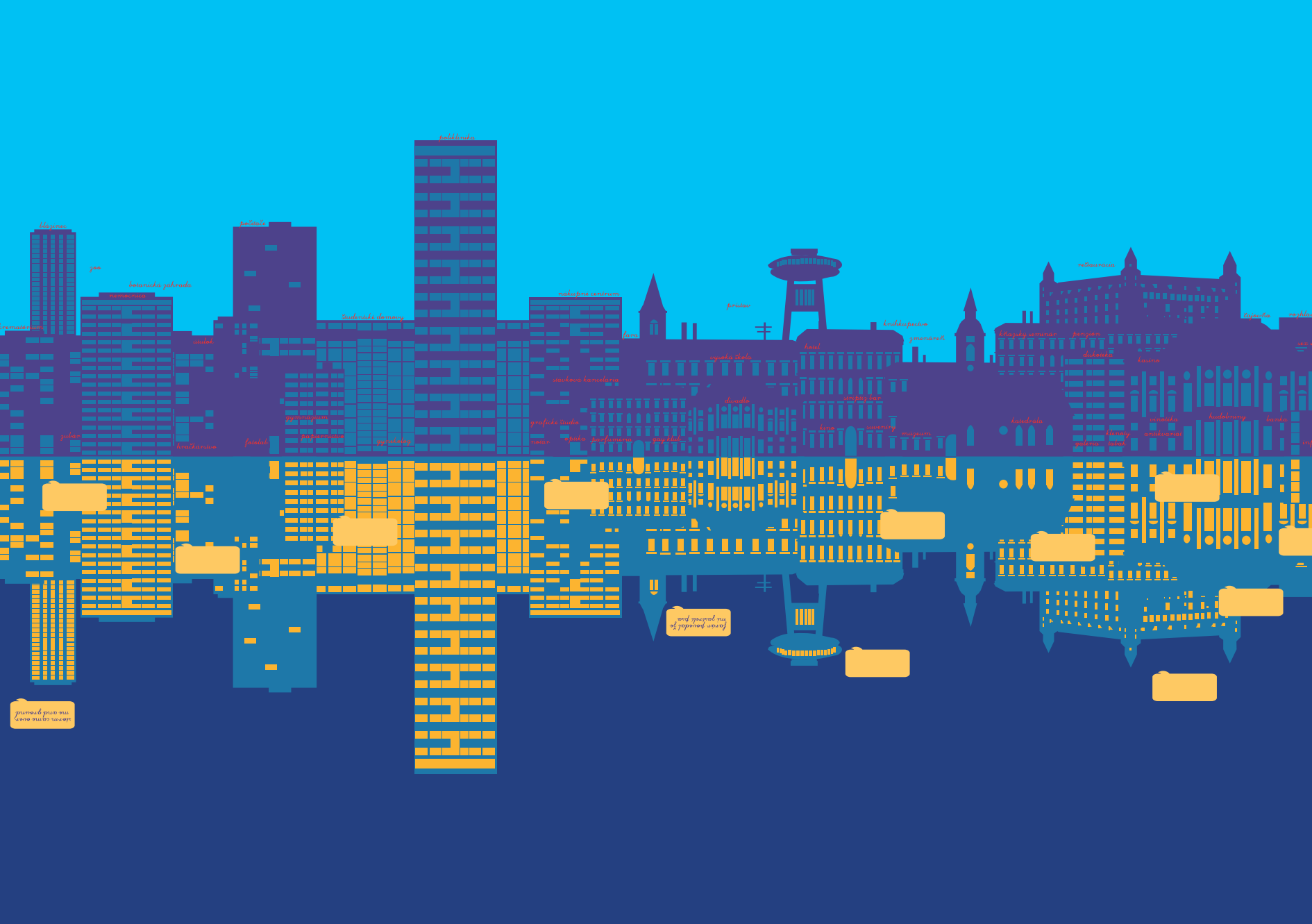

SARVA

magnum

gno

leitoria pública

faculdade

faculdade de engenharia

faculdade

faculdade de engenharia

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade de engenharia

faculdade de engenharia

faculdade

faculdade

faculdade

faculdade

ISBN 978-80-969847-7-0

OD UFA K UFU
FROM UFO TO UFO

ВА!

OBSAH CONTENT

Hommage à Július Koller (1939 – 2007)

univerzálna futuristická operácia universal futuristic operation U.F.O 2008

čo v BA? what in BA?

BA metro
BA Underground
Tiahnime mestom! inak
Let's hit the town! differently
Miesta
Places

BArchitektúra BArchitecture

pe: paneláky
panelaks
Povrchná Bratislava
Superficial Bratislava
Text-ile Urban Culture
Načo sú nám architekti?
What are architects good for?
O uličnej čiare
Street line
Petržalkové pohľadnice
Petržalka postcards

ulica street

Logostrology
Pouličná hudba
Street music
Leon Funf
Marek Kvetan vs Viktor Frešo

shopping

Vždy čerrrrstvé
Market Fresh
Supermarkety
Supermarkets

jedlo food

009 Rabaka gurmána – spoved' veterána 080
A gourmet's leg-up/confessions of a veteran/
010 Iná strava 084
Other food

život life

054 Pocity z BA CITY 092
BA CITY Vibes

náučná sekcia educational section

057 Etnokulti 096
060 Multikulti 098
062 Eurokulti 100

doprava traffic

Bratislavčania sú obyčajní 102
Bratislavans are ordinary
Hustota 104
Density

BA special

072 Sedem divov 106
Seven wonders
074 Bratislavské mýty 110
Bratislava myths
076
078

milý turista,

v rukách držíš druhé vydanie kultového sprievodcu od ufa k ufu. Vznikal komplikovanou metódou kolektívnej tvorby či spánku...

U-fu-turistický sprevodca súčasťou Bratislavou.

Vedel si, že v Bratislave sa nachádzajú až dve ufá? S našim sprievodcom sa môžeš vybrať od ufa k ufu popri mnohých zaujímavých stavbách, nápisoch, príbehoch či myšlienkach. Ufo môže poukazovať na nezvyčajné (sci-fi?) fenomény Bratislavy. Pozor, pod rúškom ufa niekedy opúšťame realitu a uvoľňujeme uzdu interpretácii a hre.

BA! mi príde najjednoduchšie,
najčistejšie, je to oficiálna skratka
mesta a zároveň zvolanie plné radosti?
strachu? rázneho rozhodnutia
neodísť odtiaľto?
BA! návod na použitie mesta
BA! metropola býva dravá
BA! príručka navigátora
BA! neni ako káva
BA! mesto krásnych komínov
že sa v Bratislave nedá žiť? ale BA!

Baa Baa, tak sa hovoria ovci
BA! je tak silný, jednoduchý
nápad, že by bolo až trochu čudné,
keby už nebol vymyslený.

BA? mne sa BA! zdá dosť holé
a priamočiare. Jedine, že by to bolo na
obálke strašne veľa krát za sebou, bez
výkričníka, takým rukou rozťahaným
písmom. Ako zápisky schizofrenika
bah
BA!?
BA kieho!

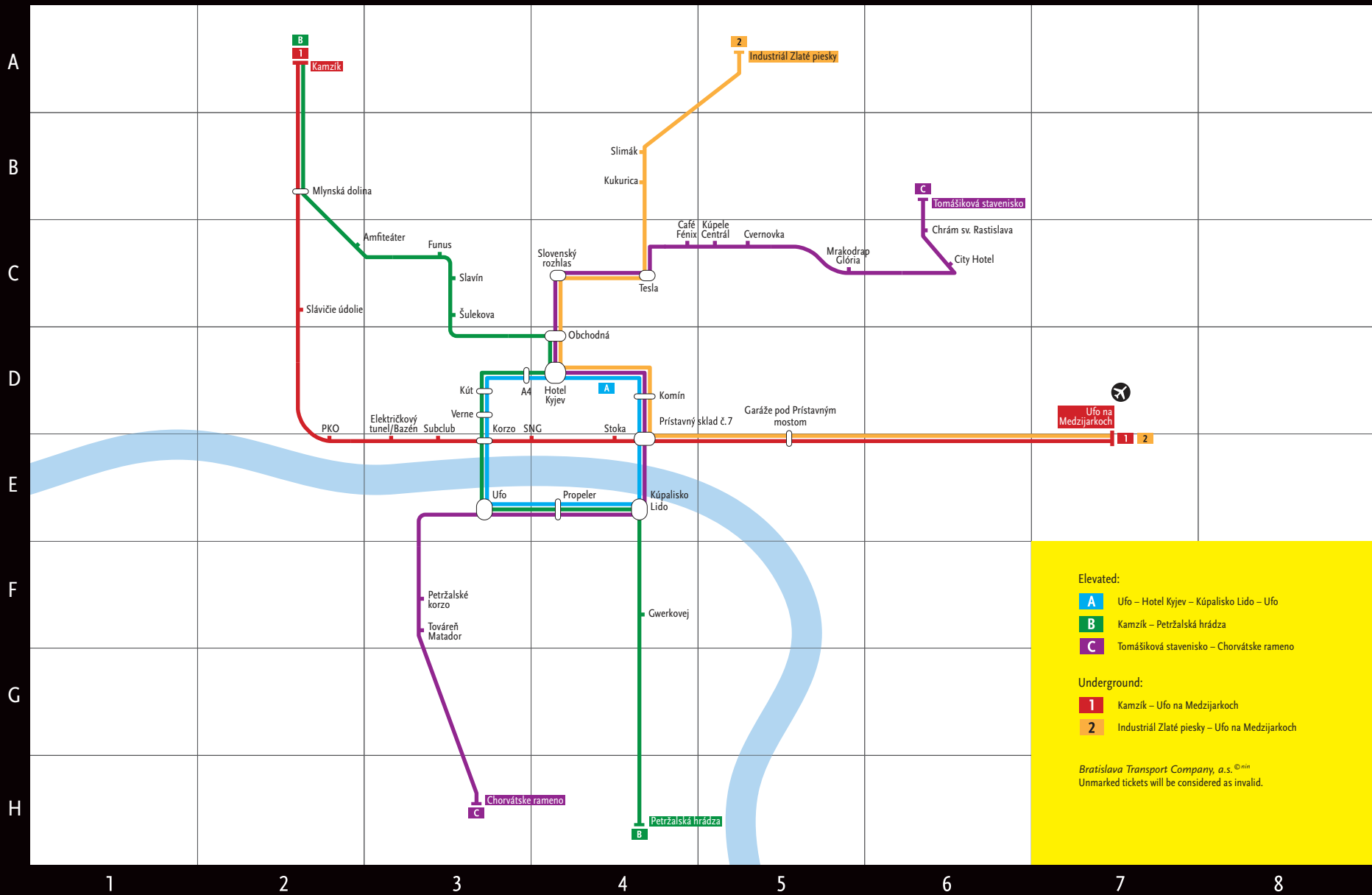
o dear tourist,

in your hands you have the second edition of the cult 'from ufo to ufo guide'. It is the result of a complicated method of collective creativity or sleep... U-fu-t(o)uristic guide through contemporary Bratislava.

Did you know that Bratislava actually has two UFOs? Our guide will take you from UFO to UFO, passing many interesting buildings, signs, stories and thoughts along the way. the UFO can be a sign of unusual (sci-fi) phenomena in Bratislava. Be aware though, beneath the UFO's cloak we leave reality behind and loosen the reins on interpretation and play.

BA! is simple, clean, it is the official
abbreviation of the city and at the same
time a call full of happiness?
fear? A resolute decision
not to leave this place?
BA! a navigator's manual
BA! it s not like coffee as A.M.O. say
BA! a city of beautiful chimneys
that it s impossible to live in Bratislava?
but BA!

Metro Bratislava

Elevated:

- A** Ufo – Hotel Kyjev – Kúpalisko Lido – Ufo
- B** Kamzík – Petržalská hradza
- C** Tomášiková stavenisko – Chorvátske rameno

Underground:

- 1** Kamzík – Ufo na Medzijarkoch
- 2** Industriál Zlaté piesky – Ufo na Medzijarkoch

Bratislava Transport Company, a.s. © 2011
 Unmarked tickets will be considered as invalid.

A

1. Ufo E3 **Ⓝ**
2. Korzo E3
3. Verne D3 **Ⓝ**
4. Kút D3 **Ⓝ**
5. A4 D3
6. Hotel Kyjev D4
7. Komín D4 **Ⓝ**
8. Prístavný sklad č.7 E4 **Ⓝ**
9. Kúpalisko Lido E4
10. Propeler E4 **Ⓝ**
- 11/1. Ufo E3 **Ⓝ**

B

1. Kamzík A2 **Ⓝ**
2. Mlynská dolina B2
3. Amfiteáter C2
4. Funus C3 **Ⓝ**
5. Slavin C3 **Ⓝ**
6. Šulekova C3
7. Obchodná D4
8. Hotel Kyjev D4
9. A4 D3
10. Kút D3 **Ⓝ**
11. Verne D3 **Ⓝ**
12. Korzo E3
13. Ufo E3 **Ⓝ**
14. Propeler E4 **Ⓝ**
15. Kúpalisko Lido E4
16. Gwerkovej F4
17. Petržalská hrádza H4

C

1. Tomášiková stavenisko B6
2. Chrám sv. Rastislava C6
3. City Hostel C6
4. Mrakodrap Glória C5
5. Cvernovka C5 **Ⓝ**
6. Kúpele Centrál C5 **Ⓝ**
7. Café Fénix C4
8. Tesla C4 **Ⓝ**
9. Slovenský rozhlas C4
10. Obchodná D4
11. Hotel Kyjev D4
12. Komín D4 **Ⓝ**
13. Prístavný sklad č.7 E4 **Ⓝ**
14. Kúpalisko Lido E4
15. Propeler E4 **Ⓝ**
16. Ufo E3 **Ⓝ**
17. Petržalské korzo F3
18. Továrň Matador F3 **Ⓝ**
19. Chorvátske rameno H3

1

1. Kamzík A2 **Ⓝ**
2. Mlynská dolina B2
3. Slávičie údolie C2
4. PKO E2 **Ⓝ**
5. Elektrický tunel E3
6. Subclub E3 **Ⓝ** **Ⓝ**
7. Korzo E3
8. SNG E4
9. Stoka E4
10. Prístavný sklad č.7 E4 **Ⓝ**
11. Garáže pod Pr. mostom E5
12. Ufo na Medzijarkoch E7

2

1. Industriál Zlaté piesky A5
2. Slimák B4
3. Kukurica B4
4. Tesla C4 **Ⓝ**
5. Slovenský rozhlas C4
6. Obchodná D4
7. Hotel Kyjev D4
8. Komín D4 **Ⓝ**
9. Prístavný sklad č.7 E4 **Ⓝ**
10. Garáže pod Pr. mostom E5
11. Ufo na Medzijarkoch E7

Key:

- Ⓝ** Romantica.
Place full of emotions.
- Ⓝ** Art Photo.
Place suitable for moody amateur photography.
- Ⓝ** Drugs.
Place with cheap illegal substances.
- Ⓝ** Social Networking.
Meeting point for your favourite social group.

TIAHNIME MESTOM! INAK LET'S HIT THE TOWN! DIFFERENTLY

text trilety

Barbora Šedivá

Saša Gojdičová

Zuzana Duchová

foto saša a mirvis

ufo 1,2,3 návštevníci festivalu Next

TRILETY – hravé zoskupenie slovenských sestier v triku, ktoré si svoj názov viac-menej ukradli z auta zametajúceho ulice (náhle vnuknutie prišlo v Bratislave na zastávke trolejbusu č. 202 okolo polnoci). Vyjadrili tým svoj mission statement: urobiť niečo užitočné pre obyvateľov miest a v ďalšom leveli urobiť niečo užitočné pre svet. Či vo svojom postoji skrývajú i tichý protest proti stereotypnému vnímaniu dvojice „žena – poriadok“, zatiaľ verejne nevysvetlili. Trilety ulice nezametajú, a ak hej, tak skôr len preto, lebo ne/potrebný materiál zbierajú a triedia, šíria mestský prach, presúvajú „odpad“ a to, čo je pre iných neviditeľné, z miesta A do miesta B. Premýšľajú o nových trasách.

🕒 TRILETY – a playful bunch of three Slovak “sisters” who more or less stole their name from a street sweeper (the sudden idea came at around midnight on the trolley bus 202). They use it to express their mission statement: to do something useful for the residents of towns and cities and on the next level to do something useful for the world. Whether their stance also conceals a silent protest against the stereotypical equation of “woman-tidiness”, is still not clear. Trilety do not sweep the streets, and if they do, then more to collect and sort useful/less material, they spread the city dust, they move rubbish and things which are invisible to others, from A to B. They're constantly thinking of new routes.

Rozhovor. Uprostred slnečného jarného dňa. Miesto činu: Bratislava – Brno – Praha. Trilety v tejto chvíli spája skôr virtualita. Aj tak spolu o atraktívnom meste.

iná bratislava?

b: Čo ťa napadne ako prvé, keď sa povie Bratislava?

s: Bratislava je nultý priestor. V Bratislave sú ľudia, s ktorými sa na tú nulu dá pozeráť a občas sú z tej nuly dve nuly a to sa potom na to mesto krásne nadáva a občas zas nekonečné množstvo núl, ktoré len čakajú, až kým do nich zakóduješ vlastnú informáciu. Ale syndróm nultého priestoru je, že často tou nulou prepadneš. Veď sa pozri na mňa. Práve som si dovarila ryžu na pražskom internáte Vltava. Keď si predstavím, komu si otázku asi položila, tak niečo v zmysle ako ignorancia, tvrdosť, hranatosť, obmedzenosť, drzosť, ale určite aj čosi pozitívne – niečo ako pevná vôľa robiť veci tam, kde to nejde. To ani nie je triafanie, len si tak spomínam, čo som si vypočula za tie tri roky, čo ten projekt sprievodcu po generáciách generujeme. Ale možno sa to už za ten čas nejako k lepšiemu zmenilo. Každopádne som bola a som proti takémuto negatívne hodnoteniu, myslím, že je to práve naopak. Treba robiť veci tam, kde nie sú a to sa človek môže cítiť (opäť) ako pionier.

z: To, čo hovoril Američan Eric, že „city of changes“.

b: Prečo ťa to mesto začalo zaujímať tak, že si s ním chcela začať pracovať? „Niečo“ spravilo z Bratislavy tvojho partnera, nie cudziu osobu, skôr niekoho, koho chceš spoznať. To sa dá tak, že chodíš s mestom na rande. No nie? A myslíš, že už by to bola iba nuda?

z: Ľudia z hospitality clubu (www.hospitalityclub.org) veľa o Bratislave nevedia, sú sem lacné letenky, potom zas odletia, a odľaknú si, že videli. Asi je to nuda.

s: Bratislava spravila partnera zo mňa, pekne si ma vychovala. Pred mnohými rokmi, keď som sa batolila na sídlisku Podunajské Biskupice a máčala si ruky v mokrom

piesku ocikanom od psov, získala som k nej radostný obdiv. A keď som bola staršia, chodila som na také veľké stavenisko a to už bol medzi mnou a Bratislavou vyzývavý pubertálny vzťah ako že: buď ma serieš, alebo sa mi páčiš. Tolke možnosti mestského polotovar! A potom sa tá moja Bratislava začala radikálne tváriť postsocialisticky. To som už začala myslieť a (napriek tomu) pretĺkať sa školským systémom. Tam niekde sme si to teritórium s novými a pevne spriaznenými ľuďmi rozširovali a značkovali – akciami, kaviarňami, filmovými klubmi a krčmami. A tu po čase vlastne začala tá nuda, vyčlenená na čoraz užší okruh **Verne**⁰⁵⁰ – **A4**⁰⁴² – **Prašná Bašta**⁰²⁴ a šlus, tá istá káva, tá istá práca, tie isté cesty, tie isté rozhovory. Prišlo mi to chudobnejšie ako to očúrané pieskovisko. Preto vznikol projekt Urbánna Rekreácia/Citylab (www.citylab.sk) aj Sprievodca. Tiahnime mestom inak, nanovo.

nové trasy?

b: Hej, Urbánnou Rekreáciou sme sa pokúšali dať turizmu iný význam. Obrátiť ho naruby. Alebo aj dať mu normálnu civilnú tvár, bez klasických šuštiakových skupiniek ovešaných fotoaparátmi a podivnej pani s dáždnikom v čele. Flusser hovorí, že to, čo je na pohľadnici / fotografii získava moc. Vďaka tebe sa turisti stali novými (krátkodobými) pamiatkami Bratislavy. Ale vieme, že tu boli. Nestoja za, ale pred (okom kamery). Čo o Blave hovoria oni?

s: Flusser možno ešte nerátal s tým, že obraz a teda aj jeho moc sa bude devalvovať a to sa presne stáva v turistickej fotografii. Séria našich fotografií pracuje s otočeným konceptom. Nie turisti sa stávajú pamiatkami mesta, ale ja ako všadeprítomná dotieravá postava za ich dokonalými stereotypnými kompozíciami sa stávam, aj keď pre nich nedobrovoľne, pamiatkou, ktorú si odnesú do celého sveta. Cestujem s nimi, vyskytujem sa v ich albumoch. Táto geniálna myšlienka však nevznikla v mojej hlave, ale bola rekonštrukciou príbehu jedného bratislavského bezdomovca so zvláštnou záľubou strkať sa turistom do záberov.

b: Kde sa teda podľa teba nachádzajú ne-miesta kultúry a oddychu?

s: Musím povedať, že v A4-ke (www.a4.sk). A po tejto lojálnej, ale úprimnej poznámke si myslím, že sú skryté, čakajú na spontánnu akciu typu Rez mestom (www.itchybit.org/rezmestom).

z: Teraz sa masovo chodí šopingovať do Auparku, Polusu, Avionu, IKEA a podobne – jasné ne-miesta. Povedala školiteľka dizertačky, že je možno dobré nerobiť ten preklad „non-place“ ako ne-miesto, lebo potom to evokuje, že je to nemiestne... Navrhla „neartikulované miesta“. Je to tak lepšie?

b: Možno. Ja chodím teraz viac z Bratislavy a do Bratislavy. A mesto sa mi tak scvrklo na príchody a odchody. Vtedy si ho najviac uvedomujem. Stanica. Paradoxne miesto všetkých a nikoho. Chodievala som ráno električkou 7 z Rače, vystúpila pri Tescu a zamierila na SNP. Aká je tvoja každodenná trasa?

s: Moja každodenná trasa je Volha – Chodov – IP Pavlova – Národné divadlo. Faux pas? Čo bolo, bolo...

z: Hrozne veľa chodím medzi Kollárkom a Námestím SNP. Dá sa tadiaľ ísť asi piatimi spôsobmi, ale už ma to nebaví, snažím sa vymýšľať si nové trasy. V zabíjaní stereotypov pri hľadaní vzdialenejších cieľov pomáha aj dopravný podnik, ktorý stále mení trasy autobusov.

b: Po tom, čo som odišla do Brna, mi začala chýbať bratislavská atmosféra. Trochu apatie, urbanizmu v štyle socializmu, veľkomestského zhonu a malomestského nepokoja. Mesto som si prirovnala k betónu. Tvrdý, ale zasa keď už stojíš, tak stojíš. Brno je zatiaľ pocityto skôr bahno. Niečo úrodné, ale neisté. Nevieš, na čom si. Včera som bola na filme, ktorý sa odohrával v Berlíne. Dnes som venčila psa. Partička na balkóne v polorozpadnutom vnútornom dvore mi ten film pripomenula. Brno je malé aj veľké zároveň. Bratislava otvorenejšie agresívna. Papieriky na zemi, ale zasa menej psích h... Na čo si si v Bratislave ne / zvykla ty?

s: Zvykla som si na malosť, nezvykla na to isté. Ako sa hovorí – nerušte moje kruhy, ale myšky v točiacom sa kolese si možno hovoria niečo iné.

z: Ja sa prispôbim. Ale to je možno aj naša tragédia

:. Že si zvykneme na všetko a nechce sa nám vynakladať príliš veľké úsilie na zmenu. V Bratislave je fajn, že ideš po ulici a stretávaš známych, je to tu pomerne malé. Hoci už sa tento komunitný pocit dá zažiť aj v Prahe či Viedni...

3 detaily?

s: Detaily sú veľmi konkrétne – babuta, zdenka, james, zuzka, slávo, oliver, ľubo, ana, chalmo, vlado, ondro, robo, tato a mama a späť.

z: To by chcelo fotky... Mám pocit, že v Bratislave je málo zaujímavých detailov, napríklad keď sa ide z Račianskeho múta do centra, sú tam také charizmatičké kovové dvere... Miznú také všelijaké zabudnuté miesta. Páči sa mi, keď niekde ešte ostal 10 rokov starý vývesný štít, nápis... Minule sme spomínali, že Palacinky u Lacinky sú takým zvláštnym miestom. Tam tie detaily ozaj majú vyše 10 rokov a stále majú čo povedať.

b: Polámaný pútač pred A4-kou. Odraz slnka v press centre. Ako idem v lete s pripitými kamošmi cez Michalskú a stretneme Burgra.

4 miesta?

s: Odporúčam: rituálny kruh za zastávkou autobusov pod **Novým mostom**¹⁰⁷, prechod nočným **tunelom**⁰⁴³, červenú nemocnicu na Palisádach, ešte rýchlo stihnúť štvrť pri **Prístavnom sklade**⁰³⁰, z ktorej bude za chvíľu niečo ako suprsitisentr, prístav so žerjavmi a breh oproti s betónovými bunkrami, haubóty pri Slovnafte, robotnícky spoj 70, zmrzlinu Tibaj a sakurovú ulicu Učiteľská, **ufo pri Pentagone**⁰³⁸, starý **amfiteáter**¹⁰⁹, kolibské mŕtve ateliéry, Košariská v lete na bicykli... toľká romantika, ale v praxi tak na tri dni ohurovania návštev a sme tam, kde sme boli. V Prašnej Bašte.

z: Čo ja viem, z hlavy... Hrob slovenského Robinsona, Devínska Kobyla, Vegetka na Panskej, Ufo na Medzjarkoch.

b: A4 – nultý priestor, prístav, niekde pri Dunaji, Tranzit

ateliéry a 13 kubíkov na **Zlatých pieskoch**⁰⁴⁰.

🕒 Interview/chat/discussion/conversation. On a sunny spring day. The scene. Bratislava – Brno – Praha. This time Trilety are connected more virtually. But nevertheless, together, about an attractive city.

a different bratislava?

b: What's the first thing that comes to your mind when someone says Bratislava?

s: Bratislava is a zero space. Bratislava has people who you can look at that zero with and that zero becomes two zeros, then you can really whinge about the city, and sometimes it is an infinite number of zeros, just waiting to have your own information coded into them. But a symptom of zero space is that that zero eats you up. Just look at me. I just finished cooking rice at the Vltava student dormitory in Prague. When I imagine who you probably asked, then something along the lines of ignorance, toughness, squareness, simple mindedness, arrogance, but certainly also something positive – something like being determined to do things where it's not possible to do them. This is not even guessing, I'm just remembering what I have had to listen to over the three years that the guide through the generations has been going. Or perhaps it has already changed for the better. In any case, I was and i am against this kind of negative criticism, I think it's exactly the opposite. It's better to do things where they aren't and that way you'll feel like a pioneer (again).

z: What Eric the American said about the "city of changes".

b: Why did the city start to interest you to the point that you wanted to work with it? "Something" turned Bratislava into your partner, not a stranger, but rather someone you want to get to know. Isn't it possible by taking the city out on a date? And do you think it would become boring?

z: People from the hospitality club (www.hospitalityclub.org) don't know much about Bratislava, you can get cheap flights here, then they leave, tick it off – I've seen it. It's probably boring.

s: Bratislava turned me into a partner, she trained me well. Many years ago, when I was learning to walk around Podunajské Biskupice and would stick my hands into sand soaked in dog piss, I learned to happily admire her. And when I was a little older, I used to go to a big building site and already had a really pubescent relationship with Bratislava, you know, like, you either piss me off or I like you. So many possibilities of a half-baked city! And then my Bratislava started looking somewhat radically post-socialistic and then I started thinking and (despite this) fighting my way through the education system. It was thereabouts that, together with new and firmly befriended people, we started to mark this new territory – with events, cafes, film clubs, and bars. And it was here that after a while the boredom appeared – limited to an increasingly tighter group **Verne**⁰⁵⁰ – **A4**⁰⁴² – **Prašná Bašta**⁰²⁴ and schluss, the same coffee, the same work, the same journeys, the same conversations. It felt more impoverished than the urinal sandpit. That's why the Urban Recreation/Citylab project (www.citylab.sk), as well as the Guide/Sprievodca, were created. We're hitting the town differently, new.

new routes?

b: Yep, with Urban Recreation we tried to give tourism a different meaning. Turn it inside out. Or to give it a normal civilised face, without the traditional groups in tracksuits decorated with cameras and the strange lady with an umbrella. Flusser says that that which is on the postcard/photograph gains power. Thanks to you, tourists have turned into new (temporary) attractions in Bratislava. But we know that they were here. They're not positioned behind, but rather in front of (the eye of the camera). What do THEY say about Bratislava?

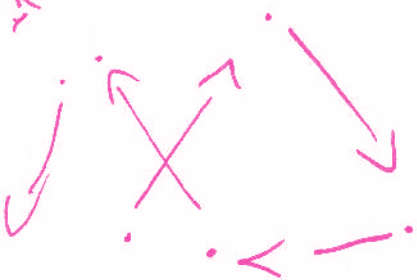
s: Flusser perhaps didn't count on the image and hence its power losing its value, and that's exactly what's happening with touristic photography. Our collection of photographs works with an inverted concept. It's not the tourists that become attractions in the city, but rather I, as an omnipresent intrusive character behind their stereotypically perfected poses, become, whether they like it or not, a souvenir which they take with them to wherever in world. I travel with them, feature in their photo albums. This ingenious idea however wasn't my idea. It was the reconstruction of a homeless man's story who had the unusual hobby of finding his way into tourists' camera shots.

b: Where then, do you think, it's possible to find non-places of culture and relaxation?

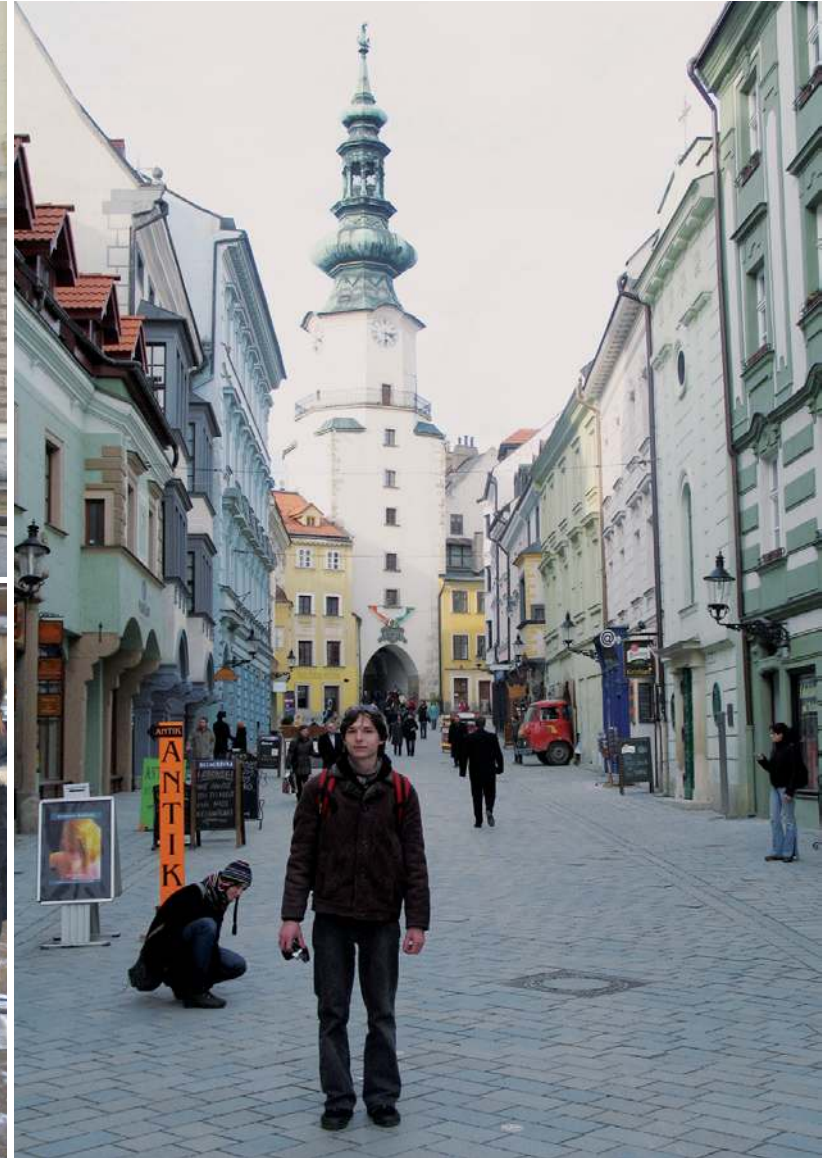
s: I have to say A4 (www.a4.sk). And apart from this loyal and genuine comment, I think they are hidden, waiting for a spontaneous event along the lines of Rez mestom (A Cut through the City) www.itchybit.org/rezmestom.

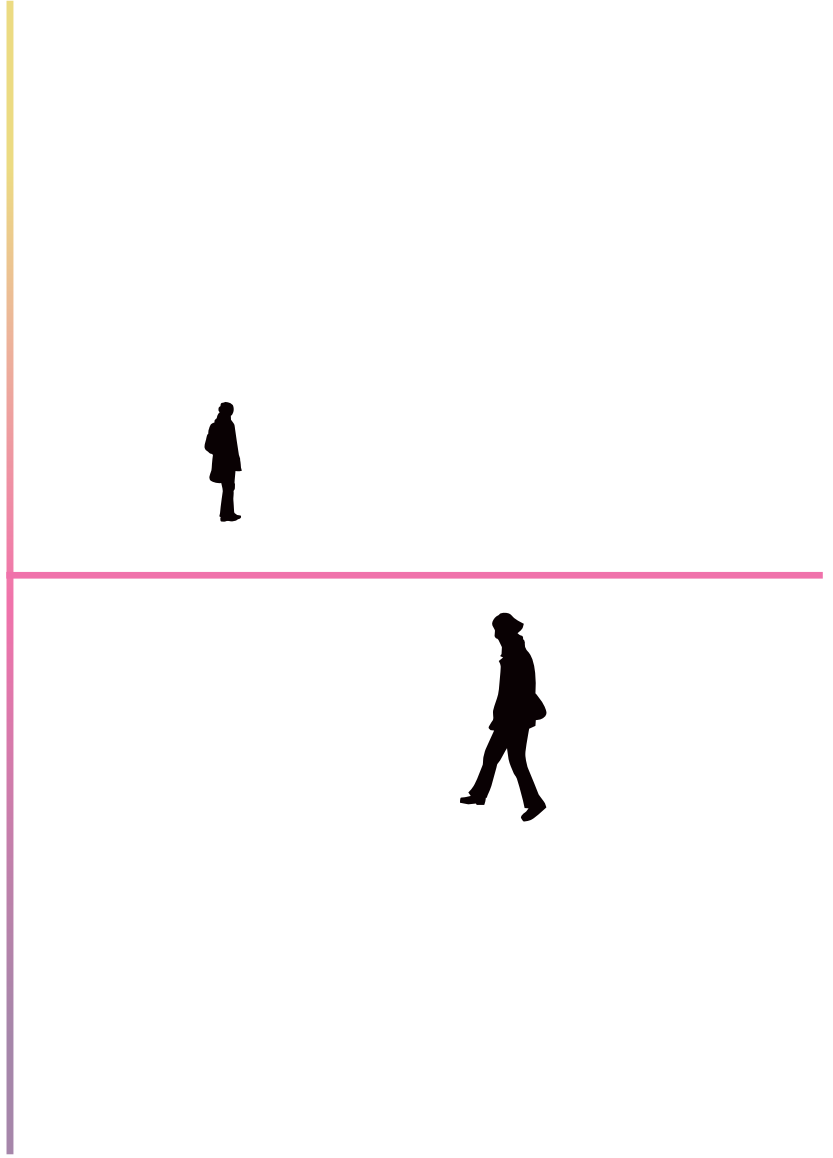
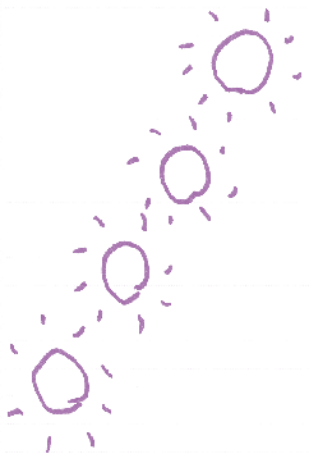
z: Right now people go and "mass shop" in Aupark, Polus, Avion, IKEA and similar – clear non-places. My dissertation supervisor told me that "non-place" might sound a bit inappropriate (non-place = ne-miesto = nemiestne = inappropriate) when translated, and instead suggested "non-articulated". Is it better like that?

velin
17.10.10

b: Perhaps. I now travel more in and out of Bratislava. The city has thereby shrunk to arrivals and departures. That's when I'm most aware of it. The station.

Paradoxically everyone's and no-one's location. I used to take the tram number 7 from Rača in the mornings, get off near Tesco and head for SNP.

What's your daily route?

s: My daily route is Volha – Chodov – IP Pavlova – National Theater. Faux pas? What was, was...

z: I travel a lot between Kollárko and SNP square. There are about five different routes there, but I'm getting bored of them and I'm trying to think of new routes. Public transport also helps kill stereotypes by constantly altering routes.

b: After moving to Brno, I started to miss the atmosphere in Bratislava. A bit of apathy, socialist style urbanism, big city rush and small town unrest. I compare the city to concrete. Hard, but once standing, it stays. Brno is more like mud. Something fertile but uncertain. You don't know what you're dealing with. I went to see a film yesterday set in Berlin. Today I took the dog for a walk. A group on a balcony in a semi-dilapidated inner courtyard reminded me of the film. Brno is at the same time small and big. Bratislava more open and aggressive. Bits of paper on the floor, but then again less dog sh... . What you have (not) gotten used to in Bratislava?

s: I've both gotten and not gotten used to the smallness. As they say – respect my space, but perhaps mice running around in a wheel would say something different.

z: I'll adapt. But perhaps that's our tragedy :). That we get used to everything and we can't be bothered to invest much effort in change. What I like about Bratislava is that you bump into people you know when walking down the street, it's relatively small here. Although it's now possible to experience this communal feeling in Prague or Vienna .

3 details?

s: Details are very specific – babuta, zdenka, james, zuzka, slávo, oliver, ľubo, ana, chalmo, vlado, ondro, robo, mum and dad and back.

z: Photos would help... I feel that Bratislava doesn't have enough interesting details, for example when you go through Račianske myto to the centre, there are these charismatic metal doors... Those kind of various forgotten places are disappearing. I like it when there is a 10 year old forgotten sign somewhere... the other day we were reminiscing that Palacinky u Lacinky (pancake buffet) is one of those unusual places. There the details really are at least 10 years old, and they still have something to say.

b: The broken sign in front of A4. The sun reflecting in the press centre. When we meet Burgr while walking through Michalská gate with my drunk friends.

4 places?

s: I recommend: The ritual circle behind the bus station underneath the **New bridge**¹⁰⁷, a walk through the night-time **tunnel**⁰⁴³, the red hospital on Palisády, quickly catch the area by the **Prístavný warehouse**⁰³⁰, which will soon be turned into something like a suprcitecentr, the docks with the cranes and the embankment opposite with concrete bunkers, houseboats near Slovnaft, the workers bus route 70, the Tibaj ice cream parlour and the cherry blossom Učiteľská street, the **UFO near the Pentagon**⁰³⁸, the old **amphitheatre**¹⁰⁹, the deserted film studios on Koliba, Košariská in the summer on a bike... so much romance, but in practice enough for about three days of impressing visitors and we are back where we started. In Prašná Bašta.

z: Lets see, on the spot... the grave of the Slovak Robinson, Devínska Kobyla, Vegetka on Panská, Ufo in Medzijarky.

b: A4 – zero space, the docks, somewhere near the Danube, the tranzit studios and 13 kubikov on **Zlaté piesky**⁰⁴⁰.

STOKA (1991 – 2006)

kto rozJEbal stoku? *
who fucked up stoka?

text aschenblond

foto Martin Vrabko, Daniel Rihák, Viliam Csino

www.stoka.sk

ufo Bujňo

Stoka JE predovšetkým divadelný súbor, ktorý vznikol v januári 1991, keď sa režisér Blaho Uhlár (1951) a výtvarník Miloš Karásek (1960) rozhodli presadiť v slovenskom ochotníckom i profesionálnom (a to nielen) divadelnom svete „nové vídenie“. Od roku 1992 do marca 2006 odohral súbor na Pribinovej ulici 25 premiér a 1022 predstavení v rôznych hereckých obmenách, vždy však s jasným dôrazom na kolektívne autorstvo a špecifickú poetiku, v zásade o „veľmi krehkých a zámerne presne nepomenovaných, tušených vzťahoch, momentoch ľudskej existencie, ktoré sa dajú vyjadriť len približne a emocionálne, bez slov.“

Stoka JE aj krčma s punkovou ne_obsluhou, poseďavajúcimi desiatajúcimi robotníkmi, pivo obedujúcimi pomoanarchoštudentmi, vynechanou večerou a intelektuálmi pred polnocou. Pred svitaním divadlo, krčma a hostia splyývajú.

Stoka JE k tomu aj životný pocit jednej tvorivej generácie, nezávislej na veku a pohlaví. Jej jadro tvorilo alebo tvorí... v rôznych obmenách viac než 20 vnútorne slobodných ľudí, nehlásiacich sa k žiadnemu zo smerov, programov, bez potreby byť onálepkovaní ako Alternatíva. Vlastne proti všetkému normálnemu! V časoch, keď divadlo Stoka začínalo, sa nás ešte aj vrátnici z vedľajšej budovy pýtali: „Pod koho vy patríte?“ Stoka JE príklad toho ako sa všetko dá a zároveň nedá uskutočniť v jednej malej (bezbožnej) krajine. Stoka je príkladom toho ako sa vývoj okolo jej ohrozenej existencie a štátom ne/podporovaného fungovania dá a nedá zároveň akceptovať, zahrnúť a odignorovať. Svoju existenciu na Pribinovej nedobrovoľne ukončila 31. marca 2006. Jej priestory logicky (?) ustúpia investorovi Ballymore Properties, ktorý má v pláne na bratislavskom nábreží urobiť zásadné zmeny a postaviť samostatnú polyfunkčnú mestskú štvrť Eurovea, ktorú vybuduje za približne štyristo miliónov korún.

Tak JE Stoka alebo nie?

Asi je, aj keď v inej podobe.

Stoka IS first of all a theatre group, which came into existence in January 1991, after director Blaho Uhlár (1951) and painter Miloš Karásek (1960) decided to promote a “new vision” in Slovak amateur and professional theatre. Between 1992 and March 2006, the group performed 25 premiers and 1022 plays, with various actors but always with a clear emphasis on collective authorship and a specific poetics, in principle about the “very fragile and intentionally not precisely named, felt relationships, moments in human existence, which can only vaguely be expressed through emotions, and without words.”

Stoka IS a bar with punk-like un_service, sitting picnicking workers, beer lunching pomo-anarcho-students, skipped supper and intellectuals before midnight. Before dawn, the theatre, bar and guests merge together.

Stoka IS also the feeling of one creative generation, independent of age and sex. Its core is formed, in various constellations, by 20 internally liberate people, without affiliation to any specific programmes, movements, without the need to be labelled as the Alternative. Back when the Stoka theatre was starting up, even the porters in the next building used to ask us: ‘Who do you belong to?!’ Stoka IS an example of how it’s at the same time possible and impossible to arrange it all in a small (godless) country. Stoka is an example of how it’s possible and at the same time not possible to accept, dismiss and ignore the development of its endangered existence and state un/supported functioning. Its existence on Pribinova was involuntarily ended on the 31st of March 2006. Its space will logically (?) be given over to Ballymore Properties, which plans to transform this section of the Bratislava embankment into an independent multi-functional city “neighbourhood” named Eurovea, to be developed at a cost of roughly 400 million SKK.

So, IS Stoka or isn t it? It probably is, although under a different guise.

HNIEZDO LÁSKY: LOVĚ NĚST: CVERNOVKA BRATISLAVA

text a foto Ana Filip
ufo Noro

Velká miestnosť je zatiaľ prázdna, ale cítim ju prichádzať. Vlákno, ktoré ma spája s jej strojmi, s číslami, ktoré nie je možné si zapamätať, vibruje. Natiahnem svoje priehľadné ruky cez miestnosť, moje nohy lenivo točia tenučké vlákna v bielych chumáčoch peny; trasiem sa túžbou a očakávaním – starý známy hlad, sklony, ktoré nemiznú. Pobieham vo svojom kúte, prehrabávam sa nejakými technickými návodmi a starými skrinkami, kde robotníci nechali zhnité tégliky jogurtu.

Na linoleom pokrytej podlahe počujem kroky. Polovica mojich početných očí sa zakráda medzi dvoma farebnými škatuľami, až ju vidím, v zelenej bunde, ktorá kontrastuje s červeným varovaním piktogramov a nápisov. Prináša so sebou vôňu zvonka, otáča sa za nosom, rozrušene sa dotýka cievok jemnej priadze a vlákien, ktoré rašia z mojich úst, necháva ich vibrovať až ku mne, naplňa ma tým chvejivou žiadostivosťou. Vytiahne svoj fotoaparát, s výkrikmi radosti spraví piruetu, nevie, kde začať, stláča spúšť na tej hlúpej mašinke, čo chrasť jednu fotku za druhou – a ja som na všetkých, ja alebo moje malé nohy, oko, alebo zub, z ktorého kvapká jed. A ona ma nevidí.

Omieľam svoju podstatu vo svojom brlohu, čím ďalej tým nervóznejšia a odvážnejšia. Ó, žena, moja slepá žena, dovoľ mi dotknúť sa ťa. Moje pazúry, moje ruky, môj priehľadný zadok naplňajú miestnosť, do ktorej kvapká jantárové prítmie. Už strácam trpezlivosť. Pobieha v mojom bruchu, prehrabáva vlny častíc a hlad.

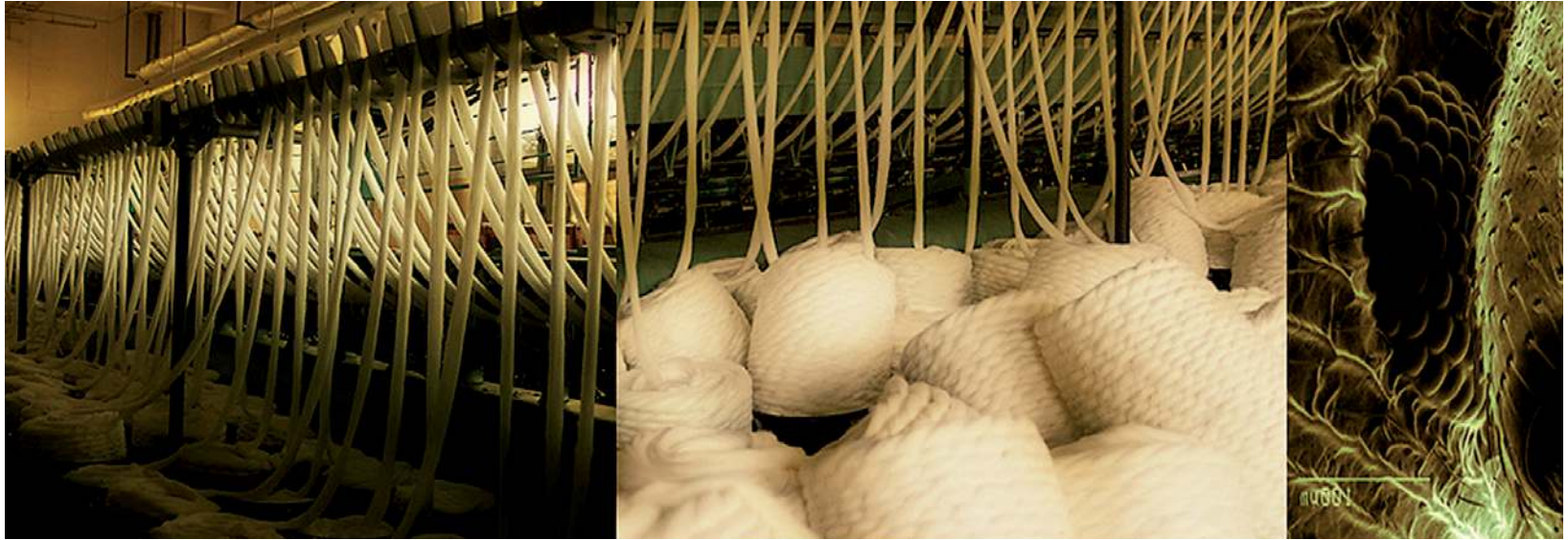
Žena! Budem tvojím netvorom,
tvojím hlúpo vysneným čarovným
princom skrytým pod zrohovateľným
pancierom strašného živočicha.

Budem stekať po tvojej koži tisícami mojich zarastených nôh, budeš sa triasť ... rozkošou. Budem lízať tvoje nohy a podpazušie, lesklú zimnú tvár, tvoju zelenú koženú bundu, čo cítiť po cigaretovom dyme a sladkom pote. Vsuniem ti jazyk do ucha, budem ti šeptať slová, pri ktorých zmrzneš, dômyselne jedovaté, kvapkajúce cez ušné bubienky až do mozgu – jedy lásky – kam ešte žiaden muž nedosiahol. Prehadzuje sa v mojom transparentnom bruchu ako častica prachu v mydlovej bubline.

Žena z mäsa a krvi a digitálnych senzorov, pozerajúca sa na svet cez objektívy, ktorej však uniká môj pulz. Si obalená v obrazoch a potešení, ktoré pradiem. Usmievaš sa, otáčaš, na chvíľu sa zastavíš. Tvoj entuziazmus ochabuje. Rýchlo schneš v mojich priesvitných rukách. Vysycháš. Pomaly sa stávaš len ďalším piktogramom. Kým je môj hlad utišený a moje oči sa vracajú k tvojej pergamenovej farbe. Prišpendlím ťa na stenu k poslednému extatickému bodu – nadir. A tvoje oči sa zatvárajú nad tvojím posledným dychom. Žena z mäsa! Miznúca príliš rýchlo.

⦿ The big room is empty for now, but I can feel her coming. The thread that connects me to her machines, with numbers impossible to remember, vibrates. I stretch my transparent paws through the room, my legs lazily spinning out gossamer thread in white whiffs of foam; I'm shivering with desire and waiting – the old hunger; the old lurch, which never ends. I trot about in my corner; I rummage through some technical manuals and through lockers where workers left rotten cups of yogurt.

I hear steps on the linoleum-covered floor. Half of my numerous eyes creep between two colourful boxes and I can see her, with green jacket, contrasting with the red warning pictographs and signs. She brings with her smell from outside, she swings her nose around, she excitedly touches the coils of gossamer and the threads that

spring from my mouth, making them vibrate all the way to me, filling me with shivering lust. She takes out her camera, she screams with pleasure, she does a pirouette, she doesn't know from where to start, she pushes buttons on the silly device which chatters on one photograph after another – and I am in all of them, me, or my little legs, or an eye, or a tooth from which venom drops. And she can't see me. I grind my substance in my lair, more and more nervy and bold. ⦿ woman, my blind woman, let me touch you. My claws, my paws, my transparent abdomen fill the room into which an amber dusk is dripping. I don't have patience anymore. She bustles in my belly ransacking waves of particles and hunger.

Woman! I ll be your beast,
your stupidly-desired charming
prince hidden under the keratin
crust of terrible species!

I'll trickle on your skin with my thousands of shaggy legs, making you shiver... with pleasure, I'll lick your legs and ampits and shiny winter face, your green leather jacket smelling of cigarette smoke and sweet sweat. I'll put my tongue in your ear, whispering words that will make you freeze, shrewdly poisonous, dropping through eardrums towards your brain – toxins of love – where no man has ever reached before.

She's rumbling in my transparent belly like a particle of dust in a soap bubble. Woman of flesh and blood and digital sensors, looking at the world through lenses, but missing my pulse. You are wrapped in the images and pleasure that I purr out. You smile, you turn, you pause. Your enthusiasm is dying away. You are drying quickly in my lucid arms. Your flesh is drained. You slowly turn into another pictograph. While my hunger is over and my eyes start to revert from your parchment colour. I pin you to the wall, to take you to the last ecstatic point – nadir. And your eyes close over your last breath. Woman of flesh! Fading too soon.

CHORVÁTSKE RAMENO CANAL

text kyberia.sk

foto w

ufo návštevník festivalu Next

Dnes som venčil psa okolo Chorvátskeho ramena, pozorujúc živočíšstvo rôzne (malé kačičky, juj;) a zrazu som zbadal korytnačku, ako hlavu z vody vytŕča.

Hmm.

Podišiel som bližšie nedôverujúc svojim očiam, že to bude asi kus odpadu nejakého.

Korytnačka sa zľakla, ponorila hlavu a odplávala preč, čím celkom evidentne dokázala, že kus odpadu nie je. Nuž, haluz.

lill z fóra Petržalka

Asi niekomu utiekla...

Možno časom nájde mutagén, stretne prerasteneho patkaňa a tram-tadá

JE TU NINJA KORYTNAČKA

:))

non id jaster

Nechcem, aby to znelo divne, ale už je to dávnejšie, som sa vracal popri kanáli od priateľky a zdalo sa mi, že vidím aligátora. Bolo to kúsok za mostom pri skateparku. Zľakol som sa dosť a vybehol som na trávnik k hokejovému ihrisku. Pozeral som sa na to dlhšie, hovoril som si, to nemôže byť aligátor, ale prečo to tak potom vyzeralo? Myslím, že som bol triezvy. Fakt som ho videl.

laciuz

Ja som tam minule videl krakaticu.

Pri Námestí hraničiarov.

Mala asi 7 metrov.

Tiež som nič nepil.

3k

Today I took the dog for a walk around Chorvátske rameno canal, observing various small creatures (little ducklings, ooooh:) and all of a sudden I saw a 'turtle' sticking its head out of the water. hhhmm...

I moved closer not believing my eyes, thinking it was a piece of rubbish.

The turtle got spooked, ducked its head under water and swam away, thereby proving beyond any doubt that she was not a piece of rubbish.

Well, weird.

lill from the petržalka forum

Someone probably lost it...

Maybe in time it will come across a mutagen, it will meet an overgrown rat, and hey presto

YOU HAVE a NINJA TuRTLE

:))

non id jaster

I don't want it to sound weird but, a while back, I was walking back from visiting a friend along the canal and I thought I saw an alligator. It was a little bit after the bridge next to the skate park. I got scared a bit and ran up onto the lawn towards the hockey ground. I kept looking at it and told myself, it can't be an alligator, but why did it look like one? I think I was sober. I really saw him.

laciuz

Last time I saw a krakatica beast there.

Next to Hraničiarov Square.

It was about 7 meters long.

I also didn't have anything to drink.

3k

DVE STRANY PRÍBEHU: KOMÍN ISTROCHEMU TWO SIDES OF THE STORY: THE CHIMNEY IN THE ISTROCHEM FACTORY

text a foto Ana Filip
ufo 1 jmilatova@gmail.com
ufo 2 urbsounds.sk

Tak si si myslel, že si našiel okno, ha? A že možno unikneš, čo? Zdalo sa ti, že Boh ťa predsa len neopustil? V hlave sa ti už mihali obrazy tvojej rodiny, ako sa tešia, že ťa vidia vo dverách, tvojej dcéry, ktorej úsmev odhaľuje dva chýbajúce zúbky, tvojho psa, ako ti nesie kus dreva, ktorý mu máš hádzať, spoločnej večere, keď sa všetci v modlitbe držíte za ruky.

[„F., prosím Vás, dajte mu vodu, ten chudák sa dusí.“
F. si napraví uniformu, pozrie na šéfa, zmätený z jeho láskavosti, potom však „ahaaa“, žmurkne, vezme pohár vody a vychrstne ho K. do tváre.]

Prečo sa nás stále pokúšaš nahnevať? Snažíme sa byť milí, máš každý deň večeru, maľované okno, na ktoré sa môžeš pozeráť, a ty? Ďakuješ nám tým, že myslíš na útek. Navyše nás urážaš narážkami na to, že by si naozaj mohol ujsť. Svojimi odvápnеныmi nechtami rýpeš do stien, ohmatávaš ich slinami a krvou. Kto si myslíš, že bude upratovať ten bordel, až sa tvoj prípad vyrieši?

[K. len ďalej hľadí.]

Čo mám teraz povedať svojmu nadriadenému?
Ako mu mám povedať o tvojom priestupku?
Nútiš ma k zlomyselnosti, a pritom ja chcem byť len tvojím strážcom.

So you thought you found a window, right? And that maybe you'll escape, right? You felt that God didn't abandon you after all? And your mind was buzzing with images of your family rejoicing when they'll see you at the door, of your daughter showing in a smile her two missing little teeth, of your dog bringing the stick for you to throw, of the evening dinner with all of you holding hands in prayer?

[“F., please give him some water, the poor guy is choking.”
F. straightens his uniform, looks in bewilderment at the boss's kindness, then “aaaaha”, winks, takes a cup with water and splashes it on K.'s face]

Why do you always try to upset us? We try to be kind, you have dinner every day and a painted window to stare at, and you, You thank us by thinking of escaping. Even more, you insult us by implying that you could possibly escape. You scratch the walls with your decalcified finger nails, you feel them with your spit and blood. Who do you think is going to clean all this mess once after your case is solved?

[K. continues to stare.]

What should I say now to my superior? How to tell him about your delict? You push me to be mean when all I want is to be your guardian.

KÚT / PRAŠNÁ CORNER

text šimonka

foto ea

ufo vladimira.rgb.sk

Si v Kúte? O deviatej v Kúte.

Stretneme sa v Kúte. Robíš dnes v Kúte?

Idem do Kúta. Som v Kúte.

Prídeš večer do Kúta? Áno, v Kúte.

Are you in the Corner?

At nine o'clock in the Corner.

We'll meet in the Corner.

Are you working in the Corner today?

I'm going to the Corner.

I am in the Corner. Are you coming

to the Corner this evening?

Yes, in the Corner.

ufo

Od istého času sa Kút stal súčasťou môjho slovníka. Zaradil sa medzi moje obľúbené slová. Zvláštna skupina. Všetci to poznáme. Každý z nás má vo svojom slovníku tie svoje. Majú rôzne použitie.

Napríklad taký krycí manéver. Koho by asi tak napadlo, že „ideme na kvety“ v skutočnosti znamená vypalovanie zobáka (mimochodom toto je zase obľúbený výraz mojej mamy) nad koľajnicami a následne dôkladné nasprejovanie sa Mesačným trýptom.

Prezývky, skratky. Odvodené z mena, priezviska, na základe podobnosti, omylu. Narodenie je mnohokrát náhodné. Uvediem príklad. Naša rodina. Môjho brata Jana (meno má po tatovi) odjakživa voláme Guso. Pred pár dňami sa ma jedna známa pýtala prečo Guso? Ja vlastne ani presne neviem, vraj sa tak volal nejaký futbalista. Sestru sme istý čas prezývali Magnet kvôli miznutiu desaťkorunáčiek a iných kovových mincí z maminej peňaženky. Sila Magnetu občas pritiahla aj nejakú tú pajsuku. Veľká aféra. Ja som Slon pre brata, Sloník pre tata, Sloko alebo Kvičiak (Zvieracia farma) pre mamu, lebo dupem ako slon. Mama má tiež svoj repertoár, ale najväčší úspech zožala prezývka Dukát. Darček od tatka, lebo je podľa neho strašne na prachy. A preto, lebo náš tato vždy hovorí, že peniaze sú a budú. A hlava rodiny je Magická ruka. Na strope v obývačke bola veľká škvrna od šampanského. Jeden večer náš tato v štádiu tak trochu na šrot zistil, že je obdarený zázračnými schopnosťami a rozhodol sa svojou magickou rukou namierenou na strop nechať škvrnu zmiznúť. Škvrna zmizla. Keď tatko svojou magickou rukou vymaľoval.

Mám rada tieto slová, ktoré sú mimo klasickej slovnice zásoby. Je v nich zašifrovaná istá spriaznenosť, spolupatričnosť, spomienky, príbehy, katastrofy, smiech, zrýchlený tep, rozšírené zreničky. Spájajú nás.

Význam slova Kút v mojom slovníku: Veľké oko. Môžeme to prebrať pri panáku.

Tak, stretneme sa v Kúte.

At a certain point in time, Kút/Corner became a part of my vocabulary. It became one of my favourite words. A special group. We all know it. Everyone of us has their own special words in their vocabulary. They have various uses.

For example a Ruse. Who would have thought that "let's go and pick some flowers" in fact means burning your beak (which by the way is my mum's favourite expression) next to the rail tracks and subsequently thoroughly spraying yourself with a "Tesco value" brand.

Nicknames and abbreviations. Derived from the name, surname, on the basis of similarity, mistake. Their birth is often accidental. I'll give you an example. Our family. We have always called my brother Jano (named after my dad) Guso. A couple of days ago a friend asked me why Guso? I actually don't know, allegedly it was some footballer's name. For a while we called my sister Magnet, because of the disappearance of coins from our mother's purse. The strength of the magnet sometimes even managed to attract a fifty. A big affair: My brother calls me Elephant, my dad little Elephant, my mother Elfo or Squealer (Animal farm), because I stomp around like an elephant. My mum also has her repertoire, but Ducat had the greatest success. A present from dad, because according to him she loves money. And also because our dad always says there is money and always will be. And Magical hand is the head of the family. The ceiling in the living room had a big champagne stain. One evening our dad, in a state of inebriation, decided he was blessed with magical abilities and decided to make the stain disappear by aiming his magical hand at it. The stain disappeared. When dad painted it with his magical hand.

I like these words, which are beyond the standard vocabulary. They contain a certain intimacy, camaraderie, memories, stories, catastrophes, laughter, a rapid pulse, dilated pupils. They connect us.

The meaning of Kút/Corner in my dictionary: that's a big one. We can talk about it over a couple of bevvis.

So, we'll meet in the Corner.

ZÁVOD MATADOR: SPRÁVY Z VESMÍRU MATADOR FACTORY: NEWS FROM OUTER SPACE

text a foto Ana Filip
ufo návštěvník festivalu Next

C'erano mattine
che ci svegliavamo
stranamente riposati,
tanto riposati che ci
pareva d'essere stanchi.

Vo svetle 24 vychádzajúcich slnäk, ktoré obkľučovali túto malú planétu, jej povrch pokojne vydychoval výpary oxidu dusičitého a diboranu. Prebúdzali sa rôzne formy života. Maličké bactericicidiadeae lenivo natahovali do svetla svoje vlákna a ich kolektívny mozog pracoval v miliónoch jadier, aktivoval spoje. Ďalší krásny deň! Tmolili sa v okolí, stavali nový dóm, ktorý by udivil ľudí, čo ich bez prestávky pozorovali z obežnej dráhy. Inscenovali pre nich ďalší deň v reality show, ktorú tí chudáci odvysielajú domov ako „Najnovšie vedecké objavy v našej krásnej galaxii.“ Vietor čoskoro zdvihne oblaky dusivého prachu nad Tmavomodrou planétou. Dovtedy je všetko nehybné, stíchnuté, s odrazmi ocele a suspendovanou silou kaučuku.

⊙ In the light of the 24 rising suns, that were cornering the tiny planet, the ground was peacefully exhaling vapors of nitrogen dioxide and diborane. Various forms of life were waking up. The tiny bactericicidiadeae were also lazily stretching their filaments in the light and their collective brain was grinding inside the millions of nuclei, activating connections. Lo! another bright day! Wandering around, building a new dome that will raise wonder in the eyes of the humans that were tirelessly spying on them from orbit. Putting together another day for the reality show that the poor bastards are going to broadcast back home as "The Latest Scientific Discoveries in Our Beautiful Galaxy". Wind will soon start to raise choking clouds of dust on the Dark Blue planet. till then all is still, quiet, with reflexions of steel and suspended powder of rubber.

ÚSTA PEKLA HELL MOUTH

Ak čitateľ sa teraz ťažko zmieri
s tým, čo tu poviem,
neďivím sa veru:
mne samému už ťažko
sa to verí.

Peklo, Spev XXV

... ústa blábotali a prosili ma o lízatká

If, reader, you are
slow now to believe
What i shall tell, that is
no cause for wonder,
For i who saw it hardly
can accept it.

Inferno, Canto XXV

... the mouthes were blabbering
and begging me for lollipops

MLYNSKÁ DOLINA VALLEY

text Zdenja

foto ea

ufo návštevník festivalu Next

LIEŤAJÚCI TANIER
(OBEĎOVNÁ)

...je mesto v meste.

Ohraničená cintorínom, zoo, lesom a kopcom, za ktorým je Líščie údolie. S okolitým svetom spojená okrem iného kultovou tridsaťdevinou.

Najväčšie študentské mestečko na Slovensku.

Svojim obyvateľom a návštevníkom poskytuje všetko, čo k životu potrebujú, od teplej stravy a študijných materiálov až po tých správnych ľudí na zábavu, lásku, požičanie toho, čo práve chýba, nočné rozhovory o živote, vesmíre a vôbec, alebo spitie sa do nemoty. Nemusia sa nikam ani pohnúť.

oblíbené miesta: zastávka 39iny

terasy na átriákoch (dá sa na nich robiť hocičo, čo si vyžaduje väčší voľný priestor)

kultová krčma Prima

sherwood (kúsok trávy a zopár stromov pod Štúrákom, výborný flek pre frisbee, bongovačku a pitie kofoly)

skleník (jeden z najstarších bufetov na križovatke cesty na Mladosť a na Štúrák, človek sa v ňom cíti ako v bufete na plavárni v 83-om)

bufet v „rozkroku“ (križovatka Mladosť-Manželáky, ideálne pre nočný gyros plus fľaša vína; doneste si vlastnú fľašu)

pre masové party typy je ideálny Bažant na Mlynoch a Trafoparkotéka (ožeriete sa jak divé svine a stretnete aj koho nechcete)

⦿ ...is a city inside a city.

Encircled by a cemetery, a zoo, a forest and a hill, behind which is Líščie údolie (Fox valley). Connected to the surroundings not least by the infamous thirty-nine bus.

The biggest student village in Slovakia.

It provides its residents and visitors with everything they could possibly need, from warm food and study materials to the right people to have a good time or fall in love with, lending whatever may be needed/missing, nocturnal debates about life, the universe and whatever, or getting absolutely wasted. They don't even have to move.

favourite places: bus stop for the no. 39

the átriáky terraces (you can do anything on them that requires larger open spaces)

the infamous drinking den Prima

sherwood (a bit of grass and a couple of trees under 'Štúrák', an excellent spot for frisbee, a bong/o session, and drinking kofola)

skleník (one of the oldest buffets at the junction of the road to mladost and the road to Štúrák; you'll feel like you're in a buffet at the swimming pool back in '83)

buffet 'in the crotch' (junction mladost-manželáky (couples residence), ideal for the nighttime kebab and a bottle of wine; BYOB)

for mass party types you can't go wrong with the bažant na mlynoch festival and the trafoparkotéka (you'll get absolutely wasted and meet even those you didn't plan to)

020020

ZÓNA PRIBINOVA ZONĚ

posledné dni industriálu the last days of industrial

text Zuzana Duchová + etrend
foto Paťo Safko
ufo www.asil.sk

Jedinečná industriálna zóna neďaleko historického jadra Bratislavy bude čoskoro minulosťou. Vyrastú krásne sterilné presklené budovy. O priestore pri Dunaji rozpráva vo fotografiách Paťo Safko a titulky z novín.

Ambicióznej metropole je terajšie centrum pritesné.

Sociologická vyváženosť projektu

je pre nás veľmi dôležitá,

prízvukuje Branislav Kaliský.

Budovy postavené v tejto etape sa zastavia na výške 35 metrov.

Očistíme budovu na skelet a investujeme do nej miliardu korún.

Najlepšou lokalitou v nábrežnej zóne je však Zimný prístav.

Čím bude územný plán veľkorysejší k investorským plánom, tým bude trhová cena pozemkov vyššia.

Veľa zelene, oddychové priestory, reprezentačné námestie a park na spôsob londýnskeho Hyde Parku.

⦿ A unique industrial zone near the historical centre of Bratislava will soon be a thing of the past. There'll be nice sterile glass buildings. The place next to the Danube is talked about in Paťo Safko's photos and newspaper headlines.

The current centre is too cramped for an ambitious metropolis.

The sociological balance of the project is very important for us,

emphasises Branislav Kaliský.

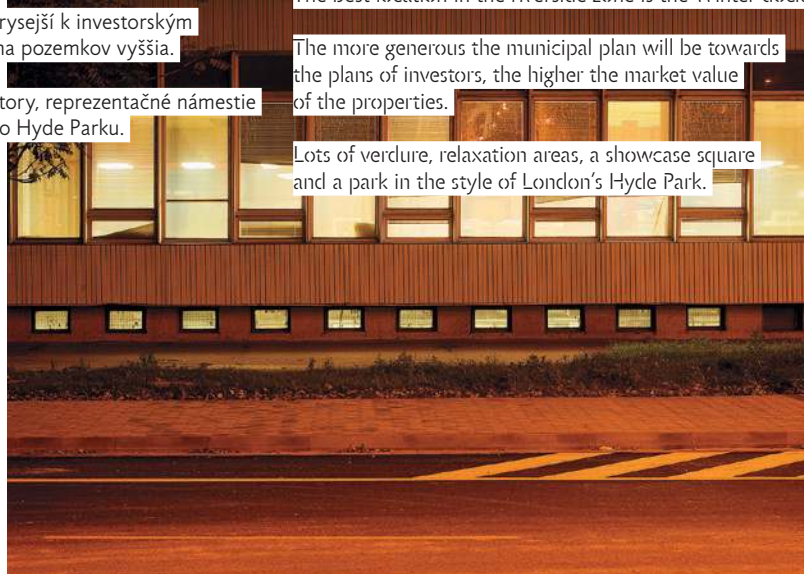
The buildings built during the current phase will stop at the height of 35 meters.

We'll strip the building down to it's skeleton and invest a billion SKK into it.

The best location in the riverside zone is the Winter dock.

The more generous the municipal plan will be towards the plans of investors, the higher the market value of the properties.

Lots of verdure, relaxation areas, a showcase square and a park in the style of London's Hyde Park.

SLAVÍN

text Saša Gojdičová

foto ea, ::

ufo www.opendesigstudio.net

Jeden deň zo života po živote neznámeho vojaka zo Slavína. Ráno. 278 individuálnych hrobov z kamenných škatuľkách, urovnaných vo vojenskom šiku na anglickom trávniku. Niekoľko fotiek v oblom bielom rámičku, azbuka. 6 masových hrobov a zákaz vstupu so psom. Uprostred falický obelisk s antickým chrámom. Na vrchole akýsi sovietsky Armstrong vztyčuje vlajku. Neznáma svätyňa postavená v 60-tych rokoch pre novodobý kult boha vencov. Súdruhovia nad zemou vysielajú signály vlastnej prestíže súdruhom pod ňou. Kvetinová generácia socialistického vydania. A potom kvetinová generácia kapitalistického vydania. Vyznania lásky. Zase tie isté slová.

Obed. Rýchla zastávka štyridsiatich Japoncov. Padajú roky a mená hrdých sochárov a architektov, rozpačitá poznámka o víťazstve nad fašizmom. Krátky rozchod. Zase tie isté fotografie.

Večer. Desiatky olizujúcich sa párikov. Na vrchole kopca, z ktorého je možné mať nadhľad. Jeden z mála nad Bratislavou. Lúštenie azbuky deťmi, ktoré ju už nevedia čítať, plánovanie budúcnosti... v láske a mieri. A opäť kvety, orgovány už od mája. Podvečerné vzrušenie sa odráža od drahého kameňa. Pod nohami tečie svetelná rieka Šancovej ulice. V ľavom pruhu biela, v pravom červená. Spolu ružová ako láska. Západ slnka a dopravná zápcha. Zase tie isté dotyk.

Noc. Ticho nad mestom. Pes prekročil zákaz vstupu. Značuje jednu zo siedmich tisícov ruských obetí. To aby sme nikdy nezabudli...

⦿ A day in the life after death of a soldier on Slavín. Morning. 278 individual graves in stone boxes set out on a lawn in columns with military precision. Couple of photos inside a white oval frame, Cyrillic. 6 mass graves and no entry with dogs. A phallic obelisk with an antique shrine in the middle. Some kind of a soviet Armstrong perched on the top is raising a flag. An anonymous shrine built in the sixties for the new-age cult of the god of wreaths. Comrades above ground sending signals of their own prestige to comrades under ground. The socialist edition of the flower power generation. And then the capitalist edition of the flower power generation. Sweet words of love. Again the same words.

Lunchtime. A quick visit by forty Japanese tourists. Famous sculptors and architects are mentioned, a cheesy remark about victory over fascism. A short break. Again, the same photographs.

Evening: Dozens of smooching couples. On top of the hill, where you can get an overview. One of the few above Bratislava. Cyrillic being deciphered by children who do not know how to read it, future plans... in love and war. And again flowers, lilac already in May. Early evening excitement reflected in precious stone. The illuminated river that is Šancova street, underfoot. Left lane is white, right is red. Together pink like love. The sunset and a traffic jam. Again the same touch.

Night. Silence descends over the city. A dog had ignored the forbidden entry sign. It's marking one of the seven thousand Russian victims. So that we never forget.

UF

Konečná správa o priebehu likvidácie zo dňa 3.2.1997.
Písomný súhlas Daňového úradu Bratislava III zo dňa
27.1.1997 pod č.j. 602/230-2360/97.

Vymazuje sa:

Tesla Bratislava štátny podnik so sídlom v Bratislave,
IČO: 009725, zapísaný do obchodného registra dňa
1.4.1989, v odd. Pš, vložka č. 174/B z obchodného
registra v celom rozsahu. Starý spis: Pš 174.

Nisa

Po druhej svetovej vojne sa nemecká fabrika MIRA
Rechenmaschinen Fabrik v obci Heinichen bei
Reichenbach stala súčasťou českého územia (Hanichov)
a presunula sa do obce Proseč pri Jablonci nad Nisou
(po nemecky Neisse).

Technické údaje mechanického počítacieho stroja NISA-K5

Sériové číslo: 178102 / V4-12292

Rozmery: (cca.) šírka = 13 1/2" / 34 cm

Hĺbka = 12 1/2" / 32 cm

Výška = 6 1/2" / 17 cm

Hmotnosť: (cca.) 10 lb / 4.5 kg

Mechanika: 10*10 Klávesnica

Rozdelený stupňový valec

10s Carry Mechanism

Counter Stepping Mechanism + Animation

Funkcie: sčítanie, odčítanie, násobenie, delenie

Výrobca: NISA

Proseč nad Nisou, Československo 1962

Final Report about bankruptcy from 03.02.1997.
Written agreement of Tax office Bratislava III
from 27.01.1997 under No. 602/230-2360/97.

Deleted:

Tesla Bratislava, state enterprise, seated in Bratislava,
ID No.: 009725, recorded in the Register of Companies
on 01.04.1989, No. 174/B, file No. Pš 174.

Nisa

After World War II the German MIRA Rechenmaschinen
Fabrik in Heinichen bei Reichenbach became Czech
territory (Hanichov) and moved to Proseč near Jablonec
on the river Nisa (German = Neisse).

Technical data

Mechanical Calculator NISA-K5

Serial Number: 178102 / V4-12292

Dimensions: (ca.) Width = 13 1/2" / 34 cm

Depth = 12 1/2" / 32 cm

Height = 6 1/2" / 17 cm

Weight: (ca.) 10 lb / 4.5 kg

Mechanics: 10*10 Keyboard

Split-Stepped Drum / Geteilte Staffelwalze

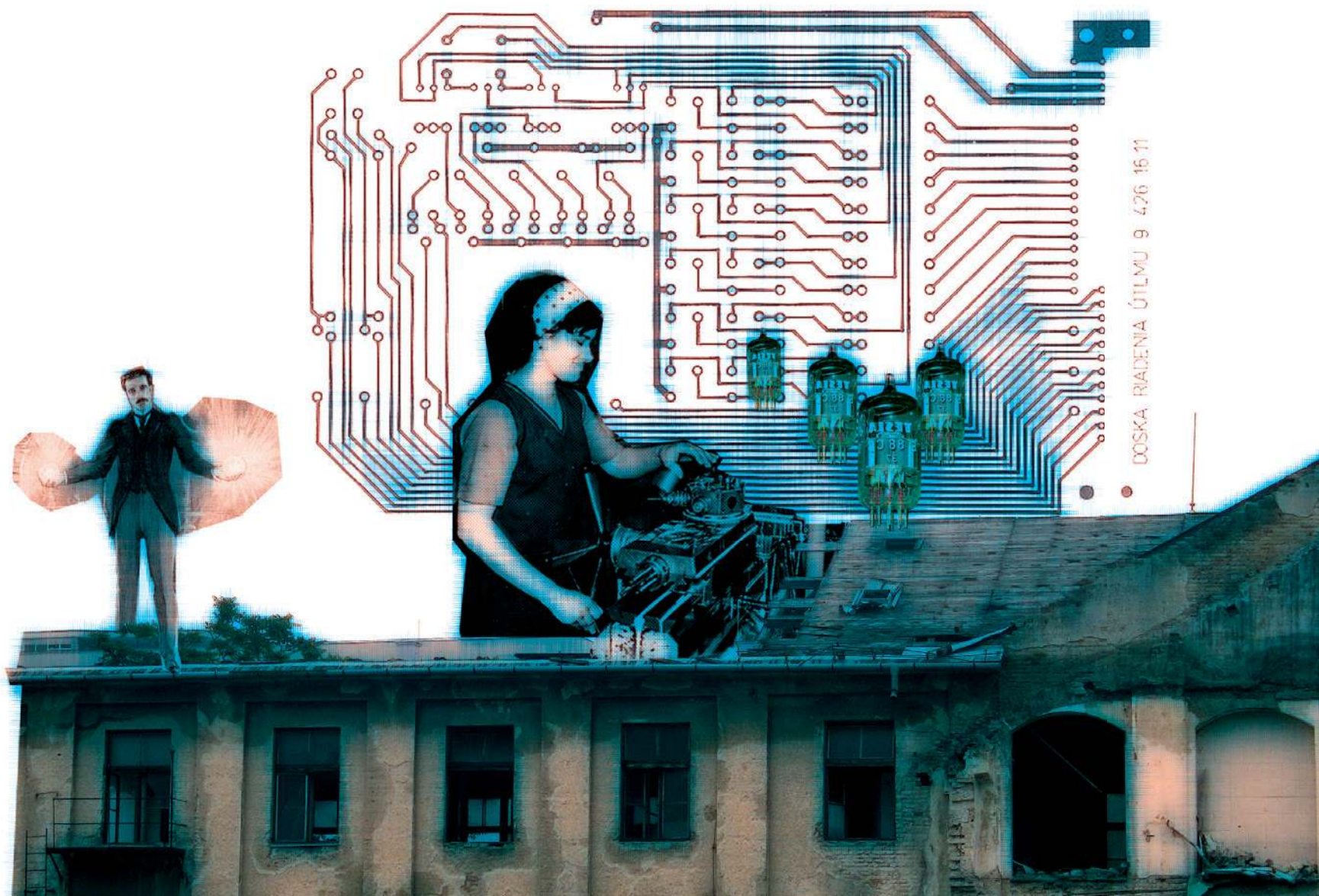
10s Carry Mechanism

Counter Stepping Mechanism + Animation

Functions: Add, Subtract, Multiply, Divide

Manufacturer: NISA

Proseč/Nisa (=Neisse) , Czechoslovakia 1962

DOSKA RIADENIA ÚTLMU 9 476 16 11

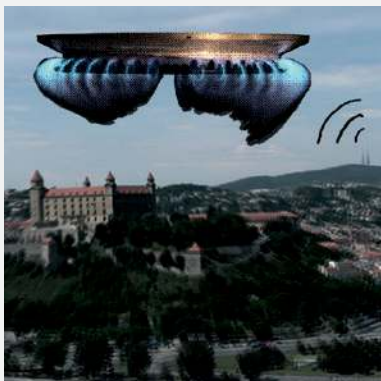

TUNEL POD BRATISLAVSKÝM HRADOM THE TUNNEL UNDERNEATH BRATISLAVA CASTLE

text Saša Gajdičová

foto w

ufo alica@dizajnnakolesach.sk

Funkčná stavba sa začala stavať v roku 1943 a slúžila ako cestný prechod, počas vojny ako protiletectký úkryt a v roku 1983 bola definitívne určená výhradne pre električky smerujúce z centra na Karlovu Ves. Napriek zákazu v nočných hodinách začali tunelom od 60-tých rokov prechádzať návštevníci koncertov PKO a v opačnom smere študenti z krčiem Starého mesta na internáty. Charizmatiký priestor je dlhý 792,2 metrov. Pokiaľ sa do tunela vyberiete zo smeru od Dunaja v dobe električkovej prevádzky, odporúčame držať sa ľavej strany a nepreskakovať medzi koľajnicami, električky sa v tuneli často míňajú v protismere. Tu je bezpečný priestor, určený pôvodne pre chodcov. Nachádzal sa tu chodník smerujúci k zastávke uprostred tunela. V polovici tunela môžete po ľavej strane tušiť bočný vchod. Za otvorom v stene je niekoľko sto metrov dlhé schodisko ústiace na Palisády. Tam je vchod uzavretý. Pokiaľ ste sa rozhodli prejsť tunel za dňa, odporúčame zvládnuť to do siedmich minút. V opačnom prípade stretnete v tuneli policajné autá, ktoré informovali vodiči električiek. Je možné použiť argument, že tunel nie je označený značkou „Zákaz vstupu“, ale je dobré preveriť si, či je táto informácia ešte aktuálna. Pokiaľ si vyberiete nočné hodiny, pripravíte sa o zvukové soundtracky električiek v zákrute tunela. Tie ale počuť aj z bezpečia vnútra električky. Za bočným východom pokračujete až k východu do Starého mesta. Celý prechod trvá v normálnom tempe približne 10 minút.

Construction works begun in 1943, and the structure served as a passageway, also as an air-raid shelter during the war, and in 1983 it was designated exclusively for the use of trams going from the centre to Karlova Ves. Although it was forbidden, from the 60's on the tunnel was used by pedestrian visitors to the Park of Culture and Relaxation (PKO), and in the opposite direction by students returning from pubs in the historical centre to their student accommodation. The charismatic space is 792.2 meters long. If you're in the tunnel walking in the direction away from the Danube when the trams are running, we suggest you keep to the left and avoid jumping across the tracks, as the trams often pass each other going in opposite directions. This is the space which was originally meant for pedestrians. This is where the footpath leading to the tram stop in the middle of the tunnel was located. Half way through the tunnel you can sense the side entrance. The opening leads onto a several hundred meter long staircase which takes you onto Palisady. There, the entrance is closed. If you decide to walk through the tunnel in daytime, we suggest you do it within 7 minutes. Otherwise you'll run into a police patrol alerted by the tram drivers. You could always try arguing that there is no "No Entry" sign at the entrance to the tunnel, but it might be worthwhile double-checking whether this is still the case. If you decide to do it during the night, you'll miss out on the sound effects courtesy of the trams going round the corner inside the tunnel. Then again, you can also experience those from within the safe confines of the tram itself. Once you've passed the side entrance you carry on until you get to the exit leading onto the historical centre. The average walk-through takes about 10 minutes.

UFO NA MEDZIJARKOCH UFO AT MEDZIJARKY

text Oliver Reháč
foto ea
ufo neznámy vojak

Medzi jarkami nie je názov romantickej básničky, ale jedného z nenápadných bratislavských sídlisk.

Neďaleko šľahajú plamene z horákov Slovnafu, v západe letného slnka sa rozmazávajú siluety centra. Takmer vidiecka idylka a v jej strede paneláky. Vrakuňa bola kedysi prímestskou časťou Bratislavy s hustou zástavbou rodinných domov.

Neskôr medzi ne vkladali sídliskové domy a pod názvom Medzi jarkami ich spravili súčasťou mesta.

Keď kráčate po Bieloruskej ulici, hneď pri ceste narazíte na rozľahlú samoobsluhu so socialistickým štvorcovým dizajnom. Ak ju obídete zbokú, naskytne sa vám úžasná panoráma. Priestor medzi obyčajnými osemposchodovými panelákmi (zskupenými „v neobyčajnom“ tvare písmena U) sa otvorí a hneď to zbadáte. Uprostred trávinatej plochy križovanej betónovými cestičkami stojí na malej vyvýšenine. Nejde o žiadny prelud, je to naozaj známy lietajúci tanier. S betónovou nohou síce vyzerá, že už pristál navždy, ale na chvíľu podľahnete pocitu, že si ho tu len niekto veľmi konkrétne zabudol. Kto hltal komiks Vzpoura mozgu v ABC-čku, s úzkosťou prežíval osudy E.T. mimozemšťana a nevedel sa dočkať ďalších príbehov posádky vesmírnej lode Enterprise v rakúskej televízii, tomu sa detské predstavy zhmotnia rovno pred očami.

Between the ditches (medzi jarkami) is not the title of a romantic poem, but rather the name of an inconspicuous housing estate in Bratislava.

Slovnafu flames flicker nearby, while the sunset blurs a silhouette of the centre. Almost a rural idyll with blocks of flats in the middle. Vrakuňa used to be a suburban neighbourhood with a heavy development of family homes. Later, they inserted blocks of flats and with the name Medzi jarkami they became a part of the city.

When you're walking along Bieloruská street, you'll find a socialist square convenience store right next to the road. If you walk around the side you'll be presented with an amazing panoramic view. The space between the usual eight-storey blocks of flats (arranged in an "unusual" u shape) immediately opens up and you will see it. It stands on a small mound in the middle of the grassy space criss-crossed by concrete paths. It's not an illusion, it's a real flying saucer. Although with its concrete leg it looks like it has landed forever, for a moment you'll succumb to the feeling that someone very concrete has simply forgotten it here. Whoever lapped up the Mutiny of the brains comics in the ABC magazine, anxiously followed E.T.'s destiny and couldn't wait for the next adventures of the Starship Enterprise on Austrian TV, will have their childhood ideas materialise in front of their very eyes.

INDUSTRIÁL PRI ZLATÝCH PIESKOCH INDUSTRIAL ZONE NEAR ZLATÉ PĚSKY

text Zuzana Duchová
foto ea, Marián Lukačka
ufo alica@dizajnnakolesach.sk

Areál bývalej fabriky na spracovanie štrku predstavuje zlom rôznych prostredí, dobre sa tam dýcha a tvorí. Z jednej strany je ohraničený Zlatými pieskami, z druhej shopping centrami a parkoviskami, ďalej sú záhrady, ktoré kvitnú.

Združenie Tranzit sa tu zaoberá výstavnou, vzdelávacou a publicistickou činnosťou v oblasti súčasného výtvarného umenia. Jedna z bývalých priemyselných hál funguje ako prezentačný priestor. Okrem ponúknutia ďalších priestorov pre umelcov ako ateliéry pozval Tranzit v lete 2005 na spoluprácu aj združenie 13 kubikov, ktoré pokračuje v činnosti dvoch predchádzajúcich projektov: BURUNDI www.burundi.sk (jedno zo zakladajúcich združení priestoru pre súčasnú kultúru A4) a klubu BURYZONE www.buryzone.sk. Ako dlho budú tieto aktivity pri Zlatých pieskoch fungovať je otvorené...

⦿ The former gravel processing factory complex represents a meeting point of different environments – the air is good and it encourages creativity. It's bordered by Zlate piesky on one side, and shopping centres and car parks on the other, with gardens in bloom a little further on.

The Tranzit association organizes exhibitions, and undertakes educational and promotional activities within the sphere of contemporary visual arts. One of the former industrial halls acts as an exhibition space. Apart from offering other spaces as studios for artists, in the summer of 2005 Tranzit invited the 13m3 association for a joint project, which continues the activities of two previous projects: BURUNDI www.burundi.sk (one of the founding members of the A4 space for contemporary culture) and the BURYZONE club www.buryzone.sk. The future of these activities near Zlate piesky is still open...

A4

úspešný pokus o nekomerčné kultúrne centrum a successful attempt at a non-commercial cultural centre

text zuzana
foto ea
ufo ľubo

niečo visí vo vzduchu a asi to jebne!
something is in the air
and it will probably blow!
ľubo burgr

Čo a4 nie je?

Keď treba vysvetliť neznalému veci, „čo je to tá áštorka“, väčšina opýtaných siaha k definíciám ako: To je bývalé Vේčko. Je to medzi Orange-om a McDonaldom. To je v budove NOC, ktorá patrí Ministerstvu kultúry, tam dole. Hm... nie je to ani miesto, kde sa koná BIB.

Čo a4 je?

Medzi prevádzkou jedného z mobilných megakolosov a predajňou „ľudového umenia“, ukrytá v útrobách socrealistického molocha s tmavým názvom NOC (Národné osvetové centrum), sa skrýva A4, nezávislé centrum súčasného umenia. Založili ho štyri občianske združenia (ZPSO, Atrakt Art, AST, Burundi), aby aspoň v provizórnych podmienkach skúsili aj na Slovensku tvoriť a prezentovať progresívne a experimentálne podoby aktuálnej hudby, tanca, filmu, divadla a nových médií.

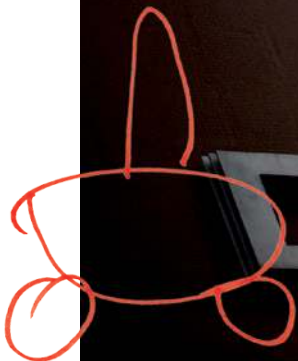
What a4 is not?

When it's necessary to explain to the uninitiated, "what is this a4", most of those asked reach for definitions such as: It's the former V-club. It's between Orange and McDonalds. It's down there in the NOC building, which belongs to the Ministry of Culture. Hmm... it's not even the place where the BIB is held.

What is A4?

Between a brand store of one of the mobile megaoperators and a „folk art“ shop, hiding in the bowels of the Moloch of social realism with the dark name NOC (National Educational Centre, meaning Night), is A4 - independent centre of contemporary art. It was established by four NGOs (Association for Contemporary Opera, Atrakt Art, Association for Contemporary Dance, Burundi) that wanted to try, albeit in provisional conditions, to create and present progressive and experimental forms of contemporary music, dance, film, theatre and new media art also in Slovakia.

DOM KULT

BAZÉN NAD TUNELOM THE POOL ABOVE THE TUNNEL

text zuzana a archív
foto w

Výstavba kúpaliska nad tunelom pod hradom mala byť veľkolepým projektom. Plánovalo sa s čerpaním vody z Dunaja, že bude stekať umelým vodopádcom po stenách kameňolomu. Okrem troch bazénov tu chceli postaviť aj skokanskú vežu a veľkú reštauráciu. Napokon stihli vybudovať len jeden bazén, ale ani v ňom sa nikto nikdy nekúpala. Príčinou boli problémy, ktoré sa ukázali počas výstavby – presakovanie vody, staré pivnice a tunel pod hradom. Raz sa tam buldozér takmer prepadol do trojmetrovej hĺbky. Bazén stále láka na občerstvujúce kultúrne akcie rôznych typov...

🕒 The pool above the tunnel beneath the castle was meant to be a grand project. Water was meant to be pumped from the Danube, and it was meant to trickle as an artificial waterfall down the quarry walls. Apart from three pools they also wanted to build a diving tower and a big restaurant. In the end they only managed to build a single pool, but even that one was never to be used. This was due to problems encountered during construction – water seeping through, old cellar and the tunnel under the castle. Once, a bulldozer almost fell through into a 3 meter deep hole. The pool still attracts various refreshing cultural events...

KOMÍN CHIMNĚY

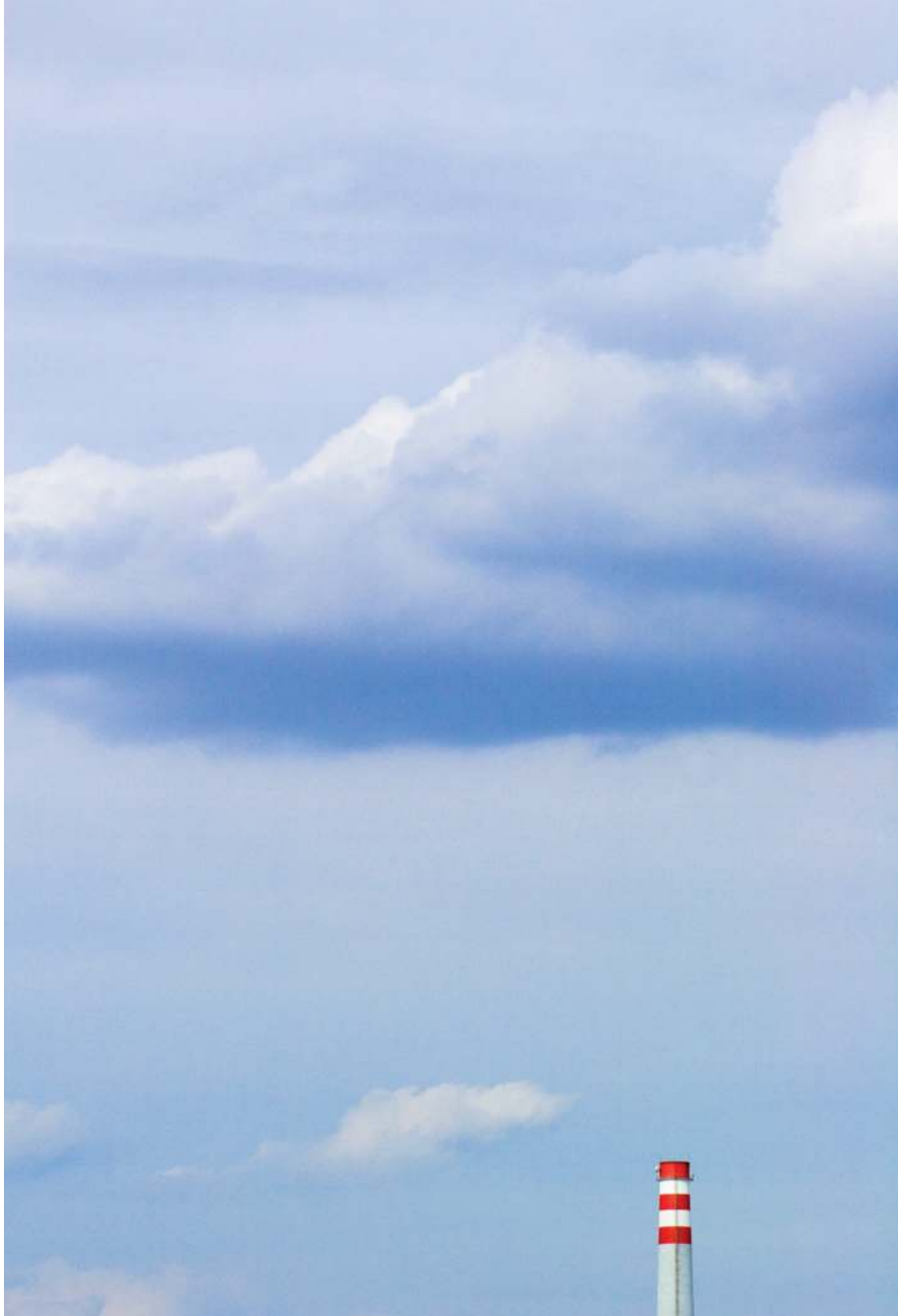
text zuzana

foto ea

ufo návštěvník festivalu Next

Najväčšou, najindustriálnejšou a zďaleka najviditeľnejšou architektonickou dominantou centra Bratislavy je jednoznačne 120 m vysoký komín teplárne C1 pochádzajúci z roku 1973.

The biggest, most industrial, and by far the most visible architectural feature in the centre of Bratislava, is without a doubt the 120 m tall chimney belonging to heat station C1 from 1973.

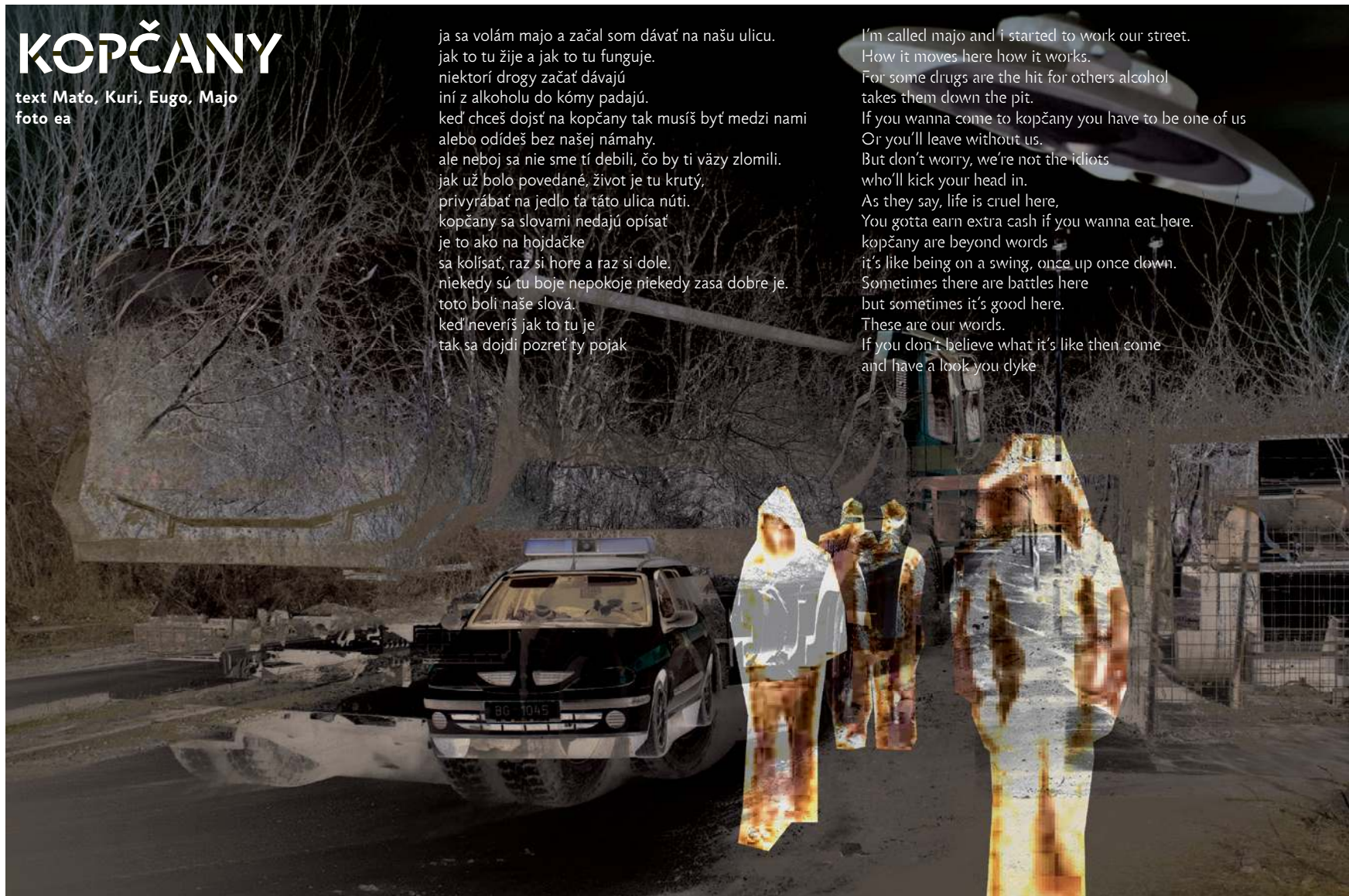
KOPČANY

text Maťo, Kuri, Eugo, Majo

foto ea

ja sa volám majo a začal som dávať na našu ulicu.
jak to tu žije a jak to tu funguje.
niektorí drogy začať dávajú
iní z alkoholu do kómy padajú.
keď chceš dojsť na kopčany tak musíš byť medzi nami
alebo odídeš bez našej námahy.
ale neboj sa nie sme tí debili, čo by ti väzy zlomili.
jak už bolo povedané, život je tu krutý,
prívyrábať na jedlo tá táto ulica núti.
kopčany sa slovami nedajú opísať
je to ako na hojdačke
sa kolísať, raz si hore a raz si dole.
niekedy sú tu boje nepokoje niekedy zasa dobre je.
toto boli naše slová.
keď neveríš jak to tu je
tak sa dojdi pozreť ty pojak

I'm called majo and i started to work our street.
How it moves here how it works.
For some drugs are the hit for others alcohol
takes them down the pit.
If you wanna come to kopčany you have to be one of us
Or you'll leave without us.
But don't worry, we're not the idiots
who'll kick your head in.
As they say, life is cruel here,
You gotta earn extra cash if you wanna eat here.
kopčany are beyond words
it's like being on a swing, once up once down.
Sometimes there are battles here
but sometimes it's good here.
These are our words.
If you don't believe what it's like then come
and have a look you dlyke

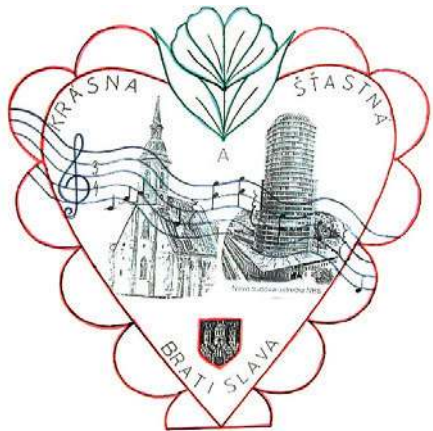

OBCHODNÁ STREET

text aleš

foto ea

ufo verejná súťaž o nové logo
mesta Bratislava

Vyznačuje sa predovšetkým: pubertiakmi, je to ulica stredoškôľakov, čo tam po vyučku chodia fajčiť cigy a počúvať hip-hop; globalizáciou, zdanlivou multikultúrnosťou: Govinda, ázijské bistrá, čínsky trh, Saigon, Slovak pub, Kenvelo, McDonald; ďalej divnou zástavbou – vysoký 5-podlažný dom vedľa malého 2-podlažného stáby z dediny. Proste Obchodná je hybrid. Večne rozkopaná.

Primarily characterised by: pubescent teenagers, college students who go there after school to smoke fags and listen to hip-hop; globalisation, apparent multiculturalism: govinda, asian bistros, chinese market, saigon, slovak pub, kenvelo, McDonalds; then by a strange structure – a tall 5 storey house next to a small 2 storey village building. Obchodná simply is a hybrid. Permanently under construction.

IDYLA AT POŠTOVÁ STREET

text a foto Ana Filip

will you be my sun
to light up my days? ŇY!
will you be my moon at night? ŇY!
will you be my pumpkin to bite? ŇY!
will you be my lollipop
to lick sweet? ŇY!
will you be my bunny to fondle? ŇY!
will you be my kitty to caress? ŇY!
will you be my candy to eat dry? ŇY!
will you be my angel to guard? ŇY!
will you be my baby doll
to smile? ŇY!
will you be my honey to suck? ŇY!
will you be my cutie pie? ŇY!
will you be my princess? ŇY!
will you be my dog?

SLÁVIČIE ÚDOLIE VALLEY

**mens sana
in corpore sano**

text a foto Ana Filip
ufo návštevník festivalu Next

Žiadame návštevníkov, aby láskavo išli najprv do spŕch. Je to bezbolestná až oživujúca procedúra, spočívajúca v tom, že dva skenujúce lúče kúpu a hrajú sa s molekulami vášho tela. Bez vedľajších účinkov, okrem straty pár spomienok a chuti do jedla. Len desaťkrát sa stalo, že sa vyskytla výnimka, v zmysle, že niekoho molekuly sa tak pomiešali, že im z hláv rástli hlavy alebo sa im objavili oči na chodidlách, takže bolo príliš bolestivé kráčať. V takom prípade vám môže byť zadosťučinením fakt, že sa vám dostane špeciálnej starostlivosti – budete pobývať v sekcii „zaujímavosti“, kde sa konajú cez víkendy prehliadky pre verejnosť, takže vám deti budú nosiť kopec sladkostí. Dúfame, že budete so svojím nekonečným pobytom v našom zariadení spokojní. Prijemný deň Jedna.

All guests are kindly asked to first go to the showers. It is a painless and even revigorating procedure consisting of two ty-nula scanning beams bathing you and playing around with your body molecules. With no side effects, except for loosing some of your memories and your appetite. Only 10 times has it happen that an exception occurred in the sense that somebody's molecules were so mixed up that heads were growing up from the head or eyes appeared on the sole of the feet so it was too painful to walk. In such a case comfort yourself with the thought that you will get special treatment as you will be hosted in the "interestingness" section – a section that has public display during weekends, so children will bring you lots of sweets. We do hope that you will enjoy your never-ending stay in our facilities. Have a pleasant Day One.

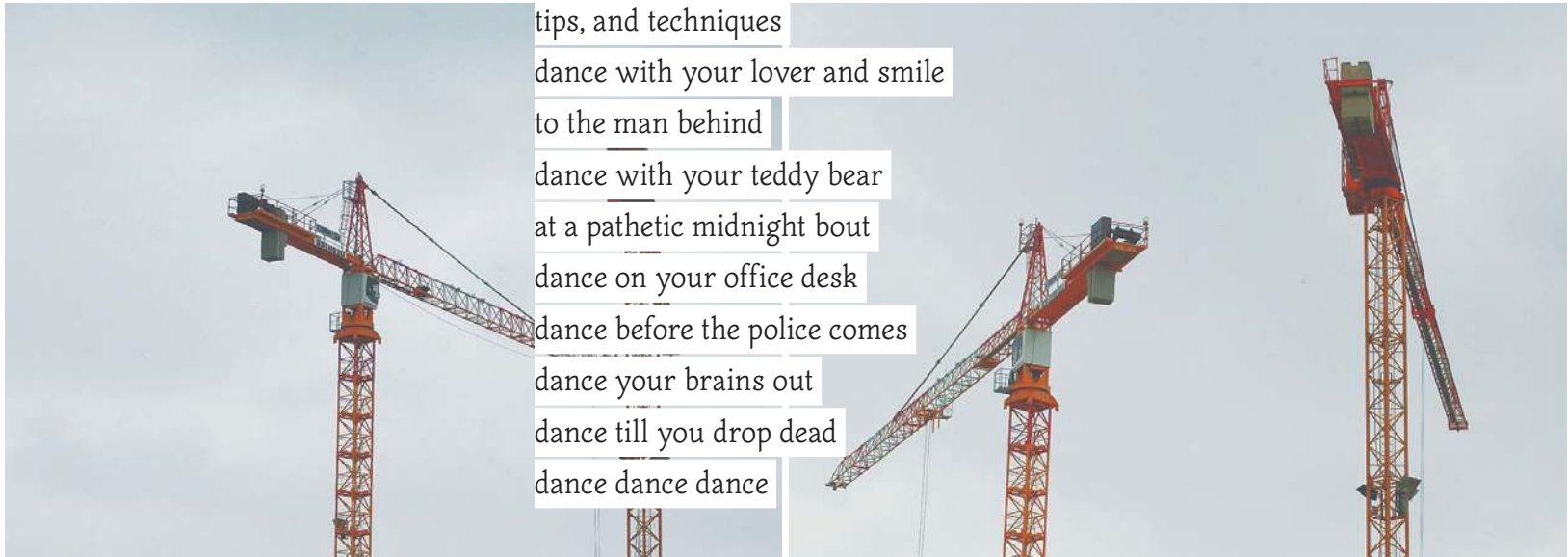
TOMÁŠIKOVA STREET

it's a long tail

text a foto Ana Filip

dance standard, foxtrot, salsa, tango,
breakcore
dance with your hands up
dance with your hands
in your pockets
dance on the grave
of your enemy
dance to the rhythm
of flowing drinks
dance for the rain to come
dance with machine locations, videos,

tips, and techniques
dance with your lover and smile
to the man behind
dance with your teddy bear
at a pathetic midnight bout
dance on your office desk
dance before the police comes
dance your brains out
dance till you drop dead
dance dance dance

propelér

foto BuLY

Jediná čierna stavba, ktorá musela byť zbúraná.
Miesto letných stretnutí pri Dunaji.
The only illegal building that had to be destroyed.
A summer meeting place by the Danube.

verne

foto Filip Vančo
ufo www.ninaw.net

Útulný podnik, kde sa dá vždy stretnúť nejaká osobnosť umeleckej scény.
A cosy establishment, where you can always bump into an art scene celebrity.

subclub

foto ::

Pravá klubová zábava pod hradom.
The real clubbing experience below.

funus

foto w

Krčma, kde sa zapadne po príchode z výletu
vlakom na Hlavnú stanicu.
A drinking den where you end up after arriving
to the main station from a trip.

korzo v meste a petržalské korzo the pedestrian zone in the centre and the pedestrian zone in petržalka

foto ea

Po meste sa chodia prechádzať obyvatelia v nedeľu,
po Panónskej ceste sa pracovne prechádzajú ženy, vedľa po
Chorvátskom ramene sa prechádzajú matky... a kde sú muži?
Residents go for a walk around the centre on Sundays,
working girls walk along Panónska way, nearby mothers
walk along Chorvátske rameno....where are the men?

kamzík / koliba

foto ea

Výletné miesto, cieľ neformálnych prechádzok,
cez víkend rodín s deťmi, po večeroch
opekačiek, chlastačiek.

Tiež Mekka podnikateľského baroka.

An outing place, a destination of informal walks, during
the weekends families with children, in the evening BBQs,
drinking sessions. Also a Mecca of rich kitsch.

garáže pri prístavnom moste garages by the prístavný bridge

foto ea

pank není mrkev
punk ain't cled

petržalská hrádza the petržalka embankment

foto w

Hrádza je hlavne inžinierska „stavba“ zabraňujúca záplavám, ktorej „štit“ sa využíva na športovanie – korčule, bicykle, beh. Je charakteristická športom a s ním súvisiacou sexualitou (vraj je tam aj tzv. pohrebisko kondómov...), voyeurizmom – v lete galéria svalnatých chlapcov a dievčenských zadkov v tangáčoch a prs. The embankment is above all a practical structure to prevent floods, with the peak used for sporting activities – rollerblading, cycling, running. It's characterised by sport and the associated sexuality (apparently there's also a condom cemetery...), with voyeurism – during the summer an exhibition of muscly guys and girl's butts in thongs and breasts.

text a foto Peter Meluš
ufo www.kvetan.net

Dve lyžičky kávy

Dve lyžičky granka

Do polovice šálky zaliať vriacou vodou

Zamiešať

Doliať plnotučným mliekom

Ni víno, ani iný alkohol

POVRCHNÁ BRATISLAVA THE SUPERFICIAL BRATISLAVA

text Eric Smillie
ufo jmlatova@gmail.com

🕒 At first sight, Bratislava's most conspicuous architecture of the '70s and '80s looks incongruous and absurd. Look less closely. The massive and triumphal structures like the former Labor Union Hall on Trnavské mýto, Hotel Kyjev and its attached shopping center or the Petražalka district seem like remnants of a city alien to the Bratislava we see rising today. Superficially, however, the city of Communism's final decades and the Bratislava of the new millennium look more alike than you might think.

The impassive faces of the buildings of the '70s and '80s, architectural swan songs of the failing Communist regime, expressed the Party's might through their cold blankness. Their vast surfaces bring to mind cultural theorist Frederick Jameson's response to the high-rise city quarters that sprouted in U.S. cities during the same period. The headquarters of multinational corporations, he writes in *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism*, each of these buildings presents "a surface which seems to be unsupported by any volume... This great sheet of windows, with its gravity-defying two-dimensionality, momentarily transforms the solid ground on which we climb into the contents of a stereopticon, pasteboard shapes profiling themselves here and there around us."

For Jameson, the new urban space he described inaugurated the postmodern era, synonymous with transnational capitalism and the metaphorical and literal replacement of depth with superficiality. Bratislava's buildings from the same decades may be part of a different history – that of late Soviet Communism – but the effect of their surfaces is similar: Stand below Hotel Kijev or in the midst of Petražalka's apartment towers, and see if you experience a loss of depth, the feeling that the buildings before you are as real and yet ungraspable as a movie set.

"This strange new surface, in its own peremptory way, renders our older systems of perception of the city somehow archaic and aimless," Jameson writes. The conditions of late capitalism generate and support a new, two-dimensional urban space, he argues.

In Slovakia, the single-party government's monopoly on ideology supported Bratislava's mammoths and their empty surfaces. When the Communist Party stepped down, the surfaces of the huge buildings it had built betrayed their symbolic bankruptcy. Instead of collapsing, however, they proved a ready-made habitat for giant advertisements. They are now inscribed with the images of commodity fetishes.

While the stoic surfaces of the '70s and '80s burst into a cacophony of messages, other Bratislava surfaces underwent a makeover. The city government tore the asphalt roads out of its center, replacing them with cobblestones to make a marketable, picturesque product. Surfaces not occupied by the monologue of consumerism acquired new coats of plaster and paint. In the process, they became the object of a war declared by the city government.

On the other side of this would-be war, graffiti writers coat the city surface with their own messages that, often unintentionally, are a parody of commercial propaganda. The spray-painted words and images advertise themselves and nothing more. Without a product to sell, they subvert the use of the urban surface as an engine of consumption. Neither capital nor totalitarian power support a surface coated with graffiti; rather, the desire of the writer invests it in an anarchic expression that the other two powers cannot tolerate.

The latest tactic the government has deployed in its campaign to sterilize Bratislava's walls is an anti-graffiti coating to which spray-paint does not adhere. To see this line of battle, visit the Most SNP Bridge. As we go to print, the bridge's southern walkway is a garrulous agglomeration of years of penned and painted images and words. The northern walkway, on the other hand, is freshly painted and coated with anti-graffiti protection. With no visual content of its own, the clear coating restores the impassive silence of total power to this architectural monument of the '70s.

On the surface, there is little difference between the bridge of 40 years ago and the bridge of today, and the surface might be all we have.

Na prvý pohľad vyzerá bratislavská architektúra 70-tych a 80-tych rokov absurdne a nevhodne. Bývalý Dom ROH (Istropolis), Hotel Kyjev či Petržalka pôsobia ako votrelci v súčasnom meste. Povrchy týchto stavieb a stavieb nového milénia majú však viac spoločného než by sa dalo očakávať. Lahostajné fasády budov 70-tych a 80-tych rokov, architektonické labutie piesne komunistického režimu, mali vyjadrovať chladnú čistotu.

Teoretik Frederick Jameson si všíma monumentalitu rozľahlých povrchov budov nadnárodných korporácií. Nový mestský priestor podľa neho často nahrádza metaforickú aj doslovnú hĺbku povrchnosťou. Spomenuté Bratislavské stavby u mňa vyvolávajú taký istý dojem. Po páde komunizmu budovy ostali, viaceré obrovské plochy slúžia ako miesta inzercie. Teraz sú poznačené obrazmi fetišizmu tovaru.

Stoické povrchy 70-tych a 80-tych rokov vybuchli do kakofónie posolstiev, ďalšie povrchy zmenili štruktúru. Mnohé asfaltové cesty v centre boli premenené na „útulnejšie“ dlažby. Prišli writeri, ktorí označujú povrch mesta vlastnými posolstvami, bez toho, aby chceli predať nejaký produkt. Graffiti netoleruje ani kapitalizmus, ani totalita.

Nedávno dostal sterilný anti-graffiti náter bratislavský Nový most. Na povrchu nevidno veľký rozdiel medzi stavom pred štyridsiatich rokov, povrch je jediný, čo môžeme mať.

TEXT-ILE URBAN CULTURE

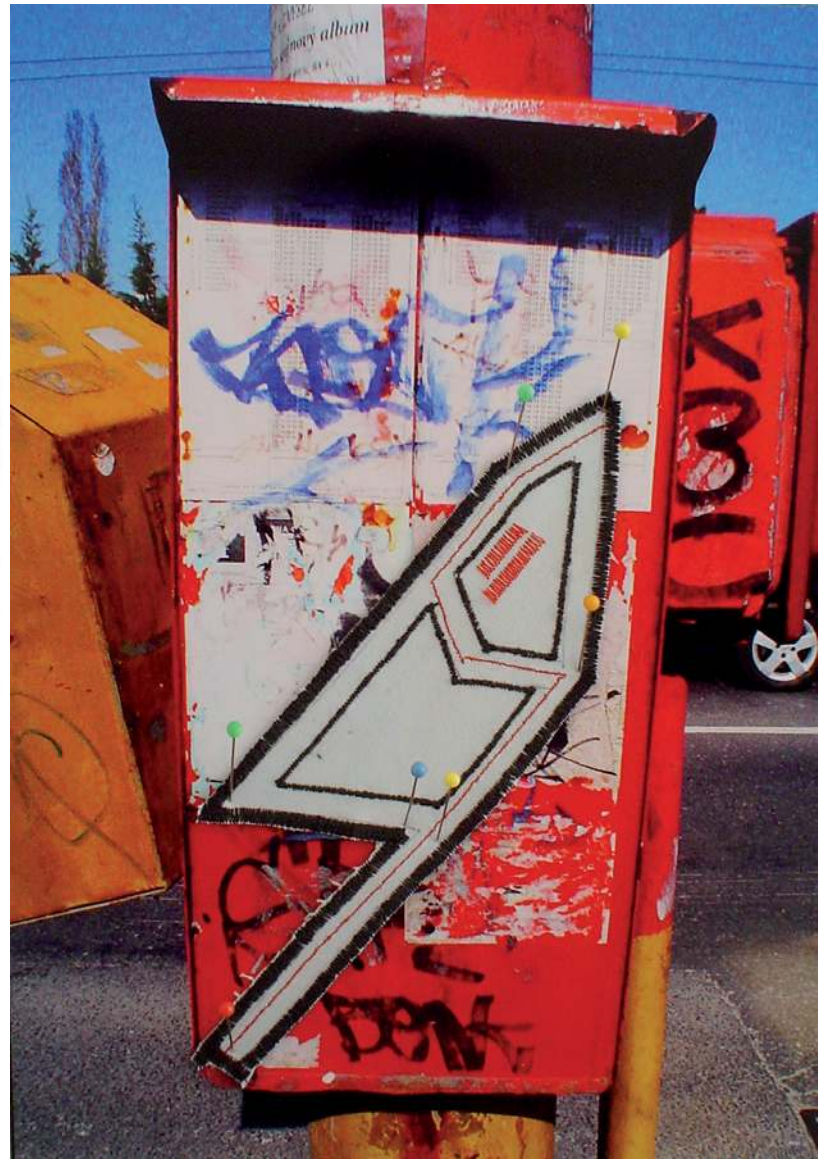
text, foto, koláže Jana Čulenová
ufo jmilatova@gmail.com

V Bratislave miznú miesta pouličnej kultúry a čoraz viac pripomína stavenisko. Zamerala som sa na oblasti, v ktorých sa pohybujem a viažu sa mi k nim osobné spomienky. Pracovala som s graffitmi, ktoré sa v nich vyskytujú, ďalej využívala ich obrysy a štylizovala ich tak, aby zapadli do mapy miesta. Strata divadla a krčmy Stoka ma zasiahla asi najviac. Na mieste tohto areálu je dnes množstvo žeriavov, na mojej ušitej mape ostala len diera. Z tej vznikla značka, ktorú možno pripevniť kamkoľvek, pretože mnohí ľudia stratou Stoky stratili pocit, že vždy majú kam ísť. Ako spomienka na ňu ostali na značke dva červené pásiky predstavujúce zaznačenie jej budov na mape.

NAČO SÚ NÁM ARCHITEKTI? WHAT ARE ARCHITECTS GOOD FOR?

text a foto Zora Paulíniová
Pôvodne publikované na pauliniova.blog.sme.sk
First published at pauliniova.blog.sme.sk
courtesy of SMĚ
ufo info@dizajnnakolesach.sk

Vždy som si myslela, že architekti sú tí, ktorí počávajú, čo im šepká priestor, na ktorom sa chystajú niečo vytvoriť... Vždy som si myslela, že majú víziu, ktorou vedia vábiť klientov i okoloidúcich. Že hľadajú hranice medzi konformitou a invenčnosťou. Že chcú postaviť niečo, čo provokuje, ale zároveň je krásne až to berie dych a plné pokory. Stavbu, ktorú si každý odnesie v očiach, budovu so štýlom i prevapením; dielo, o ktorom si poviete, že presne na tomto mieste chýbalo, aby bol pocit z priestoru, z ulice, z námestia dokonálny... Aby bolo mesto mestom... Netušila som, že tej nudy bude v Bratislave toľko a že tí, čo teraz budovy navrhujú, nepočujú ani priestor, ani ľudí, ani šepkanie možnej jedinečnosti a radosti z toho, aké by mohlo mesto byť...

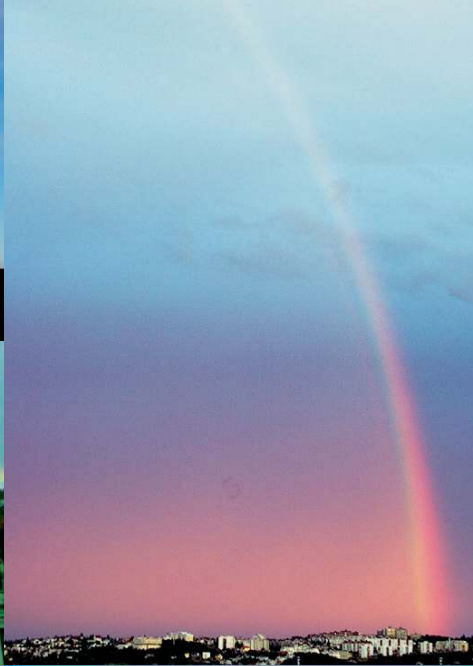
🕒 I have always thought that architects were those who listened to the whispering of the spaces in which they were about to create something... I have always thought that they had the vision to lure clients as well as passersby. That they searched for the border between conformity and invention. That they wanted to build something that provoked and, at the same time, was beautiful, breathtaking, and humble. Buildings that would catch everyone's eye, buildings stylish and astonishing; works about which you say, "that was missing before, for this place, street, or square to reach perfection... for the city to be a city..." I never suspected that there was so much boredom in Bratislava, or that those who design her buildings don't listen to the space, the people, or the whispering possibilities of uniqueness and joy from which a city is made...

O ULIČNEJ ČIARE STREET LINE

text a foto Zora Paulíniová

Pôvodne publikované na pauliniova.blog.sme.sk

first published at pauliniova.blog.sme.sk

courtesy of SME

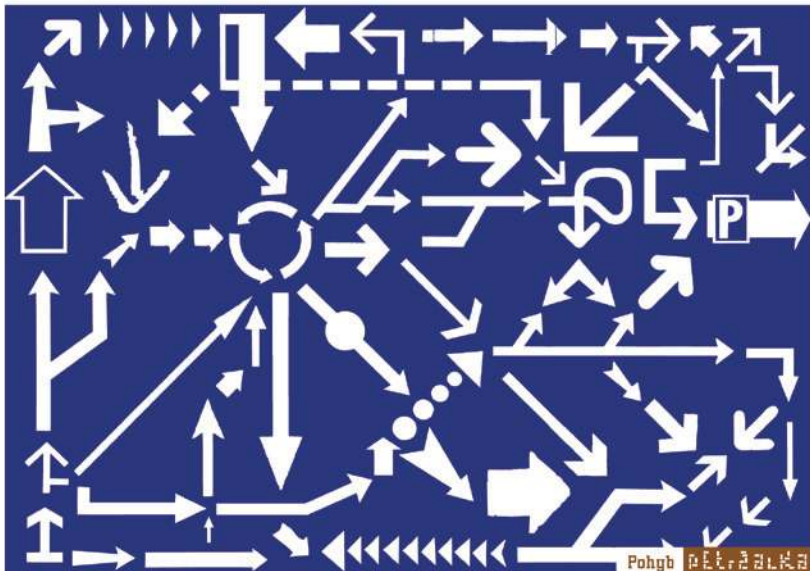
ufo.branomatis.com

Venované Palimu, ktorý chcel vedieť, čo to znamená, keď rozprávame o Kamennom námestí a rozbitej uličnej čiare. Uličná čiara vzniká, keď sa domy držia za ruky. Nie je im smutno, lebo stoja tak blízko, že sa môžu spolu rozprávať. Niektorý vytrča brucho, iný má vyššie šiltovku alebo sa širšie rozkročí, ale stoja jeden vedľa druhého a žiaden sa veľmi nenadrapuje. Keď niektorý z domov zbúrajú, čiara sa preruší. Susedné domy už nie sú blízki kamaráti, musia na seba kričať cez preluku. A keď im tam nasáčkujú autá, billboardy či kiosky, nielenže sa nepočujú dobre, ale už na seba ani veľmi nevidia. Na takejto ulici sa už domy veľmi nekamarátia. Začnú sa vytvárať skupinky podľa toho, kto má čo oblečené a kto má akých rodičov.

Je smutné, keď medzi staré domy postavia horensa, ktorý sa rozdrapuje a dvíha hlavu privysoko. Aby ukázal, aké má svaly, začne strkať do susedov a tí to dlho nevydržia. Jedného dňa idete po ulici a vidíte: to už nie je dlažba, ktorú som poznala. To už nie je dom, ktorý si pamätám, výklad, v ktorom som sa obzerala. To už nie je moja ulica. Pomaly to nebude ani moje mesto.

🕒 To Pali, who wanted to know what it means when we talk about the broken street line on Kamenné Square. When houses hold hands they form a street line. They are not sad, because they stand so close to one another that they can talk together. One shows his belly, another has a taller hat than the other, or a broader stance, but they stand side by side and no one gets too self-important. When one of the houses is torn down, the street line breaks. Neighboring houses aren't such close friends anymore; they have to shout to be heard across the gap. And when cars, billboards, and kiosks come between them, they don't even see each other. On a street like this, the houses aren't such good friends. They start to form little groups according to the clothes they wear or the parents they have. It's sad when a prideful newcomer, with his nose in the air, is built between two old houses. To show off his muscles, he starts to poke the neighbors, and they can't take that for very long. One day, you pass the street and think: this is not the pavement I used to know. This is not the house I remember, the shop window in which I used to watch myself. This is not my street anymore. Slowly, it will not even be my city.

Pohyb

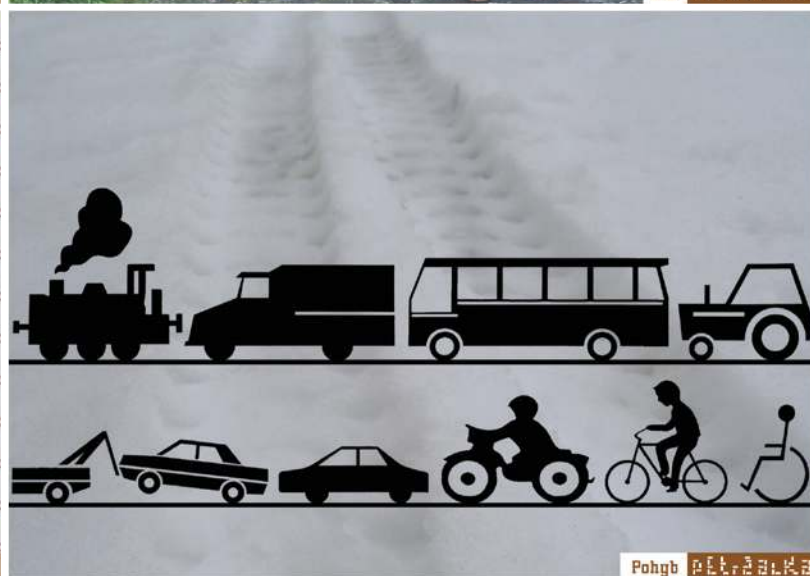
Založené 1990.

Čas

ULICA M.C.ŠKODOVSKÉJ	JIRASKOVA ULICA	RONTGENOVA ULICA	KRASNOHORSKA ULICA	LIETAVSKA ULICA	SOSNOVA ULICA	PANKUCHOVA ULICA	STAROHAJSKA ULICA
BEŇADICKÁ ULICA	NÁBREŽNÁ ULICA	DUBNICKÁ ULICA	BELINSKÉHO ULICA	EINSTEINOVA ULICA	FEDINOVA ULICA	BRANČSKÁ ULICA	MÁJOVÁ ULICA
WOLKROVA ULICA	ŠEVČENKOVA ULICA	TUPOLEVOVA ULICA	ANDRUSOVOVA ULICA	BZOVICKÁ ULICA	KOPČIANSKA ULICA	ÚDERNICKÁ ULICA	DARGOVSKÁ ULICA
MAMATEYOVA ULICA	MÁRKOVA ULICA	STREČNIANSKÁ ULICA	LACHOVA ULICA	ĽUBIETOVSKÁ ULICA	GETTINGOVA ULICA	TURNIANSKA ULICA	GORALSKÁ ULICA
ŠUSTEKOVA ULICA	KAPICHOVA ULICA	ŠINTAVSKÁ ULICA	HROBÁRSKA ULICA	TEMATÍNSKA ULICA	DUDOVA ULICA	ČERNÝŠEVSKÉHO ULICA	BEŇADICKÁ ULICA
KAUKAZSKÁ ULICA	SMOLENICKÁ ULICA	VRANOVSKÁ ULICA	PLANCKOVA ULICA	POLDRECKÉHO ULICA	FURDEKOVA ULICA	ULICA MEDVEDOVEJ	HOLIČSKA ULICA
ULICA A.GWERKOVEJ	ŠVABINSKÉHO ULICA	ČAPAJEVOVA ULICA	PRI SEČI	BULÍKOVA ULICA	POBŘEŽNÁ ULICA	ULICA MACHAROVA	VÍGLAŠSKÁ ULICA
ŽEHŘANSKA ULICA	BESSAYOVA ULICA	ZNIEVSKA ULICA	ULICA BOHROVA	ROVŇIAKOVA ULICA	VYŠEHRADSKÁ ULICA	HROBÁKOVA ULICA	ŠÁŠOVSKÁ ULICA
HAANOVA ULICA	FARSKÉHO ULICA	HANDLOVSKÁ ULICA	JAROSLAVOVA ULICA	LEVOČSKÁ ULICA	OČOVSKÁ ULICA	KRUPINSKÁ ULICA	TOPOLČIANSKA ULICA
VAVILOVOVA ULICA	PROKOFJEVOVA ULICA	GERCENOVA ULICA	OSUSKÉHO ULICA	STARHRADSKÁ ULICA	KLOKOČOVA ULICA	BUDATÍNSKA ULICA	VILOVÁ ULICA
BRADÁČOVA ULICA	ANTOLSKÁ ULICA	KOLMÁ ULICA	PROKOPOVA ULICA	BLAGOJEVOVA ULICA	AMBROSEHO ULICA	PIFFLOVA ULICA	JUNGMANNOVA ULICA
KUBÍNSKA ULICA	BOSÁKOVA ULICA	PAJŠTŮNSKA ULICA	KOČÁNKOVA ULICA	LENARDOVA ULICA	ZÁPOROŽSKÁ ULICA	KREMNIČKÁ ULICA	JANKLOVA ULICA
BETLIÁRSKA ULICA	KRASOVSKÉHO ULICA	ROMANOVA ULICA	MLYNAROVČIOVA ULICA	HÁLOVA ULICA	KOČÁNKOVA ULICA	HARMANECKÁ ULICA	PEČNIANSKA ULICA
KUTLÍKOVA ULICA	JASOVSKÁ ULICA	NOVOBANSKÁ ULICA	ICJUŠINOVA ULICA	GOGOJEVA ULICA	ĽUBOVNIANSKA ULICA		

Pohyb

Pohyb

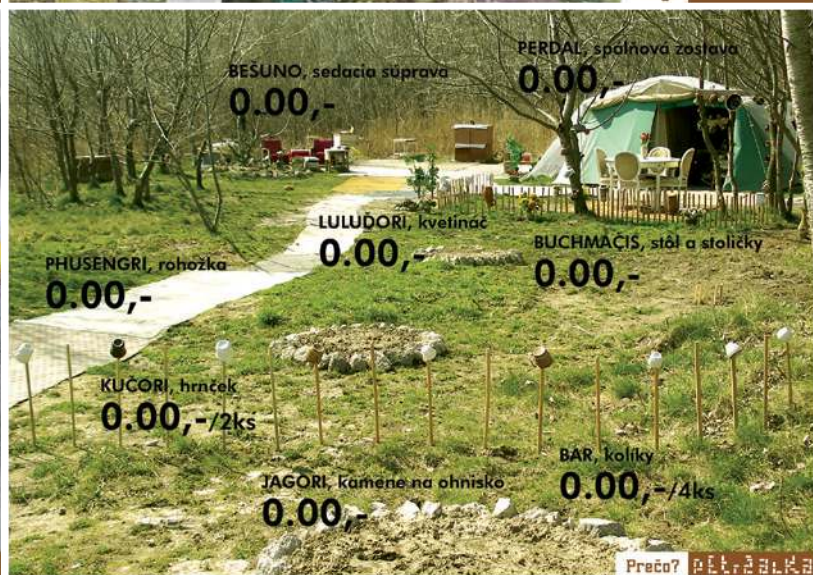

LOGOSTROLOGY

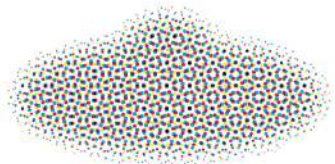
text a foto Ana Filip
ufo branomatis.com

VUB

A storm of shiny primary colours that catch one's eye. This is you. People are attracted to you, you are a charmer and often cause of love-at-first-sight. Dynamic as the bubbles in mineral water, you stick to your image as the same bubbles do to the bottle. You are fully aware of your charm and you do not hesitate to make use of your image to achieve your purposes. But beware of the image; nobody can be 100% consistent in something and admit it that sometimes one has to fake it.

Recommendation:

a bit of moderation, of gray or white sometimes won't hurt and will also help relax the people around, who, after staying tuned for too long to your frequency, get tired or suspicious; it will thus improve your veridicity and assure people of your natural way of behaving.

TESCO

2 primary colours, clear and uncompromising. You know what you want, you are not afraid to state your pragmatism and your clear goals in life. You are of the opinion that life is first about owning and achieving and nobody can feed only on ideals. Hence your main goal is to achieve a solid financial foundation, based on which you will develop higher, and in never-ending circles, the same material goals.

ORANGE

You are the jovial type, exuberant, playful, sometimes taking it to extremes – people find it hard to talk to you seriously when needed, so they just enjoy your bright side, leaving you to enjoy your darkest ones, such as superficiality [esp. when it comes to solving technical issues]. But you are also full of luck it seams, since you not only manage to survive, but also maintain your optimism and liveliness.

BLACK AND WHITE

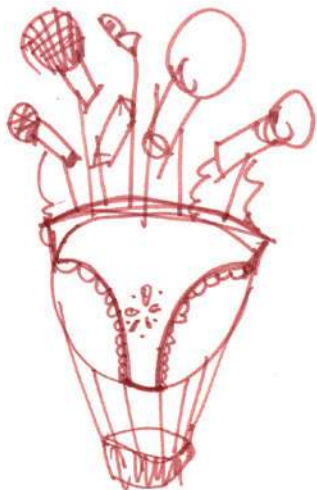
Though black might have negative connotation (blacklist, black humor, 'black death'), in combination with white, the colour of goodness, coolness and cleanliness, its features of power and strength are enhanced; the contrast brings to the front the things you want the others to see: your elegance, seriousness, decency.

POULIČNÁ HUDBA STREET MUSIC

text Oliver Reháč
foto Peter Bulák a archív
ufo Vladimír Beskid

Rap a zvuk ulice? Akurát možno na sídlisku. Mesto žije svoj každodenný zvukový život inak...

Oproti iným mestám je Bratislava na pouličnú produkciu pomerne chudobná. Napriek tomu sa tu však nájde niekoľko originálov, ktoré sa dajú rozdeliť do dvoch skupín:

mobilný orchester

Rozkladá sa na pódium ohraničenom pešou zónou.

Na jednom jej rohu, rovno pod Michalskou bránou stáva prvý huslista. Zima-nezima, vždy iba dopoludnia, hudie bezzubý šesťdesiatnik s narazeným klobúkom okoloidúcim do uška slovenské ľudovky a hitovky klasiky. Šikovne si to vymyslel: melódie doladíme počas fidlikania, kto sa nepristaví a nezapočúva, originál identifikuje len ťažko... chacha, cink, cink mince do púzdra...

The best of však z jukeboxu dostane väčšia skupina turistov.

Aha, Japonci... Čo takto Montyho čardášik? A už tu máme zvuk pouličného chudobníka najmilší – šuchot zahraničných bankoviek.

Pár metrov poniže, v pasáži pri Univerzitnej knižnici – mladé gitarovo(on)-flautové(ona) duo dáva prednosť peknému počasiu (stojan s notami veru zle vzdoruje dažďu a vetru), viac než pár sekúnd pri nich však vydržia len dôchodcovia. Pri budove Slovenského spisovateľa už Ruda „Hrebendu“ nenájdete. O čo horšie tento záhorácky rómsky gitarový hrdina videl, tým zanietenejšie sa vkladal do nezabudnutelných coververzií svetových hitov:

„Báááj derywaasof béééjbylon...“ spieval nenapodobiteľným hlasom a hrebeňom (nomen omen) sa prehrabával v troch strunách svojho otlčeného nástroja (voľné miesto na chýbajúce struny využil na poklepávanie do rytmu). Ešte pred, priznajme si, predčasnou smrťou stihol urobiť kariéru – vystupoval na firemných večierkoch a okrem koncertovania vydal debutový album, ktorý sa rýchlo stal kultovou raritou.

Vysmiaty fúzkatý otecko hrá na gitaru síce o niekoľko levelov tradičnejšie, ale srdcervúcosť, s akou jeho vzpriamene stojaci chlapi servírujú rómske pesničky, rozochvieva mnohé peňaženky. Putovná rodinná kapelka existuje aj v žensko-dievčenskej mutácii (hoci pre toto etnikum sú skôr typickí dvaja otcovia ako dve mamy).

Najvytrvalejší sólista sedí na Námestí SNP.

Na harmonike cvičí (pri všetkej úcte k jeho slepote sa to inak nazvať nedá) takmer každodenne niekoľko hodín rovno na chodníku. Vedľa ležiaci pes už zdá sa rezignoval, po ňom aj cynickí zamestnanci z blízkej firmy. Nepreržitý tok preludovania sa pokúsili zastaviť spontánnou päťstokorunovou zbierkou. Ani priemerný bratislavský dvojhodinový zárobok za pouličnú produkciu však hudobné nadšenie z muža nevyhnal.

stabilný orchester

Nakoľko Bratislave chýba prirodzené veľké centrum, ako je viedenský Stefansplatz alebo pražský Václavák, doháňa to exotickosťou na malých námestiach. „Unikátom“ toho, ktoré sa hrdí názvom Hlavné, je laserový orloj. Predstavenie, ktoré sa dá považovať za paródiu (horší prípad) alebo retroverziu (lepší) multimedialného umenia, sa začína v letných mesiacoch vždy o ôsmej večer. Laserový lúč s hudobným sprievodom svieta na vežu starej radnice vždy sedem a pol minúty už šiestu sezónu. Ponúka sa niekoľko otáznikov – kto a prečo sa rozhodol práve pre túto hudbu? Koľko generácií ju bude musieť počúvať? Poľahčujúcou okolnosťou je najmä fakt, že prvýkrát zaznela na Nový rok 2000 (ak by sa potvrdili teórie o konci sveta na prelome tisícročí, nezaznela by vôbec).

O čosi menšiu unikátnosť ponúka neďaleké Kamenné námestie. Na prvý pohľad mu dominuje budova Tesca, zo zvukového hľadiska však jednoznačne jej zvonkohra. Tá zásobuje obyvateľov a turistov melódiami už vyše tridsať rokov. Hudba štandardná, ale interaktívna – skúste sa zdržať v odevoch na prvom poschodí. Skúšobné kabínky sú totiž presne na druhej strane steny, na ktorej visí dvanásť zvoncov.

◉ Is rap the sound of the street? More like the sound of the housing projects. The city lives its everyday life to an entirely different tune...

Compared to other cities, Bratislava is relatively poor in street music. But fear not, one can find some mind-blowing originals here, roughly divided into two categories:

the mobile orchestra

This group wanders the stage of the pedestrian zone. In one corner, right under St. Michael's Gate, often stands the first violinist. Rain or shine, and only before noon, the toothless man in his 60s and a hat fiddles Slovak folk songs and the great hits of classical music into the ears of passersby. He's got a well-honed strategy: fine-tune the melodies while still playing. Those who don't stop and listen have a hard time identifying the original and... ching ching clink the coins into his violin case.

The big tourist groups always get the best out of this jukebox. 'Aha, some Japanese! How about Monti's little Csárdás?' The street musician's favorite sound quickly plays harmony: The rustle of foreign bank notes.

Some meters further on, in a passageway by the University Library, a young duo of a male guitarist and female flutist prefers good weather (the tripod full of sheet music doesn't stand up very well to the rain and wind). However, only retired people can endure their music for more than a few seconds.

You won't find Rudo "Hrebenda" over by the Slovak Writers' Building anymore. As the eyesight of this Roma guitar hero from Zahorie steadily worsened, he put more and more enthusiasm into his cover versions of the world's hits: "Baaah deh riverz off beybeelon..." he sang, with his inimitable voice, while rattling the three strings of his shabby instrument with a comb. He used the space left by the missing strings to tap the rhythm. Before his (let's admit it) premature death, he managed to build a career—he performed at company parties, and, in addition to playing gigs, released a debut album which soon became a cult rarity.

The smiling mustachioed daddy might play much more traditionally, but his well-postured boys serve Roma songs in so heart-breaking a manner that many wallets are soon trembling. The wandering family band also takes on a women-and-girl configuration.

The most persistent soloist sits on SNP Square. Right on the sidewalk, he practices the harmonica (with all due respect to his blindness, his playing can't be called anything else) almost every day for several hours. The dog lying next to him seems to have already resigned himself to it, as have, over time, the cynical employees of a nearby company. They tried to stop the continuous flow of preludes with a spontaneous offering of 500 SK. But not even a reward equal to two hours at the average Bratislava wage deprived this man of his musical enthusiasm.

the stationary orchestra

Bratislava tries to make up for its lack of a big square, like Vienna's Stefansplatz or Prague's Venceslass Square, with exotic small ones. A "unique" characteristic of the old town's Main Square is its laser clock. Its performance could be viewed as a parody (at worst) or a retro version (slightly more optimistic) of multimedia art and starts at 8 pm every summer night. The seven-and-a-half-minute laser show set to musical accompaniment has already beamed across the tower of the Old Town Hall for six long years. Several questions come to mind—who decided on this kind of music, and why? And how many generations will have to suffer through it? One mitigating circumstance may be that the show began with the New Year in 2000. If the theories that the world would end at the turn of the millennium had proved correct, we wouldn't be here to listen to it at all.

The sound of the nearby Kamenne Square is a little more pedestrian. On first sight, the Tesco shopping center dominates the area. On first listen, it's definitely the bell chimes on the building's wall. They have supplied melodies to citizens and tourists for thirty years. While standard, the music is interactive—to see for yourself, try browsing the clothing store on the second floor just before the hour strikes. The changing rooms are situated against the wall

LEON FUNF

text memfer
ufo jmlatova@gmail.com

V klube Je t'adore, hranato-oblom veľkou plazmou MulTV a postávajúcimi postavami hučia primitívne zvukové kulisy. Na obrazovke najbližšie pri Leonovi beží miestna mutácia reality šou BaDSMile, na ďalších pochybný slo-mo film, Fashion TV a Musicbox2 – akýsi miestny hudobný kanál, pre istotu s vypnutým zvukom. Ženy pri bare sú jedna ako druhá, špampy s povinným ostatným nastreľovacím výkrikom módy. Už nie platinová, ale hrdzavá – hyenická reakcia trendbiznisu na dokonávajúci genetický znak. Znaková reč miestnych „osobností“, navlečených v trištvrtových liposukniach zakúpených evidentne v sieti 90210. Kto preboha vymyslel ten fenomén športový vamp. Nevkus masovo šírený pomocou ženských časopisov a príloh – traky cez umelé kozy a kriklavé skejtácke náklbníky. Hrôza! Žiadna z nich na skejte nikdy nestála. Znechutene odvracia pohľad späť k obrazovke, lenže je to z kaluže do blata: na TV Joy stále beží sadomaso šou s klejmom prekroč prah bolesti. Sin D, masochistka 4. stupňa, práve ukazuje nové rezné rany verzus popáleniny.

Bol Moimirovi vďačný, že ho vytiahol na cestu do Bratislavy. Prečo to nevyužiť, vravel si, teraz, keď je jednoduchšie dostať do Únie víza. Vylepiť pár nálepiek, posediť v kaviarňach a puboch, možno dôjde aj na zblížovanie národov. Klbbing & pabing.

Všade tip-top vzduch, nie ako doma. A touch of Europe. Ale dnešný večer ide do sračiek. Akosi nemá chuť tváriť sa, že je z Francúzska, a materčinou asi miestne kurvotinky neosloví. Možno keby vyzeral ako mafián, ale to nie je jeho prípad.. Vyliezol sem vlastne iba preto, že klub je blízko ateliérov, a je otvorený celú noc. Posledný večer v tomto meste. Moimir už asi doplna užíva výhody neskorého večera s Annou, podrazák jeden. Ale, priznajme si, on by urobil to isté. Predsa len, on sa s Moimirom môže vidieť hocikedy. A tak tu Leonid postával s fľašou makaového piva v ruke, unudený, s unavenými úvahami v hlave.

Čo by dal za starú dobrú elektroburlesku. Toto nie je miesto pre neho. Najlepšie bude vypadnúť na vzduch alebo odísť úplne komplet. Dopil pivo a pobral sa na toaletu. Vymočil sa v kabínke a na dvere zvnútra nalepil logo Visegrad Funf, štyri body doplnené o piaty – Kyjev, Leonovo rodisko. Cestou späť sa pozrel na hodinky, 2:23. Sadol si späť na sofú, ale len aby v pohodlí vytiahol wifon a našiel si komport miestneho klbingu. Predsa niečo. Infogroundová skupina Vub Va Vub pozýva na retroclashovú akciu Echt Leder v klube Potkan Vogue. O tomto klube vlastne už počul. Majú kapacitu 400 miest a je to hneď na kraji presklenej „írskej“ štvrte Eurovea, pri moste Apollo. Prerátal si zvyšné eurobankovky – malo by to stačiť, aj na taxík. Ktovie, čo to bude za šou, ale horšie ako toto to byť nemôže. Páčila sa mu slovná hračka Pod Kanvou/Potkan Vogue. Ktosi mu ešte v ateliéri vysvetlil, že Kanva je tunajší slangový názov najvyššej budovy Eurovea. No a potkan je prastará symbol undergroundu. Vyliezol z multifunkčnej budovy, stojacej na mieste bývalej fabriky Matador. K objednávke taxíku sa doklikal ešte vo vnútri, takže už by tam mal byť. Aj bol. Nasadol do bielej fiatky a udal smer. Na kaser si spomenul až po pár minútach jazdy. Už sa nebudie vracat'. Iste biletárom dobre poslúži – na bráne takto asi prídu k viacerým užitočným predmetom. Krátka jazda nočnou Petržalkou – za fosforeskujúcim grassiti nápismi United Vaporz a SprejVodca na múriku tuší znovu záhradu. GarZen, pieskovisko pre dospelých,

kde si raz boli sadnúť. Lahko prenosné, postmoderne miesto odpočinku, navrhnuté podľa vzoru rozptyľovej lúky. Náhrada prirodzenej, ale „chorej“ zelene, kým tam nepostavia ďalšiu škatulu. Spomenul si, ako /žial/ zadaná/ Annina kamoška Lucia práve v GarZen-e na lavičke rozprávala o Kuala Lumpure. Bola tam vraj v roku 2009 na celosvetovej konferencii o myslení. V KL, ako to mesto volajú tí, ktorí tam nakupovali, sú v centre mesta parky s rozlohou, o akej sa jej ani nesnívalo. Pritom sa mesto pýši jednou z najvyšších budov sveta. (Vlastne možno to bude tým – stavajú tam naozajstné mrakodrapy, a tak majú miesto aj pre parky. Ktovie.) V strede Európy treba asi zvýšiť počet samovrážd, povedala. Spomenul si aj na trapas s Blavatskou, ako niekto vravel po slovensky o blaváckej, tj. bratislavskej mládeži a on si myslel, že je reč o potomkoch Jeleny Petrovny. To už ale Fiat trieli po Apolle. Tento most má dačo do seba, konštatuje Leon nahlas. Postarší taxikár prikývne, ale predsa dodá, že má najradšej Most SNP, vieš, ten s Ufom, a ukáže doľava. Aj keď vedie od posratého Auparku k vygrcanej Vydrici. Leon sa zasmieje, zaplatí a rozlúči. Sa. Vstúpi, zase platí. Aspoň, že o dačo menej. Šatňa nikde, ale zvuky a ľudia mu rýchlo napravia dojem. Rozbehnutá zábava. Na bare si objednáva ďalšie pivo – bezlupulínové nie je. Ako sa prehriaty kníše po parkete, všimne si medzi klubovým haraburdím miesto, kde si môže zavesiť. Ha, teraz mu už nič nezabráni poriadne to roztočiť. A že on vie ako. Akonáhle počuje poctivý elektro zipsound, ide to samo. Pohyby sa generujú automaticky. Miestne slečny reagujú celkom pružne, dve-tri si s ním aj strihnú zopár tanečných ostružín. Pri treku pripomínajúcom to najlepšie zo setov kyjevskej star Mariky Rossa vrhá jedno dievča naňho asi dvaapolmetrovy pohľad, pomaly sa k nemu približuje, až jej tesne pred ním spadne čelenka. Mal chuť sa zasmiať, ale ovládol sa. Dievča „nenápadne“ odíde nabok. Je mu jej ľúto, ale nemusí, lebo keď príde o chvíľu za ňou, ukáže sa stará pravda. Hneď ako Leon odpovie, skade prišiel – teda vysvetlí, čo myslel skratkou V5, ona sa mu otočí chrbtom. Nereaguje ani na potiahnutie za šnúрку napnutú cez lopatky. Piesok v hlave. Do tohto „západu“ asi veľmi nezapadnem, pomyslí si Leon. Chvíľu pred štvrtou klub končí, zažaté, sála sa vyprázdňuje. Leon si berie bundu a hádže ju na seba. Až teraz si všimol, že má rozopnutý zips. Bohvie odkedy.

⦿ The Je t'adore club, angular-curved with a big plasma MulTV and loitering people, resonates with primitive sounds. The screen closest to Leon displays the local mutation of the BaDSMile reality show, others have a suspect slo-mo film, Fashion TV and Musicbox2 – some kind of local music station, with the sound turned off just in case. The chicks at the bar are all the same, spams with the compulsory jagged piercing fad. Ginger instead of platinum – a parasitic reaction by the trend business to a dying genetic feature. The sign language of local “celebrities”, kitted out with below the knee liposkirts obviously purchased in the 90210 chain. Who in God’s name came up with the spamp / sporty vamp/ phenomenon. Bad taste disseminated with the help of women’s magazines – trouser braces across fake tits and skater pads. Terrible! None of them have even stood on a skateboard. Disgusted, he turns his gaze back towards the screen, but it’s from the frying pan into fire: TV Joy is still showing a sadomasochistic show claiming to cross the pain barrier. Sin D, a 4th level masochist, showing off her cuts feat. burns.

He was grateful to Moimir for dragging him along on the trip to Bratislava. Why not take advantage of it, he told himself, now that visas to the EU are easier to get. Post some stickers, go to some cafes and pubs, maybe even some cross-cultural communication. Clubbing and pubbing. Everywhere the air is tip-top, not like back home. A touch of Europe. But this evening is going tits up. Somehow he can’t be bothered to pretend he’s French, and his mother tongue probably won’t get him any of the local sluts. Perhaps if he looked like a Mafiosi, but he doesn’t. He only came here because the club is close to the studios, and it’s open all night. His last evening in this city. Moimir is probably already enjoying the advantages of a late evening with Anna, bastard. But, he has to admit, he would do the same. After all, they can meet up with Moimir any time. And so Leonid just stood around with a bottle of cocoa beer in his hand, bored, with tired ideas in his head.

What he wouldn’t give for an old electro burlesque. This is not his place. The best thing to do, will be to go outside for some fresh air, or just leave altogether. He finished his beer and went to the toilet. He took a leak

and stuck a Visegrad Funf logo on the inside of the door; four points enriched with a fifth one – Kiev, Leon’s birthplace. On the way back, he looked at his watch. 2:23. He sat back down on the sofa, but only to take out his Wifon (hand PC with WiFi device) and find a local clubbing info. Something after all. The Vub Va Vub infoground group invites you to the Echt Leder retroclash event in the Cat Le Punk club. He had already heard about this club. They have a capacity of 400 people and it’s right next to the Eurovea “Irish” glass quarter, next to the Apollo bridge. He counted his leftover Euros – it should cover the taxi. Who knows what kind of show it will be, but it can’t be any worse than this. He liked the Kettle/ Cat Le Punk wordplay. Back in the studio someone had explained to him that Kettle is the nickname for the tallest building in the Eurovea complex. And the cat is an ancient symbol of the underground. He left the multi-purpose building on the site of the former Matador factory. He clicked his way to ordering the taxi while still inside, so it should already be there. And it was. He got into the white Fiat and set the course. After a couple of minutes he remembered the CS spray. No point going back. It’s bound to serve the bouncers well – they probably get their hands on various other useful things like this.

A short night ride through Petržalka – behind the fluorescent United Vaporz and SprejVodca grassiti he senses the Zen garden. GarZen, playground for adults, where they once relaxed. Easily transferable, a postmodern place of rest, designed as a crematorium garden. A replacement for the natural but “ill” verdure, before they build another box there. He remembered how Anna’s friend Lucia / unfortunately already taken/ had talked about Kuala Lumpur while sitting on a bench in GarZen. Apparently she went there in 2009 for a global conference on thinking. The parks in the centre of KL, as those who went shopping there call it, are bigger than she had ever dreamed of. Despite this, the city has one of the tallest buildings in the world. / Actually, maybe it’s precisely because of that, they’re building real skyscrapers so they have enough room for the parks. Who knows./ the number of suicides should perhaps be increased in the centre of Europe, she

said. He also remembered the awkward moment with Blavatska, when someone was talking about “blavacka”, that is “Bratislavan” youth, and he thought they were talking about the descendants of Jelena Petrovna. At that moment, the Fiat is already whizzing along the Apollo bridge. This one has something to it, thinks Leon aloud. The older taxi driver nods in agreement, but adds that he prefers the SNP bridge, you know, the one with the UFO, and points to the left. Even though it connects the shitty Aupark with the crappy Vydrica. Leon smiles, pays and says good bye. He goes in, pays again. At least this time it’s a little bit less. The cloakroom is nowhere to be found, but the sounds and the people quickly put him back in the mood. The place is kicking. He orders another beer at the bar – they don’t have any without lupulin. Warming up, swaying on the dance floor, in the club clutter he spots a place where he can put his coat. Ha, nothing is going to get in the way of him really going for it. And he sure knows how. As soon as he hears proper electro zipsound, he doesn’t even have to try. The movements are generated automatically. The local girls react eagerly, two or three of them even bust a couple of dance moves with him. To the sounds of a track reminiscent of the best sets by the Kiev star Marika Rossa, a girl gives him two and a half meter stares, slowly approaches him, until just in front of him, her headband falls down. He wanted to laugh, but controlled himself. The girl walked past “inconspicuously”. He feels sorry for her, but he shouldn’t, because in a minute when he walks up to her, the old truth will prove itself again. As soon as Leon answers where he came from – that is he explains what he meant with V5, she will turn her back to him. She doesn’t even react to him pulling on the tense string across her back. Nothing but sand garden in her head. Looks like I won’t fit into this “west”, thinks Leon. The club finishes a little before four, lights on, the hall empties. Leon takes his coat and throws it on. Only now does he realize that his fly is open. God knows since when.

STREET@RT

Kvetán je kokot

Marek Kvetán teploš

Marek Kvetán úchylák

Kvetán úchyl

Marek Kvetán psychopat

neznámy autor, rôzne miesta v Bratislave, 2004
Egoart Prix 2004

Ja nemám rád Juraja Dudáša

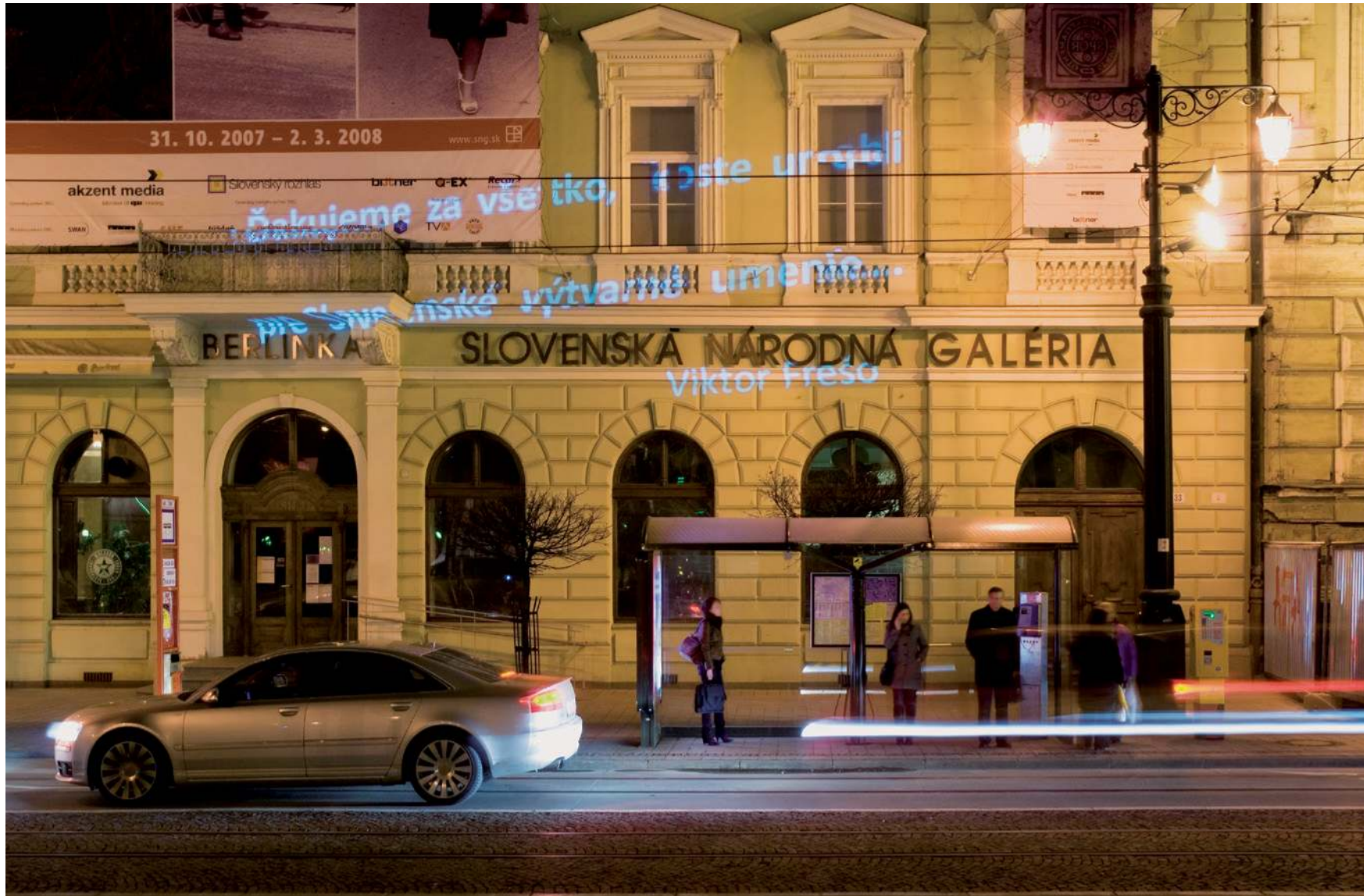
Závidím Ondreičkovi

Veľkú piču viete o politike

Som zamindrákovaný kokot

Viktor Frešo, Bratislava / Praha, 2004–2007

V. FREŠO
07

VŽDY ČERRRSTVÉ MARKET FRESH

text Eric Smillie
foto ea
ufo Jürgen

Stavby, ceny, supermarkety – všetko v súčasnej Bratislave rastie. Predavači na bratislavských zeleninových trhoch to však nemajú vždy také jednoduché. Prinášame ochutnávku myšlienok tých, ktorí do mesta stále prinášajú svoje najlepšie produkty: dôchodkyňa s plodmi svojej záhrady, obchodník s doma produkovanými omáčkami a koreninami, rómska žena s čerstvo nazbieranými hubami a Maďar z juhu Slovenska.

„Aj mladí chodia, majú radi paradajky, každú sobotu nás vyhládávajú. Už sa to neoplatí, ale máme záhradu a urodí sa viac, tak to predáme a dobre to padne.

Čo bude o 10 rokov? Nasľubovali, že bude lepšie, ale...”

„Toto je s kápiou, len pikantné, toto je cesnak do varenia, toto je chren k mäsu. Korenie kupujeme. Stále je to tu rovnaké, 11 rokov som tu, nič sa nezmenilo, stále visia plachty. Predávajúci sa menia, zákazníci sú príjemní, nemôžem sa sťažovať, ale už je veľa obchodov, kde dostať všetko. Ale tu je to čerstvé. Postreky sú drahé, nemôžeme si od kupujúcich veľa pýtať, všetko je drahé. Kedysi bolo všetko lacné.”

„Zbieram huby na Záhorí. Ale v noci bolo zima. Tieto sú po 20. Podte si vybrať. Zbieram od rána od štvrtej. Podľa toho, či je zima, či je teplo. Ale vypredajú sa do večera.”

„Všetka zelenina je z južného Slovenska. Väčšinou vlastné pestujú, aj sami predávajú. 90% je mojej produkcie a 10 kupujem. Nie je to ľahké. Robím to 15 rokov, som vyučený elektrický mechanik, ale nie je robota, tak robím toto. Čím ďalej, tým menej zarobíš na zelenine. Miesto stálo 5 000 ročne, dnes 100 000. Benzín bol 8, dnes 40 korún. A ceny zeleniny sú nízke. Ľudia plačú, že je drahá, ale nech to skúsia, mladí na roli nechcú robiť, každý hľadá ľahkú robotu. Všetci, ktorí pestujú, sú z dediny. Každý tu skoro rozpráva po maďarsky. Aj ja rozprávam po maďarsky. Na nížine je lepšia pôda. Karfiol máme po 6 korún.”

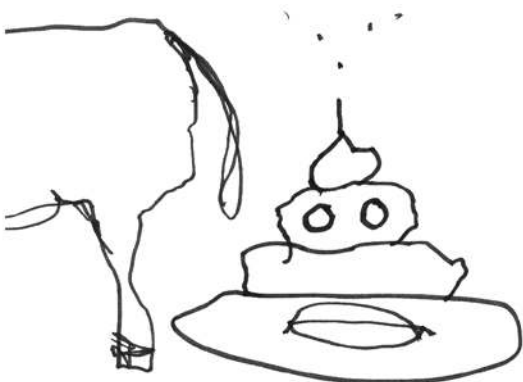
Buildings, prices, new supermarkets—to hear them speak, everything in modern Bratislava is on the rise, except for the fortunes of those who work the city's half-dozen farmers' markets. Below, have a taste of the thoughts of those who still sell the best produce in the city; a retiree with a choice selection from her garden, a small shopkeeper who trades in handmade sauces and bulk spices, a Roma woman hawking fresh-foraged mushrooms, and an ethnic Hungarian who trucks up the bounty of fertile southern Slovakia.

“Young people come here too—they like tomatoes, they come every Saturday. It doesn't pay, but we have a very productive garden, so we sell it, and that feels good. What will things be like in 10 years? They promise that things will be better, but...”

“This has peppers in it, this is spicy, this is garlic for cooking, this is horseradish to go with meat. We buy our spices wholesale. It's the same as ever here. I've been here for 11 years, nothing has changed—the tarpaulins have always sagged. The vendors change, the customers are nice—I can't complain, but there are already too many shops [in the city] where you can buy anything. On the other hand, here things are fresh. Fertilizers are expensive, and we can't ask for too much from the customers—everything is expensive. Once, everything was cheap.”

“I pick my mushrooms in Záhorie. But last night was cold. These go for 20 crowns. Go on, choose some. I start picking at four in the morning. I know when to pick according whether it's hot or cold. And these will sell out by evening.”

“All the vegetables here come from southern Slovakia. The soil is better there, in the lowlands. The majority of stands here grow their own and sell them themselves. I'm responsible for 90 percent of my production, 10 percent I buy. It's not easy. I've been doing it 15 years—I'm a mechanic but there's no work, so I do this. Every day you make a little less selling vegetables. Registration was once 5,000 crowns a year, now it's 100,000. Petrol was once 8 crowns, not it's 40. And the price of vegetables is low. People cry that they're high, but let them try it for themselves! Young people aren't interested [in farming] anymore—everyone wants a simple job. The farmers all come from villages, and nearly everybody here speaks Hungarian. Me too, I speak Hungarian. Cauliflower? 6 crowns.”

METRO

METRO
← Vjazd

P
4 x

METRO CAPE

METRO
3750
3750
3750
3750

RABAKA GURMÁNA – SPOVEĎ VETERÁNA A GOURMET'S LEG-UP/ CONFESSIONS OF A VETERAN/

text memfer

ufo 1 misa.chmelickova@gmail.com

ufo 2 Marián Lukačka

Moj(a), kým ty sedíš v dákom tom „hot couture henna štúdiu“, o ktorom ja nemám ani tušenia a dávaš si vylogovať nad gumičku kerku z katalógu jeseň/zima, ja spomínam. Splníujem a myslím na časy, keď som plný nadšenia chodil na prednášky Sri Chinmoya a Sri Mataji, počúval technopunk metal a štof zháňal na miestach, kde dnes stoja bizniscentrá. Moj(a), ja pamätám také veci, že sa niekedy sám divím. „Čo keď bolo všetko inak?“ vravím si, „alebo to ani vôbec nebolo...“ Skúšam si utriediť svoje vyprchané zážitky, aby som bol aspoň vtedy užitočný. Pajzle-pucle s miestami a časmi, z ktorých sú už handry. Podme teda na to alebo ako sa dnes vraví, let's go.

◉ My dear, while you're sat in some hot couture henna studio, about which I know absolutely nothing, and getting a tattoo from the autumn/winter collection just above your panties, I'm remembering. I'm reminiscing. And remembering the times, when I used to go, full of excitement, to the Sri Chinmoy and Sri Mataji lectures, listening to technopunk metal and trying to score in places now occupied by business centres. My dear, I can remember things, that surprise even me. "What if everything was different? I tell myself, or it wasn't at all..." I'm trying to sort through my fizzled out experiences, so that at least then I can be useful. The mish-mash rags of times and places. Let's get started then, or as they say these days, let's go.

handrička 1: donutky

Také to beztvare vyprázané s čoko polevou, čo predávali pri Tesco/ex-K-marte/ex-ex-OD Prior, pri zvoncoch, kde teraz skúšajú strelit hot dog. Keď sme si ako deti chceli pre zmenu zagebrit svetrik od oleja s kečupom, nestačilo nám vyjsť na prah Námestia SNP, ktoré dnes (oz)dobil výhonok americkej kultúry s použiteľnými toaletami. Po „hranolčky slobody“ sme sa v tzv. neskoronormalizačnej kóme museli štverať až na roh Poštovej/Obchodnej, kde sídli ktorási banka či poisťovňa (nechcem vedieť), do centra pôžitkov Gurmán. V tej dobe ste tam mohli stretnúť aj jedného tzv. veksláka. Genius loci. Schöner Náci rokov osemdesiatych.

rag 1: little donuts

That shapeless fried thing with chocolate sauce, which they used to sell outside Tesco/ex-K-mart/ex-ex-Prior Department Store, beneath the bells, where they now try to sell you a hot dog. When, as children, we wanted, for a change, to get oil and ketchup down our tops, you couldn't just go to the edge of SNP square, these days sprouting with American culture with useful toilets. During the so-called late-normalisation coma, we had to struggle for our freedom fries all the way to the Gurmán enjoyment emporium on the corner of Poštová/Obchodná street, these days occupied by some bank or insurance agents (don't really wanna know). In those days you could bump into one of those guys in a black leather jacket offering you an unbelievable exchange rate on your foreign currency. Genius loci. SchöneNazi of the eighties.

handrička 2: pre-štrnganie skobami – tuzexové roky

Z tohto obdobia si, žiaľ, nepamätám nič. Chodil som do školy, kde nás riaditeľ, dodnes zotrúvajúci na svojom poste, nútil zotrúvať v škole aj po vyučovaní a písať slohy na témy ako Prečo som nestihol ranný autobus. Veď to poznáte, režim to stále toleruje. Ničmenej, vybavuje sa mi, že v pionierskom tábore bol chlapec, ktorý mal rodičov napojených na mocenské štruktúry a ktorému sme všetci závideli sladkosti (niektorí aj horčicu) z tuzáku. Nikoho nechcel ponúknuť, aj obidvoch priateľov si vybral spomedzi najpodlízavejších, až dostal cukrovku. Odviezli ho v sanitke a im tam tie dobroty ostali. Potom sme pomaly dospeli.

rag 2: carabiners jangling – the tuzex years

Unfortunately, I can't remember anything from this period. I used to go to school where the headmaster, holding onto his position to this day, used to make us write essays on the topic of why I missed the morning bus. You know, the regime tolerates it. Nevertheless, I'm starting to remember that there was a boy at the pioneer camp whose parents had connections in the power structures, and we used to be jealous of his sweets (some even of his mustard) from Tuzex. He never offered any to anyone, and even chose the biggest brown-nosers to be his two friends, until he got diabetes. The ambulance took him away, and the sweets were left to them. Then we slowly grew up.

handrička 3: pravidelná linka uw-u; gagtime

Odchody okolo jednej v noci, keď už chodia druhé nočáky, spod schodov v Zichyho paláci. Kde iní končia, my sme začínali (sma)žiť. Tablety sa miešali s drinkami z bohatej ponuky väčšinou filmovej proveniencie, nezriedka sa nám aj písmenká zmiešali, a tak namiesto Troch pátračov sme objednali rovnaký počet pankáčov, alebo Divokosť v sieti, či Slnko v srdci. Istý, vtedy začínajúci poeta si dokonca objednal Konečne pierko. Pilo sa v dvoch klaustrofobických miestnostiach, tzv. absintovej a tzv. krvavej, ktorá sa neskôr zmenila na tzv. haluznú, t.j. koláž lebiek lemovaných očami a opačne, sem tam ruka, či plece. Tu sme ochutnali náš prvý absint, viedli plodné debaty a obchytávali slečny. Na jedenie tu mali len pochybný croissant v celofáne, ktorému už neviem prísť na meno (Lesanka?), a nikdy som nevedel ani na chuť. Len tu môj dobrý priateľ uviazol na candyflippe, len tu a v U.clube ste mohli stretnúť Galagera na WC. Odtiaľ sme koneckoncov podnikli aj náš pamätný výpad do rádia Ragtime. Zbehlo sa to takto: podgurážený priateľ ma naviedol, aby som ho odprevadil na čaj, vraj on na oplátku odprevadí mňa. Ako vrazil, čaj z Ragtime nám pomôže. K čomu, to už neviem, dnes sa domnievam, že k popularite. Tak som šiel. Volajako sme sa dostali dnu, len nám nemal kto pomôcť s prípravou samotného nápoja, bolo treba použiť samoobslužný princíp. Kamarát sa v chvíľkovej dobromyseľnosti podujal zakročiť, ba dokonca vkročil priamo do vysielacej miestnosti, a tak v éteri odznela neplánovaná vsuvka, za ktorú nasledovalo pokarhanie od službukonajúceho spíkra (terajšia DJ Magálová), spojené s naším nedobrovoľným náhlym odchodom. Akokoľvek to bude znieť neveriteľne, známa veta Kde je kanvica? má korene v rádiu Ragtime.

rag 3: regular service uw-u; gagtime

Departures at around 1am, when the second night bus leaves from beneath the Zichyho Palace staircase. Where others were finishing, we were just taking off. Pills mixed with drinks from a rich menu with mostly movie themed names, sometimes even the letters got mixed up, so instead of the Three Investigators we ordered the Three Sinvestigators, or Wild in a net or the Sun at Hearts. The drinking took place in two claustrophobic rooms. The so-called absinthe and the so-called bloody room, which was later re-named as the messed-up room, e.g. A collection of skulls surrounded byeyes and vice versa, an arm or a shoulder here and there. Here we tried our first absinthe, had fruitful debates, and chatted up girls. The only thing you could eat there was a suspicious foil-packed croissant whose name I can't remember right now (Lesanka?), and neither could I identify the taste. It was here that my friend got trapped in a candyflip, it was here and in the U. club that you could bump into DJ Galager on the toilet. It was from there that we set out on our memorable expedition to radio Ragtime. This is how it happened: my pissed up friend persuaded me to accompany him for a cup of tea, saying he'd accompany me in return. He insisted tea from Ragtime will help us. Help us with what, that I don't know. I suspect with being popular. So I went. Somehow we got in, but there wasn't anyone there to help us with the preparation of the drink itself, it was a self-service affair. My friend, in a moment of selflessness, decided to intervene, and walked directly into the studio, and so the airwaves carried an unexpected feature which was dully followed by a telling off from the speaker on duty (the current DJ Magálová), as part of our involuntary departure. As unbelievable as it may sound, the famous sentence Where is the kettle? has its roots in radio Ragtime.

handrička 4: sviečka v džungli

Nikdy som nebol krčmový typ, takže krčmami nemôžem slúžiť. Ale jedno viem. Zatiaľ čo posledné roky je zlatá mládež nútená zaplňať podniky ako Medusa, Peoples a E-he-héé, boli časy, keď stačilo zájsť do Candle vedľa Zlatej lane. Čašník Marcel mal hlboké pochopenie pre gurmánske výstrelky a na požiadanie bol schopný priniesť pohár minerálky, dochutený plátkom šunky. No povedzte, ktorá novodobá destinácia fajšmekrov sa môže hrdiť personálom ako tento? Na Obchodnej, kde dnes nájdete U dvoch kočiek, stálo Jungle café, ktoré za hukotu električiek asi prvé v meste ponúkalo pravú libanonskú kávu s kardamómom. A tiež všakovaké iné, ako sa dnes vraví, vychytávky. Napríklad, ak vaša konverzácia uviazla v plytčinách slov, priniesli vám na stôl volské oko ako dekoratívny prvok, stačilo o to požiadať. Na DJ-ský set tu hrával DJ Thierry, ktorý sa medzičasom presťahoval do Mlynskej doliny a urobil zle.

rag 4: candle in the jungle

I was never the bar type, so there's not much I can say about them. But I know this. While in recent years the hip crowd has been forced to fill up places like Medusa, Peoples and E-he-héé, back in the day, it used to be enough to go to the Candle next to the Golden Doe. Marcel the waiter was always in the mood for gourmet nonsense, and would happily bring us a glass of mineral water flavoured (?) with a slice of ham. Honestly, which fine establishment has that kind of staff these days? On Obchodná street, where these days you will find the U dvoch kočiek (Two chicks) bar, there used to be the Jungle café, which was probably the first place to offer real Lebanese coffee with cardamom, to the sound of trams. And various other, as they say these days, latest trends. For example, should your conversation hit shallow waters, they would bring you a fried egg as a decoration piece, all you had to do was ask. The DJ set was occupied by DJ Thierry, who in the meantime made the bad move of moving to the Mlynská Dolina part of town.

handrička 5: Maková spred Viedne

Dostávame sa do súčasnosti, nič sa nedá robiť. Tak to chodí. Aj ja som si takto išiel, hej a vyústil som tam, kde naša cesta začala. Café Vienna, v tesnom susedstve predajne „BigMek na Ešenpé“, ponúklo v prvej polovici leta 2005 trpezlivým chodcom s dajakou tou desaťkorunou navyše nevšedný zážitok v podobe možnosti konzumácie makovej. Ej, či chutila (!), no márne, márne sa zakrádate po SNP s predstavou lahodnej chuti makovej. Maková nie je a nebude, ako som sa od osmieavého personálu dozvedel. RIP feat. INRI, poprosím čitateľa o minútu nečítania.

rag 5: a poppy seed icecream in front of Café Vienna

We're returning to the present, and there's nothing anyone can do about it. That's how it goes. I also went like this, and ended up where our journey started. During the first half of the summer of 2005, Café Vienna, in the immediate vicinity of the BigMek place on SNP, offered patient pedestrians with 10 crowns to spare an unusual experience in the form of a poppy seed delight. And how it tasted (!), but to no avail, no point creeping around SNP, hoping for a delightful poppy seed taste. No poppy seed flavour to be had, as the helpful staff told me. RIP feat. INRI, I'd like to ask the reader for a minute of non-reading.

motúz na záver: Issyk-kul

Aby ste však nevraveli, že vám podsúvam len zdochliny, Drink In Gallery, ktorá sa vpína do hĺbky kdesi medzi Vydricou a Čertom, ústi do preliačiny Issyk-kul, na ktorú naďabíte ako plavčík na traky. V miestnom „alkomenu“ je niekde v strede, pravá strana dole: víno s džúsom a ak máte šťastie, aj s mliekom. Žiadajte u ktorejkoľvek z čašníčok. Pomôžete tak nakopnúť nový trend – pitie so stiahnutým hrdlom.

some string to tie it all together: Issyk-kul

Just so you won't say that I'm only giving you carcasses. The Drink In Gallery, buried somewhere between Vydrica restaurant and Čert pub, opens up to the Issyk-kul sink which you'll find even if you don't want to. Somewhere in the local alcohol menu, in the bottom right corner: wine with juice and if you're lucky even milk. Ask any of the waitresses. You'll help start a new trend – forcing yourself to drink something.

INÁ STRAVA FEAST YOUR EYES

text **Ľubica Hustá**
foto **Dominika Horáková, Filip Vančo,**
Patrik Kovačovský
ufo 1 lelovsky.sk
ufo 2 www.krowka.net
ufo 3 sirka.borec.cz
ufo 4 **babuta feat. Klávo Srekovič**

Túlať sa ulicami niekedy nestačí. Niekedy sa treba aj osviežiť a posilniť. Ak ste človek hladný po pôvodnom slovenskom dizajne, je tu niekoľko miest, kde sa budete môcť nasýtiť. Vybrali sme zákutia a interiéry z druhej polovice 20. storočia, ktoré sa oplatí vidieť. Vo väčšine z nich akoby milosrdne zastal čas. Asi za to môže osudový tieň, v ktorom stoja.

Sometimes it's not enough to just wander the streets. One needs some refreshment. If you're hungry for genuine Slovak design, here are some places to have your fill. We've chosen a few crannies from the second half of the 20th century that are worth seeing. Most of them seem to have been mercifully untouched by time, if only thanks to the shadowy corners that hide them away.

klub spisovateľov writer's club

Miesto silne nasiaknuté pôvodnou slovenskou literatúrou. Priestor klubu je umiestnený v podzemí. Tvoria ho šatňa, salónik a priestor reštaurácie s kaviarenskou časťou. Tej dominuje dlhý, kožou čalúnený barový pult. Má štýl, rovnako ako textilom čalúnené sedačky, ktoré vytvárajú veľké sedacie boxy. V nich sa ukrýva veľa šťastných aj tragických príbehov zo životov slovenských spisovateľov. Interiér bol robený na mieru v rokoch 1969 – 1975 a mal vytvárať dôstojné pozadie k búrlivým umeleckým diskusiám. Rekonštrukcia z 80-tych rokov 20. storočia síce priniesla zmeny, ale pôvodný charakter bol zachovaný. Všimnite si stolíky popálené od cigaretových ohorkov. Taký dezén už v Bratislave tak ľahko nenájdete. Skvelé sú aj pôvodné svietidlá. Číre sklenené gule ukotvené v plošných kovových rámoch sú spolu s tvarovaním mobiliáru jasným dôkazom modernistického geometrického uvažovania o priestore. Interiér dotvárajú bronzové medailóny zasadené v elegantných kovových kazetách

s portrétmi slovenských spisovateľov od prominentného socialistického sochára Jána Kulicha. Ak chcete vidieť tradičnú slovenskú reštauračnú kultúru stolovania, klub je ideálne miesto. Čašníci tu povinne nosia čierne nohavice a biele košeľe. Barmanky zase trvalú.

⦿ A place soaked in genuine Slovak literature. Situated underground, the club comprises a cloakroom, little saloon, restaurant, and cafe. The long leather bar dominates, and matching cloth seats form deep booths that hide many a writer's story, happy and sad. The interior was made to measure between 1969 and 1975 and intended as a background for stormy artistic discussions. Remodeling in the 1980s brought some changes, but the style remained. Please note the cigarette burns on the small tables. You can't find this kind of design anywhere else in Bratislava. Plus, the lights are originals. The pure glass balls anchored in metal frames and the shapes of the furniture are clear evidence of modernist geometric thinking. Bronze medallions with portraits of Slovak writers sculpted by the famous socialist artist Ján Kulich finish the interior. If you're interested in traditional Slovak table culture, this is the place. The waiters wear black trousers and white shirts. The waitresses still have perms.

Autori Authors I. Slameň, O. Šabík, C. Rovňák, J. Červeň
Realizácia Realization 1969 – 1975
Adresa Address Laurinská 2

hudobný fond music fund

Jeden z najvýtvárnejších pôvodných interiérov v Bratislave. Je ako abstraktná geometrická maľba zo 60-tych rokov. Môže za to azda skutočnosť, že jeho tvorcami sú významní slovenskí výtvarníci z tohto obdobia – Miloš Urbásek a Alex Mlynarčík. Interiér vznikol v roku 1969 a charakterizuje ho spojenie dreva, kovu a skla. Toto spojenie je v ich podaní veľmi rafinované a pôsobivé. Bar býva pre verejnosť zatvorený, ale oplatí sa vidieť aj foyer a predajňu hudobnín. Foyeru totiž dominuje svetelná stena, ktorej minimalistická skladba je omamná. Štvorcové drevené platne s priznanou štruktúrou letokruhov a trojuholníkovými výsekmí sú horizontálne poukladané a tvoria jednu časť steny. Priznaná štruktúra prírodného materiálu vytvára pocit tepla a pokoja. Vedľa toho stojí dynamická vertikálna stena zo sklenených svetelných trubíc. Sklo znásobujú zrkadlové platne, ktoré sú umiestnené pod nimi. Vertikalitu naruša jeden horizontálny pás, na ktorom sa opakuje motív drevených platní. Tie rámujú akoby vyabstrahovaný motív harfy – tri zvislé kovové línie. Máme pocit, že tu ide o osobitú poctu vážnej hudbe (hlavne jej avantgardnejším polohám) a hľadanie súzvuku medzi hudobným a výtvarným vyjadrením. Tento motív i materiály sa potom opakujú aj v ďalších priestoroch. Je to naozaj intenzívna výtvarná symfónia.

Autori Authors Miloš Urbásek, Alex Mlynarčík
Spolupráca Collaboration Ladislav Kušnír, Ivan Slameň
Realizácia Realization 1969
Adresa Address Medená 9

One of Bratislava's most genuinely artistic interiors reads like an abstract geometrical painting from the 60s. Maybe that's because its creators are famous artists of the period—Miloš Urbásek and Alex Mlynarčík. A cunning combination of wood, metal, and glass sets the tone. The bar is usually closed to the public, but it's still worth it to visit the foyer and music shop. On the dazzling minimalist light wall, one part of which features horizontally laid square wooden plates bearing tree-rings and triangular cuts, their natural character forming a warm, peaceful atmosphere. Next to it you see a dynamic vertical wall of glass light tubes, multiplied by mirror plates at their bottom. Their vertical lines are broken by one horizontal stripe of wooden plates, framing an abstract harp motif—three upright metal lines. You get the feeling it's an homage to (avant-garde) classical music and the search for harmony between musical and visual expression. This theme repeats elsewhere, creating an intense visual symphony.

hotel kyjev

hotel kyjev

Z hľadiska dejín slovenskej architektúry najvýraznejší hotel v Bratislave. Škoda, že dnes chátra a jeho budúcnosť je neistá. Napriek tomu citlivé oko vo vnútri hneď narazí na skvelé detaily, ktoré ho navnadia na ďalšie pátranie: mäkké zaoblenie kamenných travertínových obkladov stien pri prechodoch s podlahou aj so stropom, kamenárske zaoblenie rohov aj v nikách pre výťahy, úžasná vertikálna špirála centrálného schodišťa na prvé poschodie... Ďalším unikátom je kazetový strop robený na mieru pre všetky komunikačné a reštauračné priestory hotela. V ňom sa na prvom poschodí v banketovej sále ukrývajú kolajničky pre deliace drevené panely, ktorými sa dá flexibilne priestor rozdeliť na 9 miestností. Tu zaujme aj krásna kolekcia autorských hliníkových stropných svietidiel, ktorých tvar pripomína koleso automobilu. Štýlový je exkluzívny salónik Kyjev na 2. poschodí s barom zapusteným do zeme a so svietidlom v štýle Paco Rabanne a s presklenou posuvnou stenou, ktorá ho prepája s veľkou terasou. V podzemí je zasa ukrytý intenzívne červený Luna bar. V jeho zlatých časoch sa tu návštevníci zvrátili v rytme disca pri „farebnej hudbe“ umne schovanej v kazetovom strope. Dominuje mu kruhový parket a kruhové taburetky a kresielka, rovnako ako veľké kruhové sklo zasadené do vstupných dverí. Salónik a bar sú dnes zatvorené, ale dajú sa objednať.

○ From the point of view of Slovak architectural history, this is Bratislava's most outstanding hotel. It's a pity that it's uncared for and its future uncertain. Regardless, a sensitive eye immediately finds wonderful details that make you want to explore further: softly rounded calc-tuff stones in the elevator niches, the great vertical spiral of the central staircase to the second floor.

Another unique pleasure is the custom-fit decorative ceiling paneling over the restaurant and halls. On the first floor, hidden slide rails carry wooden panels that can divide the space into nine rooms. Another interesting feature is the collection of aluminum ceiling lights resembling a steering wheel. The stylish saloon on the second floor has a bar built into the floor and lighting in the style of Paco Rabanne, with a glass wall facing a large terrace. Underground hides the intensely red Luna Bar. During its heyday, visitors went disco dancing to "colorful music" piped through the ceiling. The round dance floor dominates, surrounded by taborets and armchairs. Note the big circle of glass fitted in the door. The small saloon and bar are closed, but available for private parties.

Autor Author Ivan Matušik
Realizácia Realization 1968–1973
Adresa Address Rajska 2

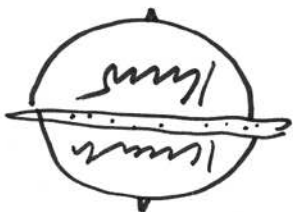

café fénix cafe fenix

Naozaj špecifické miesto, pre odvážne povahy. Malé espresso – len bar a zopár stolíkov. Napriek tomu má osobitý štýl. Váš pohľad možno zaujmú kvalitne vysedené, koženkou čalúnené sedacie boxy, tvarované niekedy v polovici 80-tych rokov a bar s kovovými detailami aj s pozdĺžnym kovovým objektom svietidla nad ním. Zariadenie bolo robené na mieru a napriek tomu, že ho ohobľoval čas, má stále svoje kvality. Ste pod zemou, nad vami jeden z najväčších dopravných uzlov v Bratislave a vy sedíte v opare cigaretového dymu, pred vami slabá káva a cez zašlé sklo hľadíte na ľudí, ktorí sa mihajú v rýchлом tempe okolo vás.

🕒 Truly a place for brave characters, this little espresso bar has just a few tables but plenty of style. The old, faux-leather sitting boxes from the 80s and the bar's metal detailing and long lamp are the first to catch your attention. The furniture was made to fit, and, despite being indelibly marked by its times, has proudly held its ground. Above all, though, it's the atmosphere that gives this joint character. You are underground. Above you hums one of Bratislava's biggest traffic junctions and you sit in a cloud of cigarette smoke, facing a weak cup of coffee, watching through the time-streaked windows as the city hurries by.

Autor Author neznámy unknown
Realizácia Realization 80. roky 20. storočia 1980s
Umiestnenie Podchod na Trnavskom mýte
Location Trnavské mýto underpass

city hotel bratislava

city hotel bratislava

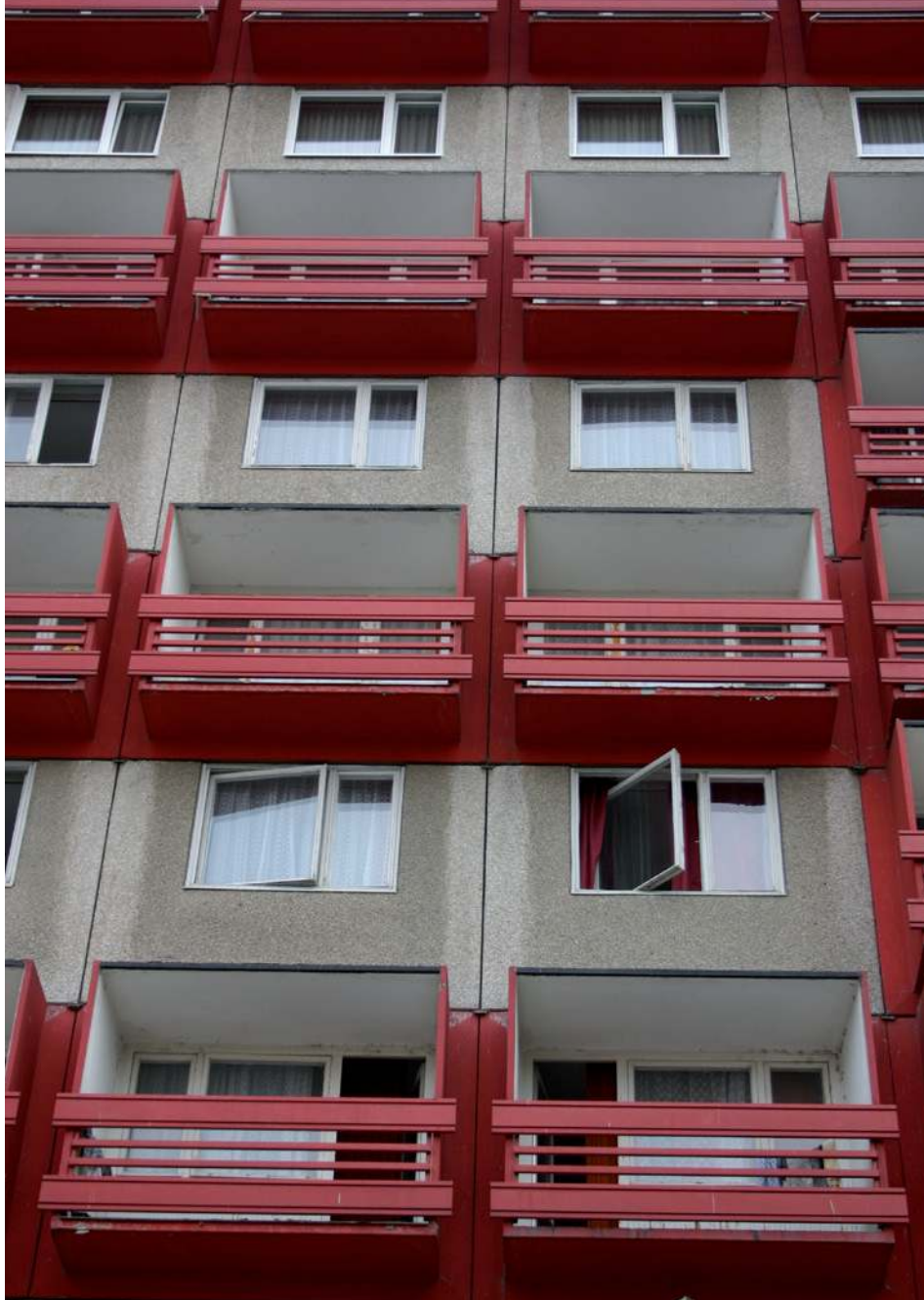
Kedysi azda najsocialistickejší hotel v Bratislave. Je z panelov. Treba ale povedať, že sa ním už do značnej miery prehnal aj kapitalizmus. Dnes už je to z hľadiska interiéru teda eklektická stavba. Socializmus tu kedysi evokovala najmä všadeprítomná červená farba na povrchoch zariadenia. Dnes sa výrazne zachovala najmä v reštauračnom átriu. Na drevených mriežkových stropných podhladoch, na červeno natretých kovových konštrukciách či na štylizovanej červenej drevenej pergole v centre priestoru. Príjemný v átriu je aj presklený strop a hlavne fakt, že je otvárací. Okrem átria sa tu zachovalo aj špirálové schodisko akoby zavesené na kovových lamelách – aj ono je oživené, ako inak, červenou farbou. Ak chcete vedieť, kto v hoteli v minulosti býval, nahliadnite do jeho kroniky. Dozviete sa, že prvým hosťom hotela bol návštevník až z ďalekej Indie (citujeme kroniku). Červená sa dostala aj do exteriéru v podobe kovových geometricky tvarovaných zábradlí panelových hotelových izieb.

🕒 Built from concrete panels, this was once the most socialist hotel in Bratislava. In recent years, however, capitalism has left its mark. A plethora of red surfaces once evoked socialism, but these days only the restaurant atrium has been left in the full style of those times. From the wooden grid on the ceiling, a stylized red lattice takes the central space. The glass atrium is agreeable, especially because its ceiling can open. Another historic touch is the spiral staircase hung on metal slats—highlighted (surprise!) in red. If you want to know who stayed in this hotel, have a look at the guest book. The first entry was reputedly from India. There was enough red paint left over for the exterior, too, on the metal geometrical railings of the rooms.

Autor Author Jozef Finta

Realizácia Realization 1974

Adresa Address Seberínho 9

POCITY BA CITY Z BA CITY VIBES

text ídčka z kyberia.sk
ufo 1 www.zelenaluka.sk
ufo 2 dark matter

Kyberia.sk je jedným z najzaujímavejších diskusných a publikačných serverov na slovenskom internete. Združuje ídčka od gymnazistov, cez barmanov po vedeckých pracovníkov. Popri získavaní informácií o problémoch všetkého druhu (koľko je hodín, kúpim/predám, narcisy a narcisovia, či linux pro lidi alebo nebudaj drogy, sex a tak), je to aj plnohodnotné virtuálne miesto na kultúrny a spoločenský život, z ktorého prinášame pár postrehov aj na papier. Veď čo keď zas pár dní nebude fungovať databáza...

• *Kyberia.sk is one of the most interesting discussion and publishing servers on the Slovak net. It brings together IDs from students, through barmen to researchers. Alongside gathering information about all kinds of problems (what the time is, buy/sell, narcissi and narcissists, Linux for people, or god forbid drugs, sex and so on), it's also a genuine virtual location of cultural and social existence, samples of which we bring to you on paper. Who knows, what if the database goes down again for a few days...*

ales gute

Včera večer po prechádzke týmto „mestom“ som si povedal, že sa treba odsťahovať:
no culture >> no future.

Včera som bol v kine a obligátne som chcel zísť na dva deci vína po kultúre, ale už na záchode v Charlies som vytriezvel z ilúzie, keď sa dvaja pri mne čurajúci Anglani bavili o tom, ktorú z tých dvoch dnes večer sundajú. Frajerka počúvala na večku obdobnú debatu tých dvoch dievčín. Potom nasledovala tá prechádzka „mestom“. To, že bol nejaký Heinken-žúr, som sa dozvedel až dnes, ale tak koncentrovaný primitivizmus som nevidel ani v americkom filme... total MONO, atď., atď...

Jasné, že čím viac zaujímavých ľudí sa odsťahuje, tým to tu bude horšie. Ale táto krajina nerobí nič preto, aby si ich tu udržala. NIČ. Dokonca im kladie polená pod nohy. Nepotrebujem klaunov, aby som sa zabával. Dokonale sa zabavím sám s priateľmi alebo pri práci, ktorá ma naozaj baví (aj keď nikto nechce pridať hodnotu, priestor – stačia metre štvorcové...) Stačilo by mi cítiť sa bezpečne a mať možnosť výberu, teda HETERO, nie MONO. Áno, kultúra sú ľudia. Ale iná kultúra je v pro-bio jogurte a iná v nízkotučnom jogurte. Iná kultúra je v suchom víne a iná v polosladkom „víne“. Zavreli Stoku, zavreli Galerku, zatvárajú a4... je vôbec to polosladké čudo víno??? NIE JE! Polosladké „víno“ nie je kultúra!

Yesterday evening, after a stroll through this "town", I decided it was time to leave: no culture >> no future. Yesterday I went to the cinema, and felt obliged to go and have a glass of wine after my dose of culture, but I was duly brought down to earth in the Charlies' toilet, by two Brits taking a piss next to me, discussing which one of the two they'll pull tonight. The girlfriend was on the loo listening to a similar debate between the two girls. This was followed by that walk through the "town". I only found out today that there was some kind of a Heineken piss-up, but in any case, I hadn't witnessed such concentrated idiocy even in an American film.... total MONO, etc. etc....

Of course, the more interesting people leave this city, the worse it will get. But this country is not doing anything

COO

to keep them here. NOTHING. It even places obstacles in their way.

I don't need clowns to have fun. I can have a perfectly good time with friends or while doing work which genuinely interests me (Even though no-one wants added value, space – couple of square meters are enough..). It would be enough to feel safe and have choice, that is HETERO not MONO.

Yes, culture is people. But, you'll find different cultures in a pro-biotic yoghurt and a low-fat one. You'll find a different culture in dry wine and in a medium sweet "wine". They closed Stoka, they closed Galerka, they're closing A4...is that medium sweet creation really wine??? IT'S NOT! Medium sweet "wine" is not culture! (

Yossarian

Chýba mi hrádza a korčule – prilepený spoteným tričkom na umelohtmotnú stoličku z Bauhausu s polarozliatym pivom, ktoré som si kúpil na korčuliach pri okienku a ledva sa dotrepal k stoličke – okolo sa prehánajú tie najkrajšie dievčatá na svete v bikinách, keď je to na nevydržanie, tak ma schladí Rusovecké alebo Čuňovské jazero. Chýba mi Harley s barmankami: Zuzkou, čo som ju vždy lákal na korčule, mojou, čo ma vždy porazila v pití jahodového džúsu, Karolovou – čo má najkrajší zadok na svete, vyhadzovač Syro – na ktorého sa raz zavesili dvaja kukláči a on s nimi na chrbte prešiel celý Harley, až kým si všimol, že ich má na sebe, Rammstein o polnoci... Chýba mi Cafe Galeria, kde som pomáhal Ďurovi o tretej ráno zatvoriť podnik a lichočil barmanke Zuzke a dal si posledný fernet... Chýba mi Petržalka, kde som ráno po opici šiel do Jednoty kúpiť minerálku a Redbull pre seba a acidofilné mlieko pre Karola a cez okno sme rozoberali včerajší Harley... Chýba mi Koliba – kde sme s Jarom po opici ráno behávali a potili čistú striebornú Olmecu... Chýbajú mi Biskupice – plné pracovitých Maďarov, čo za pôrod priniesli csirke, pujka alebo tyuk, paprika, ugorkam, paradicsón... Ich rozkošná maďarčina, kde sa prelínali slová

ako „národný vyborbon“, ich národný kroj „szyuszyaky“ (šušťáky – značkové tepláky)...

Keď idem na bicykli odkiaľkoľvek kamkoľvek, vždy proti vetru... aj to mám rád :) Bratislava jediná vám poskytuje nekonečný luxus spojenia vidieka, malého veľkomesta a prírody. A komu sa nepáči, nech ide dopíči domov.

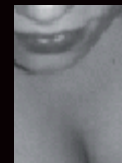
I miss the embankment and roller blades – my sweaty t-shirt sticking me onto the plastic chair from Bauhaus, and a half-spilled beer in my hand, which I bought on my blades, and just about made it to my chair – the most beautiful girls in the world whizzing past in their bikinis, and when it becomes too much, the Rusovecké or Čuňovské lake cools me down.

I miss the Harley with its barmaids: Zuzka, whom I was constantly tempting with roller-blading, my one, who always beat me at drinking strawberry juice, Karol's – who has the nicest butt in the world, Syro the bouncer – who once walked through the whole Harley before he realised he had two "S.W.A.T."ers clinging onto him, Rammstein at midnight...

I miss the Galeria Cafe, where I helped Ďuro lock up at three in the morning, while "complimenting" Zuzka the barmaid, and finishing my last Fernet... I miss the Petržalka, where I went the morning after the piss-up to Jednota to buy myself water and Redbull, and soured milk for Karol, and we talked about Harley through the window...

I miss Koliba – where we used to go with Jaro to run off the hangover, while sweating pure silver Olmeca... I miss Biskupice – full of hard-working Hungarians who would bring csirke, pujka or tyuk, paprika, ugorkam, paradicsón as a thank you for a delivery... Their playful Hungarian, where fusions such as "national cuntsil" give familiar Slovak words an even more familiar neighbourly-exotic hint, and their national dress "szyuszyaky", adding the familiar spice to "šušťáky" (bright "brandname" tracksuits)...

When I ride my bike, from anywhere to anywhere, always against the wind...I like that as well :) Bratislava gives you the unique luxury of combining the rural, a small metropolitan city and nature. And whoever doesn't like it can fuck right off.

polly

Pre mňa je naopak Blava taká veľmi.. indiferentná (???) presne.. spojenie mesta a dediny, že pre mňa to nie je ani veľké kozmopolitné mestisko, ani malomesto... dedina. Taká veľká obec, v ktorej sa klebetí, ale všetci sú ako veľkomešťania:) For me, Blava is the opposite...so very...indifferent (???) exactly.. A mixture of town and village, that for me it's neither a big cosmopolitan city, nor a small town...village. Basically, a big commune, where there is gossip, but everyone behaves like city folk :))

Yossarian

Nejaká piča nadáva, že sa jej v Ba nepáči... ..a to som nespomenul pivo u Tatu na Zlatých pieskoch po volejbale, čokoládu s chilli pod Michalskou,

s totálne zmätenou servírkou, beh Devín-Bratislava, tá úžasná atmosféra od Riviéry až po Čumila, kúpanie v Dunaji v lodenici pri Aušpici, posledné opakovanie učiva pred skúškou v rozkvitnutej Medickej záhrade, kde nás furt obťažovali jehovisti, cestu okolo sveta električkou číslo 5 a 12, atmosféru Mlynskej doliny a Átriákov... Some cunt is whinging, that she doesn't like Ba... ..and I haven't even mentioned beer at Tata's at Zlaté piesky after volleyball, chocolate with chilli underneath Michalská, with a completely clueless waitress, the Devín-Bratislava run, that amazing atmosphere from Riviera to Čumil, swimming in the Danube in the docks near Aušpic, last minute revision before an exam, in the Medická garden in full bloom, with Jehova's witnesses constantly bothering us, a trip round the world on tram number 5 and 12 the atmosphere in Mlynská Dolina and the Átriáky...

ales gute

Tou pičou si možno myslieť mňa, a keďže mám penis, tak ma to neurazilo. Ja mám Ba rád. Taký hybrid na svete nenájdeš. Križovatka Balkánu so severom,

východom a západom. To je jasné. Škoda, toto kríženie sa neodzrkadľuje aj na inej ako na krčmovo-trhovej úrovni. Galérie, múzeá a kiná sú prázdne a Aupark s Polusom praskajú vo švíkoch. O školstve nehovorím a zdravotníctvu asi rozumieš lepšie ako ja. Aj to je kultúra. BA ma skvelú topografiu, skvelý Dunaj, komáre, sexi dievčatá a tak, ale ja som písal o absencii kultúry. A kultúra nie je len múzeum a divadlo. Kultúra je tolerancia, slušnosť, cit... a keď je tu tak skvele, tak prečo si sa odsťahoval??? V Galeria cafe som mal s partiou každý štvrtok posledné 2 roky rezervovaný ten najväčší stôl. Bol to skvelý podnik. Jeden z najlepších. Tak ako Stoka. Ale ani Stoka ani Galerka už neexistujú...

With the cunt you probably meant me, and seeing as I have a penis, it didn't really insult me. I like Ba. You won't find such a hybrid anywhere in the world. A crossroads between the Balkans with the north, east and the west. That's for sure. A shame, this crossbreeding can't really be witnessed beyond the pub-market level. Galleries, museums and cinema's are empty, and Aupark and Polus are ready to burst. I prefer not to talk about education, and you probably know more than me about the health system. That's also culture. BA has an excellent topography, and excellent Danube, gnats, sexy girls and so on, but I was writing about the absence of culture. And culture is not simply museums and theatres. Culture is tolerance, politeness, empathy... And if it's so brilliant here, why did you move away??? Every Thursday for the last 2 years we used to reserve the largest table in the Galeria café. It was an excellent place. One of the best. Just like Stoka. But neither Stoka nor Galerka don't exist any more...

hemish

Som rodený Bratislavčan a chodím dennodenne po BA. Mám z BA dosť rôzne pocity. Čo na tom, keď sú tu kultúrne akcie? Fajn, niektoré sťaham, niektoré sa mi aj

páčia. Ale už veľakrát som sa v Bratislave stretol naozaj s apatiou. Odstup? Áno, jasné... Ale fakt, že tiež cítim chlad, nie odstup. Ak vzbudím pozornosť niekoho, tak je to naozaj väčšinou negatívna pozornosť, lebo je to vybočenie zo stereotypu a z cesty, ktorú vidia ľudia, ktorí idú do práce, z práce, na obed... Žijú svoje životy. Žijú ich? Toto mesto nie je až také veľké, ako si možno myslíš. Je strašne maličké a aj vďaka tomu tu nie je problém stretnúť známych, ak vyjdeš do mesta. Ale je dosť veľké a frekventované na to, aby bolo stresujúce. Aj stres asi spôsobuje to, akí ľudia sú. Skús niekedy len tak prejsť pomaly mestom. Uvidíš ten zhon, nervozitu, apatiu voči iným. Leták si ľudia naozaj niekedy zoberú len preto, že funguje úchopný reflex ešte z detstva, a preto, že im ho niekto dá do ruky. Keď zbadajú, že je to niečo, čo ich nezaujíma, tak už je to o pár 100 metrov ďalej, lebo sú zabratí do niečoho iného, prípadne naozaj telefonujú a tvária sa dôležito. Toto nie je také ideálne mesto. Napriek tomu tu mám rád. Ale prečo by to malo byť bla bla bla o ničom? Bratislava je špecifická tým, že je Bratislavou. I am a born Bratislavan and everyday I walk around BA. BA leaves me with various feelings. What does it matter, that there are cultural events? Fine, I'm able to make it to some of them, and some of them I even like. But on many occasions I really encountered apathy in Bratislava. Distance? Yes, certainly... But also coldness, not only distance. If I manage to arouse someone's interest, it's really mostly negative interest, because it means stepping out of the stereotype and deviating from the path which people going from and to work, to lunch, usually see... They are living their lives. Are they living them? This city isn't as big as you may think. It's absolutely tiny, and thanks to that its not unusual to meet people you know when you go to town. But it's big and busy enough to be stressful. Stress probably also contributes to the way

people are. Just try simply walking slowly through the city. You will see the havoc, nervousness and apathy towards others. People will sometimes take the flyer simply thanks to the grasp reflex left over from childhood, and because someone sticks it in their hand. By the time they realise it's something that doesn't interest them, several 100 meters have passed, because they are preoccupied with something, or perhaps they are genuinely phoning someone and looking important. This is not such an ideal city. Despite this, I like it here. But why should it be bla bla bla about nothing? Bratislava is unique at being Bratislava.

rot

Malomeštiacka Blava – bohémka elita, chápeš? Radšej 1000 traktoristov z oravského Pucova, ako jedného snobíka z VŠ*U...
Provincial Blava – bohemian

elite, do you understand? I'd rather have 1000 tractor drivers from Pucov in Orava region than one snob from the Academy of Music or Fine Arts and Design...

Silencer

Hmm...
som rodený Bratislavčan...
a mám toto mesto veľmi rád...rád
chodím po chodníčkoch, čo chodil
môj tatko a dedko /ak tam nestojí

nejaké business centrum/, rád obzerám holky na Korze...
vytešujem sa z finále hokejovej ligy...som celkom hrdý
na značku BA na mojom aute...a zároveň mi to celé lezie
na nervy. Neohľadupnosť...syndróm slepých očí...taká
tá...rádoby ja som viac a kto si ty... :) konečne som spoznal
pár ľudí „starobratislavčanov“ a sú úplne super. Tak ako
v každom inom meste...a tak mám tú malú Bratislavu rád...
aj keď som sa z nej odsťahoval...nejakých 20 km:)

Hmm...

I am a born Bratislavan...

and I like this city very much...I like to walk the paths
that my dad and granddad used to tread / if there isn't
a business centre in the way / I like to check out the girls
on Korzo....I enjoy the hockey league finals...I'm quite
proud of the BA on my number plate...and at the same
time it all gets on my nerves. Selfishness...blind
eyes syndrome... that kind of...I am more and who are
you... :) I finally got to know some "oldbratislavans",
and they're brilliant. Just like in every other town...
and so I like that small Bratislava...even though I moved...
some 20 km :)

goy is dead

Mnohí ľudia odchádzajú do BA
za „lepším“ životom, dúfajúc, že
si odkroja z toho koláča väčší kus.
Po čase nevedomky splynú s touto
masou, ktorej jediným účelom je

produkovať a konzumovať. Pre tie isté dôvody, pre tú istú
prázdnotu v očiach ľudí, apatiu, zúrivý chaos a povrchnosť
som Blavu znenávidel. Keď som tam bol rok ako vojak,
takisto som sa túlal ulicami, pešo, osamotene, bez peňazí,
bez radosti. Videl som to všetko.

A ide ma slak trafiť, keď v našom priemernom
65-tisícovom meste vidím, ako sa tu začínajú
udomáčňovať také „Blavácke móresy“ a konzumnosť.

Na jednej strane chodníka sa váľa opilec a okolo neho sa
nevšímavo promenádujú „tsitsushky“ na ihličkách a vyžratí
kokotkovia s koženou kapsou pod pazuchou a mobilom
na uchu s laktom zdvihnutým tak vysoko, ako sa len dá.
Všetci sa tvária tak veľmi dôležito.

A fontána, kam chodievali hipíci v pestrofarebných šatách,
je dávno opustená a nemám sa ani na koho usmiať.

Many people go to Bratislava in search of a "better" life,
hope to get a bigger slice of the cake. After some time,
they unwittingly merge with this entity, whose only purpose
is to produce and consume.

For the same reasons, because of the same emptiness
in people's eyes, apathy, furious chaos and superficiality
I have come to hate Blava. When I spent a year there as
a soldier, I also used to wander around the streets, on foot,
without money, without joy. I saw everything.

And it really pisses me off when I see the various Bratislavan
habits and consumerism settling in our average 65
thousand people town. There is a drunk on one side of
the pavement, with chicks ignorantly walking past, and fat
fuckers with a leather pouch under the armpit and a mobile
next to the ear and their elbows as high up as is possible.
Everyone is trying to look so important.

And the fountain where hippies in colourful clothes used
to go, has long been abandoned, and I don't even have
anyone to smile at.

Galthea

Už asi mesiac ma rozčuluje, že sa
v Blave stále voľačo prerába a kazí.
Som si to uvedomila, keď som išla
v piatok do Wien, že vlastne sa tam
chodím prechádzať, lebo v Ba mám

krízu (a topánky s ihličkovým podpätkom), že sa stále
voľakde zabáram a zapadáam medzi dlaždičky, a vôbec,
už som jedny topánky tak zničila, že mi podpätko ostal
v Starom meste medzi mačacími hlavami...

A na Hlavnom vytáli stromy, aby tam dali iné
v kochlíkoch. To je kde tá logika? A Staré mesto má 6
druhov dlaždičiek... Ale aj tak, Ba je Ba...

For about a month it's been bothering me that something
is constantly being changed and worsened in Bratislava.
I realised on Friday, when I went to Wien, that I basically
go there for a walk, because in Ba I am having a crisis
(and shoes with high heels), I'm constantly getting stuck
between tiles, and anyway, I've already destroyed one pair
of shoes so badly, that the heel stayed in the Old town,
stuck between some cat's eyes...

And on the Main square they chopped down some trees,
so they could replace them with different ones in pots.
Where is the logic in that? And the Old town has 6 types
of tiles and cobbles... But then again, Ba is Ba...

ETNOKULTI

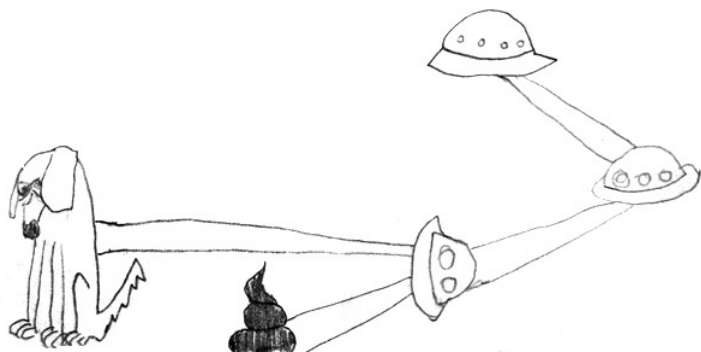
etnokultúrna homogenizácia ethnocultural homogenization

text Marek Mikuš

ufo lubica@intergalactic-supermarket.net

Bratislava zostala vo svojej podstate mnohonárodnostným a trojjazyčným mestom až do druhej svetovej vojny. K dôležitým zmenám však došlo už za prvej republiky – obdobie štátom administrovanej maďarizácie bolo vystriedané konštituovaním Bratislavy ako hlavného mesta Slovenska, a hoci národnostná politika prvej ČSR bola pomerne liberálna, ako štátny národ boli definovaní Čechoslováci a túto skutočnosť bolo nutné preniesť aj do charakteru mesta ako politického, inštitucionálneho, ekonomického a kultúrneho centra Slovenska. Po krátkom období úvah o premenovaní Pressburgu/Pozsony na Wilsonovo mesto sa rozhodlo o nadviazaní na predpoklad (či mýtus?) „praslovanskosti“ mesta a 27. marca 1919 ho nazvali Bratislava. Toto meno, vyvolávajúce dojem zloženiny zo slova brat a koreňa slav, prináša vloženími slabiky ti značný sémantický posun od pôvodnej Braslavy či Braslavespurchu, a tak sa oplatí pýtať, čo malo podľa predstáv tvorcov vyjadrovať. Sláva bratov, sláva Slovanov? V každom prípade, aj napriek vraj vzorne tolerantnému spoložitíu z mesta odišla časť Maďarov, zdá sa, že vo veľkej miere po vzniku republiky, a naopak, prúdi sem česká inteligencia. V meste však naďalej trvali multikultúrne a trojjazyčné pomery, podporované ešte zrýchlenou urbanizáciou a zachytávaním svetových ekonomických a kultúrnych trendov. Bratislava sa nielen v regionálnom kontexte konečne stala Mestom – mondénnym mestom.

Vojnový Slovenský štát prirodzene vyhladil predovšetkým židovskú populáciu mesta, ktorej zvyšok emigroval pod vplyvom latentného antisemitizmu československej politiky (nedošlo napríklad k zrušeniu židovskej tzv. emigračnej dane, zavedenej za Tisa) v troch vlnách v rokoch 1945, 1948-49 a po roku 1968. 80% Nemcov na území Slovenska bolo evakuovaných na sklonku vojny. Začleňovanie Slovenska ako autonómneho celku do obnovenej ČSR viedlo vedúcich slovenských predstaviteľov k snahe čo najostrejšie sa vyhraničiť proti českému nacionalizmu pod vlajkou českoslovakizmu a ustanoviť na Slovensku silný etnický štát, čo spolu s uplatňovaním princípu kolektívnej viny na menšinách branych na zodpovednosť za rozbitie ČSR podnietilo ďalšie „čistenie“ mesta. Benešove dekréty znamenali pre Maďarov a Nemcov v rokoch 1945-47 stratu občianstva, s tým spojenú diskrimináciu a násilné odsuny. Malá efektívnosť v reslovakizácii maďarizovaných bola prisúdená samotnému charakteru „liberálno-buržoázneho režimu“ 1. ČSR, a v roku 1946 vydala vláda tzv. reslovakizačnú vyhlášku, na základe ktorej sa mohli k reslovakizácii prihlásiť všetky osoby slovenského pôvodu, ktoré sa pri sčítaní ľudu v roku 1940 prihlásili k inej národnosti, za podmienky, že sa nedopustili v čase zvýšeného nebezpečenstva nijakých trestných činov proti ČSR. Hoci komisie skúmali pochybnými metódami dostatočnú „slovenskosť“ maďarizovaných osôb a snažili sa vylúčiť „úplných Maďarov“, politická objednávka stojaca za reslovakizáciou aj motívy diskriminovaných osôb prihlásených na ňu sú dosť jasné (po zmene vzťahu štátu k maďarskej menšine sa v priebehu 50. rokov väčšina reslovakizovaných prihlásila späť k maďarskej národnosti). Okrem reslovakizácie sa Bratislava homogenizovala aj na základe Dohody o výmene obyvateľstva medzi ČSR a Maďarskom, pričom na výmenu boli u nás Maďari vyberaní, a ich vysídľovaním na nútené práce do vyprázdneného česko-nemeckého pohraničia. Po vzniku federatívneho usporiadania ČSSR (1968) boli legislatívne niektoré menšiny vyhladzované a zneviditeľňované aj výslovným priznaním nároku na štatút národnostnej menšiny. Len štyrom z nich sa to podarilo: maďarskej, nemeckej, ukrajinskej a poľskej – ostatné skupiny neboli evidované ani uznávané.

Žiarivým obrazom všetkých týchto procesov na poli vedy sú tri diely zborníka historických statí Slovenská Bratislava (1948–1950), orientované na dokazovanie prapôvodnej slovanskosti alebo rovno slovacity mesta. Príznačná bola aj pozoruhodná laxnosť, s ktorou bola v 60. rokoch v súvislosti s výstavbou Nového mosta asanovaná práve časť mesta so starým židovským cintorínom aj dvoma synagógami. V priebehu niekoľkých dekád sa Prešporok stal Bratislavou aj reálne, nielen nominálne.

Zaujímavé je, že aj pri súčasnom otváraní sa Slovenska svetu, ktoré sa však príliš neprejavuje prílivom cudzincov dychtivých usadiť sa tu, je homogenizácia Bratislavy podľa všetkého stabilizovaná, ba snáď dokonca napreduje. Možno lepším symptómom ako porovnanie sčítaní ľudu z rokov 1991 a 2001, ktoré hovoria o rastúcom podiele obyvateľov slovenskej národnosti, sú sídla okolím identifikované a označované ako „rómske“ (napr. na Dolných Honoch), lokalizované napospol na samom okraji mesta – priestorovom, sociálnom i z hľadiska občianskej vybavenosti. Menšinové kultúry sa stávajú mŕtvym objektom skúmania a zberateľskej činnosti, sú v Bratislave zatvárané do múzeí a galérií a vyprázdňujú tak pole živej reakcie s väčšinovou kultúrou. To, čo je chápané ako mesto, to mesto, na ktorom naozaj záleží, je žijúce centrum a jeho vzťah k periférii túto jeho pozíciu len posilňuje.

Bratislava was a multinational, trilingual city up until the Second World War. But important changes were set in motion when the First World War brought an end to Hungarian administration and began turning Bratislava into a center of the new Czechoslovakia. After briefly considering renaming Pressburg/Pozsony, as it was known in German and Hungarian, respectively, after Woodrow Wilson, the new administration decided to return the city to its ancient Slavic past (or should we say myth?) and named it Bratislava on March 27, 1919. The Czech intelligentsia replaced the Hungarians, and Bratislava was on the road to becoming a mundane city. The wartime Slovak state eliminated the Jewish population, the rest of which emigrated during the time of the Czechoslovak Republic. At the end of the war, 80 percent of the German population was evacuated. The Beneš Decrees spelled the end of citizenship and the expulsion of Germans and Hungarians between 1945 and 1947. In 1946, the “reslovakization” order awarded advantages to people claiming Slovak nationality. Homogenization continued in the Czechoslovak Socialist Republic in 1968, when only 4 ethnic groups were legally acknowledged as minorities: Hungarians, Germans, Ukrainians, and Poles. Over just a few decades, Prešporok became Bratislava not only nominally, but also in reality. It’s interesting to see that even now, when Slovakia is opening to the world, homogenization continues. Since Slovak independence in 1993, minorities have been the objects of research; they are locked in museums and discouraged from mixing with mainstream culture. Euro-American globalization has opened another chapter in the coexistence of ethnic groups.

MULTIKULTI

mesto ako hranica welcome to the borderland

text Marek Mikuš
ufo www.eriksille.com

V Bratislave by sa politika multikulturalizmu mohla jedného dňa javiť ako zábavne tradicionalistický prístup, ako pokus o verné zopakovanie nie tak nedávnej minulosti. Mesto bolo totiž odnepamäti hraničnou zónou, miestom súčasne prebiehajúcich, protirečiacich si i doplňujúcich sa procesov miešania a segregácie etnických a kultúrnych skupín. Nič neznáme, ani nič vo svete tak zriedkavé. Ale predsa – stupňom umelosti svojej súčasnej monokultúrnosti sa Bratislava kvalifikuje do prvej ligy mocensky homogenizovaných miest, po boku Prahy či Terstu. Až do 2. svetovej vojny zostával bratislavský verejný priestor dejiskom intenzívnej komunikácie (verbálnej, ekonomickej i kultúrnej) odlišných jazykových, etnických a kultúrnych skupín, ktorých početné pomery, vzájomné vzťahy aj vnútorný charakter sa neustále dynamicky preskupovali. Založenie zárodku Bratislavy vo forme kupeckej osady (roku 1291 dostáva kráľovské výsady) v podhradí slovanského hradu Braslavy či Bräslavy, jestvujúcim už za Veľkomoravskej ríše, sa pripisuje Nemcom, ktorí v lokalite podľa všetkého žili už skôr. Založenie akoby symbolicky predznamenávalo ekonomickú, inštitucionálnu, ale aj demografickú dominanciu Nemcov, trvajúcu v podstate až do vzniku Československej republiky. Už v priebehu 13. storočia prichádzajú aj maďarskí hostes – hostia, ktorých podiel však zostane veľmi nízky až do polovice 19. storočia, v priebehu ktorého ich počet a zastúpenie v samospráve (a ešte vo väčšej miere v uhorských štátnych a cirkevných úradoch sídliačich v meste) dynamicky vzrastie. Kým Nemci, Maďari a etnicky nevyhranení „Uhri“ sa sústreďovali vo vyšších vrstvách – šľachte, mešťanstve a medzi remeselníkmi, Slováci boli zastúpení skôr v tých nižších, najmä medzi mestskou chudobou, a hoci mali predovšetkým v ranom novoveku aj pomerne silnú reprezentáciu v mestskej rade – druhú najsilnejšiu po Nemcoch – mešťanmi a zámožnými remeselníkmi sa nestávali až tak často ako ostatné etniká. Unikajúc pred tureckou inváziou sem z Balkánu, Sedmohradska a Banátu prúdili južní Slovania, najmä Chorváti a Srbi, ktorí sa podobne ako Česi a Moravania rýchlo asimilovali so Slováckmi a Nemcami boli s nimi aj často zamieňaní. Do istej miery boli jednotlivé skupiny ostatnými rozoznávané ako priestorovo lokalizované; Nemci obývali

Podhradie, samotný stred mesta, predmestia na východ od hradieb – Schöndorfská (Obchodná), Hochgasse (Vysoká) a neskoršie založený výstavný Blumentál. Úzkostrivá separácia židovského geta, najprv v uliciach pozdĺž mestských hradieb (lína Baštová – Zámočnícka – Františkánska – Nedbalova), od polovice 18. storočia viac-menej na jednej dlhej ulici – v priestore dnešných ulíc Židovská a Zámočnícka, dokazovala väčší význam náboženstva ako národnosti či jazykovej príslušnosti pre formáciu skupinových identít a hraníc medzi nimi. Veď v novoveku vládla v meste norma trojjazyčnosti, považujúca slovenčinu za rovnako významný a „kultúrny“ jazyk ako maďarčinu a nemčinu, a etnické identity boli premostené kupolou jednej spoločnej kultúry. V gete bola koncentrovaná aj väčšina inštitúcií slúžiacich Židom – ortodoxná svätyňa, rituálne kúpele, škola, dokonca aj vlastná milícia a požiarny zbor – a polícia ho každý večer zatvárala ťažkými železnými mrežami. Stalo sa tak modelom pre ostatné getá v krajine. Za bránami mesta na Podhradskom nábreží (dnes Nábrežie arm. gen. L. Svobodu) sa nachádzal starý židovský cintorín, ktorého dnešným pozostatkom je hrobka rabína Chatama Sófera. Pestrosť národnostného zloženia mesta akoby na malom priestore reprodukovala štruktúru priliehajúceho vidieka, s nemeckými dedinami prevažne smerom na západ, slovenskými na sever a maďarskými na juh. Nemecká osada bola napríklad na mieste dnešnej Petržalky, ich významný podiel žil aj v Rači (Ratzensdorfe) a Devíne (Theben). Chorváti prichádzali od 17. storočia do Rače, veľa sa ich usídľovalo aj v Devínskej Novej Vsi, Lamači a Dúbravke. Samotné konštatovanie, že v jednotlivých štvrtiach a príľahlých obciach žili rôzne skupiny, nám o realite spolunážívania veľa nepovie; môžeme len tvrdiť, že národnosť alebo etnokultúrna príslušnosť bola len akýsi náhodný, vôbec nie nevyhnutný korelát moci a bohatstva alebo že už v stredoveku a novoveku to boli základné kamene identity sociálnych vrstiev. Ako to s etnikami a inými druhmi skupín do nástupu modernity naozaj bolo, je otázka týkajúca sa celej Európy, nielen Bratislavy. Niečo nám však jej obraz ako hranice plurálnych identít, ktorý sa pred nami postupne roztvára, predsa len naznačuje – multikultúrnosť, či už „pozitívna“ alebo „negatívna“, je tu tradíciou, nie čerstvým importom zo západu.

🕒 Multicultural politics in Bratislava could one day look like a throwback, an attempt to copy the recent past. The city has always been a border zone, a place where ethnic and cultural groups simultaneously mixed and segregated. There's nothing unusual or uncommon in that. But the degree of artificiality in today's monoculture qualifies Bratislava for a top spot in the league of dominantly homogenized cities, along with Prague and Trieste.

The foundation of a merchants' settlement near the castle of Bratislava or Bräslava is attributed to Germans, and may as well serve as a symbol of German dominance lasting until the establishment of the Czechoslovak Republic. Hungarian hosts came in the 13th century, but remained less populous until the 19th century. In some sense, the different groups were spatially localized. Germans settled under the castle, at Schöndorf (today's Obchodná Street), Hochgasse (Vysoká), and later established the area of Blumentál. Jews were concentrated in the ghetto under the castle and, from the 18th century, were essentially on just the long street of Židovská and on Zámčička.

Statements about which communities lived in particular quarters don't tell us much about the daily realities of co-existence. We can only argue that ethnicity was just a coincidental, unnecessary correlation of power and wealth, or that, even during the middle ages, it was a cornerstone of class identity. How these groups really lived is a question for all of Europe. But Bratislava's image as a border between plural identities shows that multiculturalism—in both its positive and negative senses—is a local tradition and not a fresh, foreign import.

EUROKULTI

text **Zuzana Duchová**
ufo **Peter Liška**

Bratislava, menšia

polovica twincity

Bratislava – Heart of Europe

Bratislava – mesto mieru

Bratislava – City of Peace

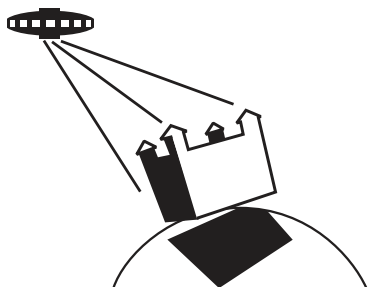
Bratislava – Little Big City

Bratislava – raj investorov

Bratislava – Investors Paradise

Bratislava – najmladšie

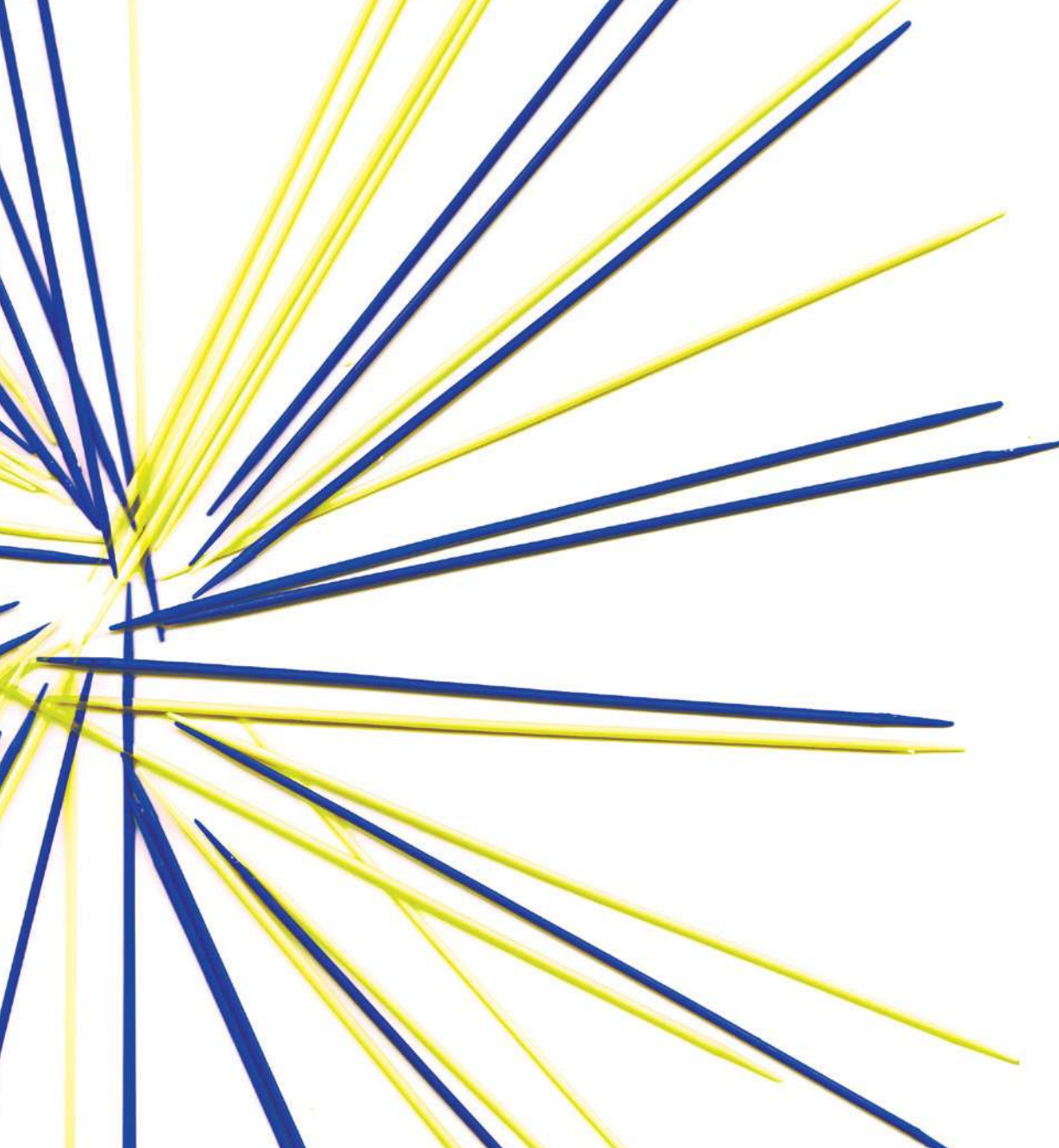
hlavné mesto európy

Európske integračné dokumenty hľadajú nové návody, ako šťastne spolunažívať v mieri a láske. Bratislava figuruje vo viacerých európskych víziách pre regionálny rozvoj. Jednou z nich je napríklad Centrope, s hrdým podtitulom nové srdce Európy. Tento farebne, do detailov prepracovaný koncept rieši základné kroky k úspešnému rozvoju, kde sa spojením troch susediacich štátov má dosiahnuť ideálny multikultúrny priestor na život. Podľa tejto marketingovej stratégie tvoria Bratislava a Viedeň jedinečné administratívno-kultúrne centrá a ostatní pracujú v úzadí pre spoločný rozvoj. Stalo sa developerským klišé hovoriť, ako sa v súčasnosti menia tváre regiónov a s postupom nových technológií sa zmenšujú vzdialenosti medzi lokalitami. Bratislava a Viedeň teda v istom zmysle tvoria nerozlučne prepojenú jednotku. Veď sú od seba vzdialené iba 62 kilometrov. Ako však toto prepojenie prebieha v súčasnej praxi?

Vzťah Viedne a Bratislavy trvá už pomerne dlho. Oficiálne partnerstvo bolo podpísané až 3. mája 1993. Čas kráľov, báblov dokonca aj starých lokomotív vystriedala na dlhšiu dobu nútená pauza za železnou oponou, po ktorej si partneri ťažko opäť hľadajú k sebe cestu. Geografickú blízkosť neoklameš, duševná blízkosť sa však dá dosiahnuť len za istých priaznivých podmienok. Áno, prebieha veľa spoločných kultúrnych či obchodných projektov spolupráce, avšak administratívne prekážky sú stále veľké. Vzťah Viedne a Bratislavy tí, čo o to mali záujem, už dávno využívajú. Tí, čo záujem nemajú, sú predsa len v bezpečnej vzdialenosti. Nepomôže ani časopis na kriedovom papieri, ani kriklavofarebná loďka. Regionálny rozvoj je však neustále premenlivý proces. Krásne prospekty a pracovné recepcie politikov sú len jedným aspektom života.

Viedeň má v sebe silne zakorený tradicionalizmus. Taktiež pomerne stabilne budované PR kultúrneho, bezpečného, kultivovaného mesta. Bratislava je oproti tomu menej vyhranená, svojím spôsobom flexibilnejšia, možno pre niekoho menej nudná. Vyskúšala si pozíciu dôležitého uhorského korunovačného mesta, malého pohraničného centra, jedného z Hitlerových satelitov, druhé miesto ČSSR aj post hlavného mesta demokratickej republiky. Pri súčasných trendoch globalizácie a rastúcej unifikácii miest je nutné zaujať jedinečnosťou. Marketingová stratégia Bratislavy stavia na mladistvom imidži a napojení na Európu. Toto napojenie sa najviditeľnejšie prejavuje podčiarkovaním slávnej habsburskej minulosti. Zdá sa, že na turistov to zaberá, počet návštevníkov sa vraj v roku 2007 zvýšil oproti minulému roku o 4 percentá. Podľa Bratislavských novín však klesol počet návštevníkov, ktorí by v Bratislave prenocovali. Masy zrejme predsa len dávajú prednosť Viedni, ktorá má navyše lepšie letecké napojenie na zvyšok sveta. Rozdielna životná úroveň a jazyková bariéra predurčuje prúdenie pracovných síl – najm z Bratislavy do Viedne chodia početní pracovníci najrôznejších odborov, z Viedne do Bratislavy skôr vyšší manažment. Rakúšania môžu na Slovensku pracovať bez obmedzení, Slováci musia čakať na pracovné povolenie. Po poklese kurzu eura však práca prestala byť až taká výhodná. Ďalšie zmeny prinesie vstup do Schengenu. Rozhodujúcimi lákadlami pre výber miesta pre život budú zrejme v budúcnosti hlavne kultúrne podmienky. Ako sa spojenie medzi susedmi bude vyvíjať ďalej? Pre mňa je momentálne spojením medzi Viedňou a Bratislavou hlavne vlaková komunita, ľudia riešiaci na každodennej hodinovej ceste „medzi“ svoje štúdium, prácu, lásky, alkoholické večierky, dovolenky, zoznámenia ústiace v priateľstvá na celý život. Život odohrávajúci sa práve v medzipriestore, ktorý sprostredkujú technológie a integračná politika. Sú tu však aj Slováci migrujúci za „výhodnými“ nákupmi a Rakúšania za „výhodnou“ operou.

◉ Welcome to Centrope, one of several new visions for regional development around Bratislava. Proudly subtitled the New Heart of Europe, it envisions three countries growing into an ideal multicultural homeland with the Slovak capital and Vienna (only 62 km from one another) as its joint administrative center. But how well are the two future partners getting along? the relationship between the cities goes way back, but an official partnership was only signed on May 3, 1993. The good old days of kings, balls, and steam locomotives were interrupted by the iron curtain. Now the two are struggling to reconnect.

Vienna is deeply rooted in tradition. Its PR portrays a stable, safe, culturally rich, and cultivated metropolis. Bratislava, on the other hand, is less clear, more flexible, and maybe less boring. It has played the role of a Hungarian coronation city, a small border center, one of Hitler's satellites, and the capital of a democratic country. Bratislava has built its marketing strategy on its young image and its connections to Europe. The latter is made visible by accenting the city's famous Hapsburg past. It seems that tourists like it, since there has been a 4 percent rise in the number of visitors compared to last year. However, according to the local newspaper, Bratislavské noviny, the number of those who stay overnight has dropped. Perhaps tourists give priority to the better-connected Vienna.

Different living standards, as well as linguistic and legislative barriers, determine the current flow of the working force. Many different Slovak employees travel to Vienna, while it's mainly management that comes the other way. Some differences will disappear once Slovakia adopts the European currency and the Schengen border agreement.

Then, the most important consideration when choosing a place to live will be lifestyle. What will the cities' relationship look like then? Our only inkling is today's commuter community: Slovaks shopping in Vienna and Austrians attending opera on the cheap in Bratislava.

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

Dopravný podnik Bratislava, a. s.

191 487 9094
Platí do 12/2009

Obyčajný

HUSTOTA DENSITY

text Aleš Šedivec
ufo Illah van Oijen, Pavlína Morháčová,
Marek Chmiel

BRATISLAVA

plocha: 368 km²
počet obyvateľov: 428 672
počet obyvateľov na km²: 1 166
počet mestských častí: 17

area: 368 km²
population: 428,672
inhabitants/ km²: 1,166
number of districts: 17

N: 48° 08' 44"
E: 17° 06' 19"

V roku 1919 mala Bratislava 83 200 obyvateľov, v roku 1930 počet obyvateľstva dosiahol 123 000, v roku 1946 to bolo už 191 354 a v roku 1961, teda tesne pred začiatím výstavby prvého panelového sídliska v Bratislave žilo 241 796 obyvateľov. Dnes má Bratislava 428 672 obyvateľov, počet obyvateľstva sa teda v tomto meste za posledných 50 rokov zdvojnásobil! Údajne to bol najväčší takýto nárast v povojnovej Európe! Dokážeme si dnes predstaviť čo sa stane, ak tento prudký rast bude pokračovať? Pracovných príležitostí v Bratislave pribúda a platové podmienky sú tu niekoľkonásobne lepšie ako v iných mestách Slovenska. Navyše Bratislava začína byť atraktívna po vstupe do Európskej únie aj pre cudzincov. Bude sa vedieť slovenská metropola vyrovnáť s inváziou prisťahovalcov?

Podiel obyvateľov Bratislavy z celkového počtu obyvateľov Slovenska je v súčasnosti 7,9%. Európske metropoly predstavujú vyšší podiel, ktorý sa v priemere pohybuje nad 10%, čo znamená, že Bratislava má ešte dostatočný potenciál na rast.

Ak by Bratislava mala mať dnešný podiel Prahy z ČR, alebo Paríža z Francúzska, ktorý predstavuje 14%, tak by jej počet obyvateľov potenciálne predstavoval 755 tisíc obyvateľov. V porovnaní s Varšavou, ktorá má tento podiel 12%-ný, by Bratislava mala mať 648 tisíc obyvateľov, v porovnaní s Budapešťou s 20%-ným podielom v rámci Maďarska 1,08 milióna a v porovnaní so susednou Viedňou, s 23%-ným podielom by bola Bratislava mestom s až 1,24 miliónmi obyvateľov.

Chaotický vývoj tohto mesta je alarmujúci. Bratislava zažíva v posledných rokoch prudký stavebný boom. Pravicová vláda nalákala progresívnou rovnou daňou množstvo zahraničných investorov. Celé mesto je posiate billboardami prezentujúcimi nové bývanie „našich“ snov, prípadne ďalšie najväčšie shopping centrum na Slovensku alebo administratívny park. Analytici realitných kancelárií tvrdia, že len bratislavský trh s nehnuteľnosťami si pýta 40 až 50 tisíc nových bytov, na ktoré reálne čaká dopyt (v období socializmu bolo v Bratislave postavených vyše 60 tisíc bytov)!

Najväčším divom Bratislavy je jednoznačne jej hustota. Bratislava obsahuje niekoľko anomálií súvisiacich s problémom hustoty. Jednak je to pomer prázdnych plôch k zastavaným, o čom hovorí aj fakt, že Bratislava je svojou rozlohou porovnateľná s Prahou, alebo susednou Viedňou, počet obyvateľstva má však niekoľkonásobne nižší. Ďalšou anomáliou s hustotou úzko prepojenou je pomer bratislavského historického centra k zvyšku mesta. Historické jadro sa dá chôdzou prejsť za 10 minút a preto by bolo naivné predpokladať, že ceny bytov, alebo pozemkov v centre Bratislavy niekedy klesnú a to aj napriek tomu, že staré byty majú často problém so statickou, inžinierskymi sieťami alebo preslunením.

Oproti európskym metropolám má Bratislava jednu obrovskú nevýhodu, ktorou je absencia metra. Dopravná situácia v tomto meste začína pripomínať niektoré zábery z filmu Voľný pád (Falling down), kde rozzúrený Michael Douglas siaha v dopravnej zápche po zbrani a urbánna realita veľkomesta ho premení na psychopatického vraha. Paradoxné preto je, akým spôsobom sa dnes bratislavské centrum zahusťuje. Holandský architekt Erick Van Egeraart navrhol na bratislavskom nábreží multifunkčný komplex budov s celkovou podlažnou plochou 140 000 m². Jediná prístupová komunikácia na nábrežie je už dnes preťažená. Čo spôsobí už teraz chorej dopravnej situácii v centre takáto obrovská intervencia? Podobným prípadom je v médiách toľko rozoberaná stavba „mrakodrapu“ na Šancovej ulici, ktorá patrí medzi najupchatejšie dopravné tepny v meste.

V súčasnosti býva 60% obyvateľov Bratislavy (a 45% obyvateľov Slovenska) v hromadných sídliskách postavených v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch minulého storočia. V priebehu 20. storočia sa mesto postupne ocitlo v piatich ideologicky odlišných štátoch. V poslednej perióde, teda v období od revolúcie v roku 1989, sa toto mesto ocitá v konfrontácii s novou realitou, novými ekonomickými a politickými modelmi. Práve v súvislosti s týmito procesmi tu objavujeme urbánne fenomény, ktoré sa spontánne stávajú špecifickými vlastnosťami Bratislavy. Hustota Bratislavy je dnes veľmi

nerovnomerná. V Bratislave je pre turistu neználoho pomerov niekedy ťažké rozpoznať perifériu od centra. Ulice sú mnohokrát skompilované z domov rôznej podlažnosti a teda rôznej hustoty a pripomínajú skôr koláž rôznych dedín a miest ako husté mestské prostredie. Toto mesto je poskladané z fragmentov takzvaných štvrtí a prázdnych miest, pospájaných dopravnými tepnami, ktoré pretínajú akoby nezmyselne celé mesto. Topografia mesta túto fragmentárnosť len podporuje. Nezanedbateľná časť mesta pozostáva z hromadných sídlisk, ktoré sa stali akýmsi riedkym spojivom v časoch, keď Bratislava rástla a jej súčasťou sa stali okolité dediny. Okrem toho, že tieto sídliská sú fragmentami mesta, sú aj fragmentami pôvodne plánovaných tzv. štvrtí. V období normalizácie sa totiž žiadna veľkolepo plánovaná výstavba nedokončila a tieto veľkolepé plány sa zredukovali len na politicky najpodstatnejšiu časť programu, ktorou bolo a stále je bývanie. Ďalšie polienka do tejto heterogénnej zmesi pridali roky deväťdesiate svojom objavenou slobodou. Únikom zo šede sídlisk sa stali eklektické, pestrofarebné štvrte rodinných domov preplnené „umeleckými“ manifestami individualizmu vyrobených zväčša zo sádrových odliatkov. Netvrdím, že táto fragmentárnosť súčasnej Bratislavy sa nemôže stať v budúcnosti výhodou, otázkou však ostáva, aké stratégie zahusťovania použít. Mnohé prázdne miesta sa v posledných rokoch premenili na shopping centrá, sklady, alebo benzínové pumpy. Bratislava je dnes päťkrát väčšia ako v roku 1945, ale s menšou hustotou obyvateľstva! Riedkosť sa tak stáva jednou z najvýraznejších črt Bratislavy a tá je odkázaná na automobil. Mobilita sa stáva nevyhnutnou súčasťou mesta a presúvanie je najcharakteristickejším spôsobom vnímania tohto hybridného urbanizmu. Porastie Bratislava na miesto, v ktorom sa bude dať žiť?

Moje mesto má tú prednosť,

že je v ňom veľa prázdneho miesta.

My city has the advantage

of containing a lot of vacant space.

Egon Bondy, Epizóda 96

● In 1919, Bratislava had 83,200 inhabitants; in 1930 the number reached 123,000; in 1946 it was already 191,354, and, shortly before the construction of the first “panelák” housing project in 1961, 241,796 souls lived in the city. Today, the number is 428,627, which means that the number has doubled in less than 50 years! It reputedly has the highest growth in Europe in the after-war period! What will happen if this continues?

In fact, around 8 percent of all Slovak citizens live in Bratislava. The European average is over 10 percent, meaning there is still potential for growth.

But Bratislava’s chaotic development is alarming. The whole city is full of billboards promising the housing of “our” dreams, more shopping centers, and new business parks.

The greatest wonder in Bratislava is undoubtedly its unbalanced density. While Bratislava covers an area similar to that of Prague or Vienna, its number of inhabitants is many times lower. At one extreme, the city center is tiny: You can walk from one end to the other in 10 minutes. It would be naive to think that property values there will ever fall. Today, 60 percent of Bratislavans (and 45 percent of Slovaks on the whole) live closely stacked in collective housing projects built in the ‘60s and ‘70s. The 20th century saw the city become part of five different states. At the moment, it is still coming to grips with new ideologies, and new economic and political models. Outside of the historical centre, tourists have trouble distinguishing between periphery and other centers. The city consists of fragments of different cities

or villages connected by traffic routes. The fragments are parts of unrealized Socialist master plans combined with the freedom of the ‘90s. Vacant lots are still a challenge for urban strategies, with empty spaces transforming randomly into shopping malls, warehouses, and gas stations. Bratislava is now five times bigger than it was in 1945, but with a lower population density!

A lack of solidity is the most visible feature in Bratislava, which is dependent on a car culture. With no underground transport system, traffic comes to resemble the movie *Falling Down*, in which a furious Michael Douglas pulls out his gun after the urban reality of Los Angeles gridlock changes him into a psychopathic murderer. Mobility is an unavoidable part of the city, and moving is the most characteristic means of perception of this hybrid urbanism. Will Bratislava grow into a place where people can also live?

SEDEM DIVOV SEVEN WONDERS

text Aleš Šedivec, Barbara Zavorská,
Braňo Matis, Zuzana Duchová
foto w, ea, bulY
ufo 1 jurko@internet.sk
ufo 2 babuta

DOJDE BABKA K LEKÁROVI
A TEN SA JEJ PÝTA:
– DOBRÝ, BABKA, DLHO STE
TU NEBOLI, DEJE SA NIEČO?
– ALE, BOLA SOM CHORÁ.

divy alebo „landmarky” wonders or “landmarks”

Ide o stavby subjektívne voľne zapadajúce do podobných kategórií ako v staroveku 7 divov. Sú to svojím spôsobom ikony, diela, ktoré vyčnievajú nad šedý priemer, veľké realizácie invenčných autorov, či tak veľké kuriozity, že je na mieste diviť sa, ako mohli byť postavené. Jedným slovom bizarné... Architekt Aldo Rossi nazýva dominantné „Landmarks” primárnymi elementami mesta, dôležitými stavbami, ktoré mesto vystihujú a vypovedajú o jeho charaktere.

Some buildings are so bizarre we're surprised they were ever built in the first place. Like the wonders of the ancient world, they are icons in a sense; works of art that stand out from the usual, the big ideas of authors of great invention, or just plain oddities. Architect Aldo Rossi calls dominant landmarks the primary elements of a city, key buildings that speak of each city's character. The following are unmistakably Bratislavan.

pravoslávny chrám sv. rastislava orthodox church of st. rastislav

2002, Milan Andráš

výška height: 30 m

náklady costs: cca 50 000 000 SKK

Plánované: budova fary, pripojená k zadnej stene kostola, administratívne priestory, učebne, dvojgaráž. Iniciátor projektu: Alexander Belousov.

A Slovak politician's Russian husband initiated this 50-million-crown project, then died partway through its construction, leaving it a "new ruin". Still planned were a pastor's house, administrative spaces, classrooms, and a double garage.

most snp most snp bridge

1973, Jozef Lacko, Ladislav Kušnír

výška height: 85 m

Most visí na lanách, ktoré napína šikmý pylón, nepotrebuje žiadne podporné stĺpy. Stavba oddelila Staré Mesto od Hradu, čím vlastne obnovila stredoveký stav, keď boli Hrad a mesto oddelené priekopou.

Ingeniously suspended, this bridge needs only a single, leaning pillar to hold its supporting cables. Once built, the road it carried over the river divided the Old City from the castle, unintentionally returning Bratislava to its medieval state, when a moat isolated the castle from the public squares.

budova sng slovak national gallery

1977, Vladimír Dedeček

V roku 1969 Ministerstvo kultúry SSR schválilo súhrnné projektové riešenie stavby s celkovým rozpočtovým nákladom 90.574 tis. (generálnym dodávateľom stavebných prác sa stal Pamiatkovstav, n. p. Žilina). Roku 1972 vláda SSR svojím uznesením k žiadosti o zvýšenie rozpočtu na rekonštrukciu a prístavbu súhlasila so zvýšením na 106.3 mil., neskôr náklady stúpli na 111.007 mil. Preberacie konanie bola začaté v septembri 1976 a 1. 3. 1977 bola SNG slávnostne otvorená sprístupnením stálych expozícií.

In 1969, the Ministry of Culture authorized the design of an addition with a total cost of 90,574,000 crowns. In 1972, the government agreed to increase the budget for the reconstruction to 106 million crowns, which later rose to 111 million. On March 1, 1977, the gallery officially opened to the public.

budova „kukurica“ the “corn building”

1977, Prcula, Sirotný
výška height: 82.2 m

Budova má tvar valca, 22 poschodí – na každom je 17 miestností. Do r. 1989 sa tu nachádzala ubytovňa Vojenskej politickej akadémie, po revolúcii ubytovňa Vysokej vojenskej pedagogickej školy a momentálne slúži ako ubytovňa rezortu Ministerstva obrany SR.

Cylindrical with 22 floors, each with 17 rooms and many a shiny, kernel-like window, this building served as a lodging house for the Military Academy until 1989. Today it is the lodging house of the Slovak Ministry of Defense.

budova slovenského rozhlasu slovak radio

**1985, Štefan Svetko, Štefan Ďurkovič,
Barnabáš Kissling**

O autoroch budovy rozhlasu rozhodla súťaž v roku 1963. Víťazom sa stal architekt Miloš Chorvát, investor sa však po zvážení všetkých za a proti rozhodol realizovať druhý najvyššie ocenený návrh. Autori postupne dospeli k symetrickej kompozícii oceľového koša, ktorá mala takú výhodu, že dokázala udržať samu seba – podobne ako kôš z prútia. Tak vznikol tvar obrátenej pyramídy, ktorý okamžite vyvolal medzi obyvateľstvom vznik fám a teórií.

In 1963, architect Miloš Chorvát won the design contest for this building. Then the investor decided he preferred the second-place design. The lucky trio gradually came to a symmetric, steel composition capable of supporting itself, much like a wicker basket. They settled on the shape of an inverted pyramid, leading to many theories and speculations of Egyptian influences and the like.

darkside
of the ufo

amfiteáter na búdkovej ulici amphitheater

1984, Štefan Svetko
plocha pozemku area: 30 000 m²
kapacita miest na sedenie seated capacity: 6550
na státie standing capacity: 3000
výškový rozdiel medzi javiskom a hľadiskom
height difference between stage
and auditorium: 1,60 m
prekrytie javiska covering of the stage: 15 x 25 m
rozmery javiska stage measures: 45 x 16 m
V stavebnom komplexe sa nachádza luxusne zariadená
šatňa (kreslá, koberce, chladnička, skrine, vešiaky, WC,
5 x sprcha) a zariadená produkčná miestnosť.
Do hľadiska vedie 5 brán. Prístup na javisko
zabezpečuje výťah s nosnosťou 1000 kg.

Within this complex on Búdková Street there is a furnished production room and a luxury dressing-room containing sofas, carpets, a fridge, wardrobes, hangers, a bathroom, and five showers. Five doors lead to the auditorium. Access to the stage is possible via an elevator with a carrying capacity of 1,000 kg.

mrakodrap gloria na záhradníckej ulici skyscraper gloria

2005, Peter Gál
výška height: 100,1 m
27-podlažná budova má meno Gloria a farbu fasády
po jednom z druhov ruží. Ľudová tvorivosť mu dala
aj mená ako lego, či zle odohratý tetris.

Though named and painted with a special type of rose in mind, people prefer to call this 27-story building on Záhradnícka Street the Lego or the Tetris Disaster.

obchodný dom slimák snail shopping center

1959, Ivan Matušik
prestavba renovation 1993,
Kocka, Poštulka, Struhárová, Hoza
„Bratislavský SLIMÁK bol krásnou ukážkou uvoľnenia
a kreatívnej inвенie v slovenskej architektúre na konci
päťdesiatych rokov. Roku 1993 po sprivatizovaní
objektu podľahol SLIMÁK bezohľadnej prestavbe.
Pôvodné hodnoty diela sa podarilo zničiť tak,
že na to nenájdem obdobie.“ Dulla, Moravčíková,
Architektúra na Slovensku v 20. storočí, Bratislava 2002.

“The Snail was a beautiful example of creative invention in Slovak architecture in the late ‘50s. In 1993, after privatization, the Snail underwent a brutal renovation. The initial values of the work were damaged so badly that we can hardly find words to describe it.” Dulla and Moravčíková, 20th Century Architecture in Slovakia.

BRATISLAVSKÉ BRATISLAVA MÝTY MYTHS

Rôzni autori/Ed.: Christopher McKey
ilustrácie Micheala Čopíková
Various authors/Ed.: Christopher McKey
illustrations Micheala Čopíková

V jazere na Zlatých Pieskoch sa údajne stále
nachádza vrak lietadla, ktoré tam kedysi havarovalo.
Bolo slnečné letné ráno 28. júla 1976.

Zabil sa statik z NBS... To sa predsa hovorilo
o statikovi z VÚB, že sa zabil, lebo budova klesá!
Možno sa zabili všetci statici prvých mrakodrapov.

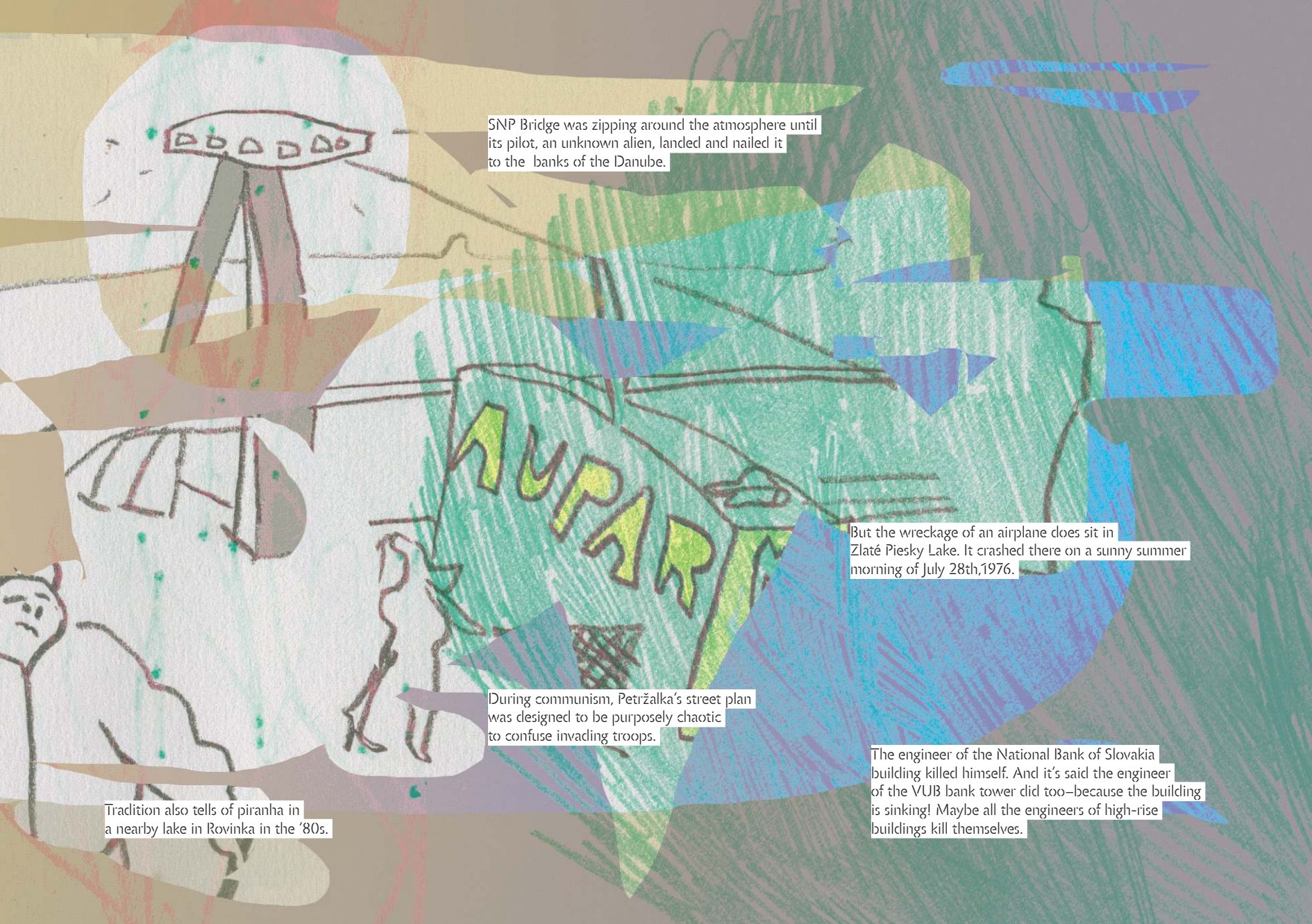
Za komunizmu vraj existoval tajný chaotický
urbanistický plán Petržalky pre zmätenie
nepriateľských vojsk.

Traduje sa aj vypustenie pirane do jedného jazera
v blízkom okolí: bolo to vraj v Rovinke
v osemdesiatych rokoch.

Most SNP sa točil: neznámy ufóneč
ho však naveky priklincoval k Dunaju.

SNP Bridge was zipping around the atmosphere until its pilot, an unknown alien, landed and nailed it to the banks of the Danube.

But the wreckage of an airplane does sit in Zlaté Piesky Lake. It crashed there on a sunny summer morning of July 28th, 1976.

During communism, Petržalka's street plan was designed to be purposely chaotic to confuse invading troops.

Tradition also tells of piranha in a nearby lake in Rovinka in the '80s.

The engineer of the National Bank of Slovakia building killed himself. And it's said the engineer of the VUB bank tower did too—because the building is sinking! Maybe all the engineers of high-rise buildings kill themselves.

Vrchné poschodie výškovej budovy STU je zvláštne prekryté, lebo tam sídli SIS.

Pod GJH (Gymnázium Jura Hronca) sú obrovské katakomby. Ako bombardovali rafinériu Apollo, vytiekla z nej ropa. Teraz sú tam strategické zásoby a zavreli kvôli tomu chemické laboratórium.

Keď sa robila za socičku prestavba historického centra, dali všade asfalt a dlažobné kocky predávali na rekonštrukciu európskych veľkomiest (Amsterdam, Paríž, atď.). Povedal to jeden Američan a tí to musia vedieť.

Prečo je zdvihnutý podchod na Hodžovom námestí o 3 metre? Lebo stavbári použili iné normy a nevyšlo to.

Žraloky na Zlatých pieskoch: istého dňa vraj neznámy občan vypustil do jazera žraloky. Alebo to bol podľa iného zaručene informovaného zdroja gigantický sumec, ktorý hrýzol plavcov do nôh.

The upper storey of the Slovak Technical University's high-rise building has a strange outer cover because the Slovak Information Service is hidden there.

Vast catacombs lie under the Jur Hronec High School. When the allies bombed the nearby Apollo refinery in WWII, the oil leaked out, turning the passages in oil reservoirs. The school had no choice but to close its chemistry lab.

When they reconstructed the historical center, the socialist government put asphalt everywhere and old the old cobblestones to Amsterdam, Paris, and other European cities that were undergoing restoration.

Why is the pedestrian underpass at Hodžovo Square 3 meters higher than the ground? Because the builders used the wrong standards and the whole thing didn't quite work out.

One day a citizen let sharks loose in Zlaté Piesky Lake. Or, according to another source, there's a gigantic catfish that nibbles swimmers' legs.

SNG od architekta Dedečka nebola postavená podľa pôvodného návrhu, chýba niekoľko častí, bez ktorých to nefunguje. Architekt Dedeček chcel pôvodne celý plášť natrieť na zlato (čo by bolo kuuul), ale dopadlo to tak ako dopadlo: lacný červeno-biely plech. Museli to natrieť rýchlo a k dispozícii boli len 3 farby.

Napoleonova socha na Hlavnom námestí má zvýšený podstavec na čizmách, lebo Melišov študent bol zamerať úplne inú lavičku na opačnom konci námestia.

Vo vojenskom komplexe ukrytom v lese medzi Devínom a Dúbravkou boli umiestnené tajné jadrové rakety.

Gamča (Gymnázium Grösslingová) je z jednej strany vymalovaná na modro a z druhej ošarpaná, pretože sa to robilo narýchlo pri príležitosti návštevy prezidenta Husáka a dvor sa už nestihol.

Schöner Náci stojí opačným smerom, ako mal, lebo opití Melišovi študenti, ktorí ho modelovali, zle navítali diery.

Pentagon na Dolných Honoch bol naozaj postavený podľa Pentagonu v USA: už v roku 1967 tam tajne vycestoval architekt – amatér Ján Š., aby si naštudoval dispozičný plán.

Architect Dedeček's Slovak National Gallery was not built according to its original design—some parts are missing. He originally wanted to paint the whole coating in gold (which would have been cool), but he ended up with cheap red and white corrugated metal plating instead. They had to paint it quickly, but had only 3 colors.

The statue of Napoleon on Hlavne Square has extra padding under its boots because Meliš's students measured a completely different bench for the project.

In a secret military complex located in the forest between Devín and Dúbravka, nuclear missiles were hidden.

Gamiča (the high school on Grösslingová street) is blue on only one side because the paint job was done very quickly to impress socialist president Husák during a visit.

The statue of Šöner Náci faces in the wrong direction because sculptor Meliš's drunken students didn't put the holes in the right place.

The "Pentagon" house in the Dolné Hony district was really modeled after the Pentagon in the USA; in 1967, amateur architect John S. went on a secret journey to study the building's plan.

V Petržalke sa znova fetuje.

Parlament je obložený veľkými kusmi žuly. Dokončovali ho ešte za sočúku a architekt chcel veľké kusy kameňa, nie malé, ktoré boli k dispozícii na Slovensku. Dali teda priviezť veľké platne z Bulharska, ale pod podmienkou, že ich budú osádzať bulharskí robotníci. Robotníci však neboli veľmi šikovní, takže to pred otvorením opadlo a museli obklad dávať znova.

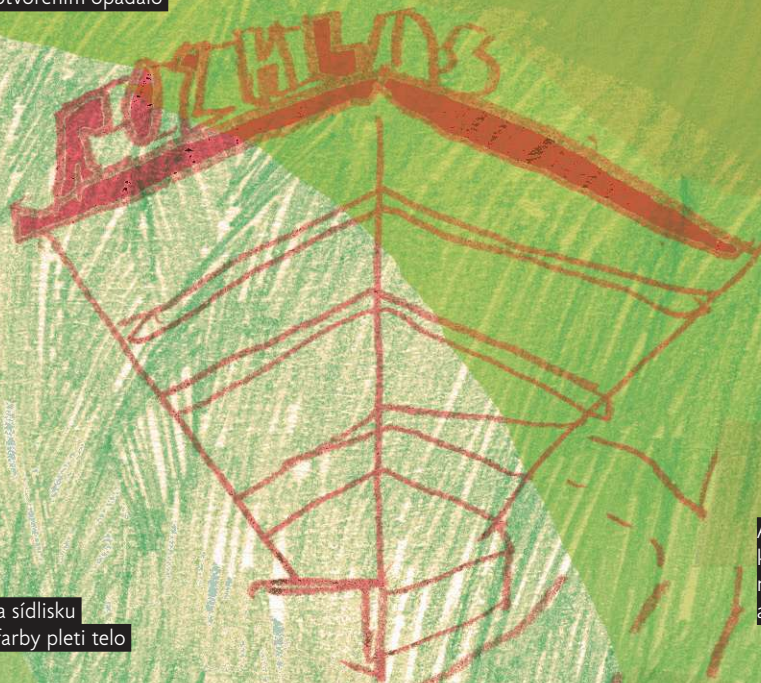
Do vnútra socialistickej sochy ufa na sídlisku Medzijarky hodili občania tmavšej farby pleti telo malého chlapca a upálili.

Závod Škoda/ Volkswagen bol postavený v IV. bratislavskom obvode, pretože tam bolo príliš veľa inteligencie (sídlo SAV, vysoké školy, internáty...). Tak potrebovali komunisti „vylepšiť“ vzdelanostný priemer robotníkmi.

Pred rokom 1968 sa počítalo s riešením Petržalky na štýl Benátok a kanálov...

Pamiatkári chceli zachovať priehľad z Obchodnej ulice na hrad, preto má budova bývalého veľkého Baťu obľú roh.

Architekt pri výstavbe krematória často chodil kontrolovať stavbu. Keď nebol spokojný s výkonom robotníkov, často im v noci obil kachličky a museli obkladať nanovo.

People in Petržalka are taking drugs again.

The Škoda/ Volkswagen factory was built in the fourth district because there were too many educated people there (the seat of the Academy of Sciences, universities, dormitories etc...). The communists needed to "improve" the area's cultural profile by bringing in more workers.

Conservationists wanted to preserve the view from Obchodná Street to the castle, which is why the former Baťa building has a rounded edge.

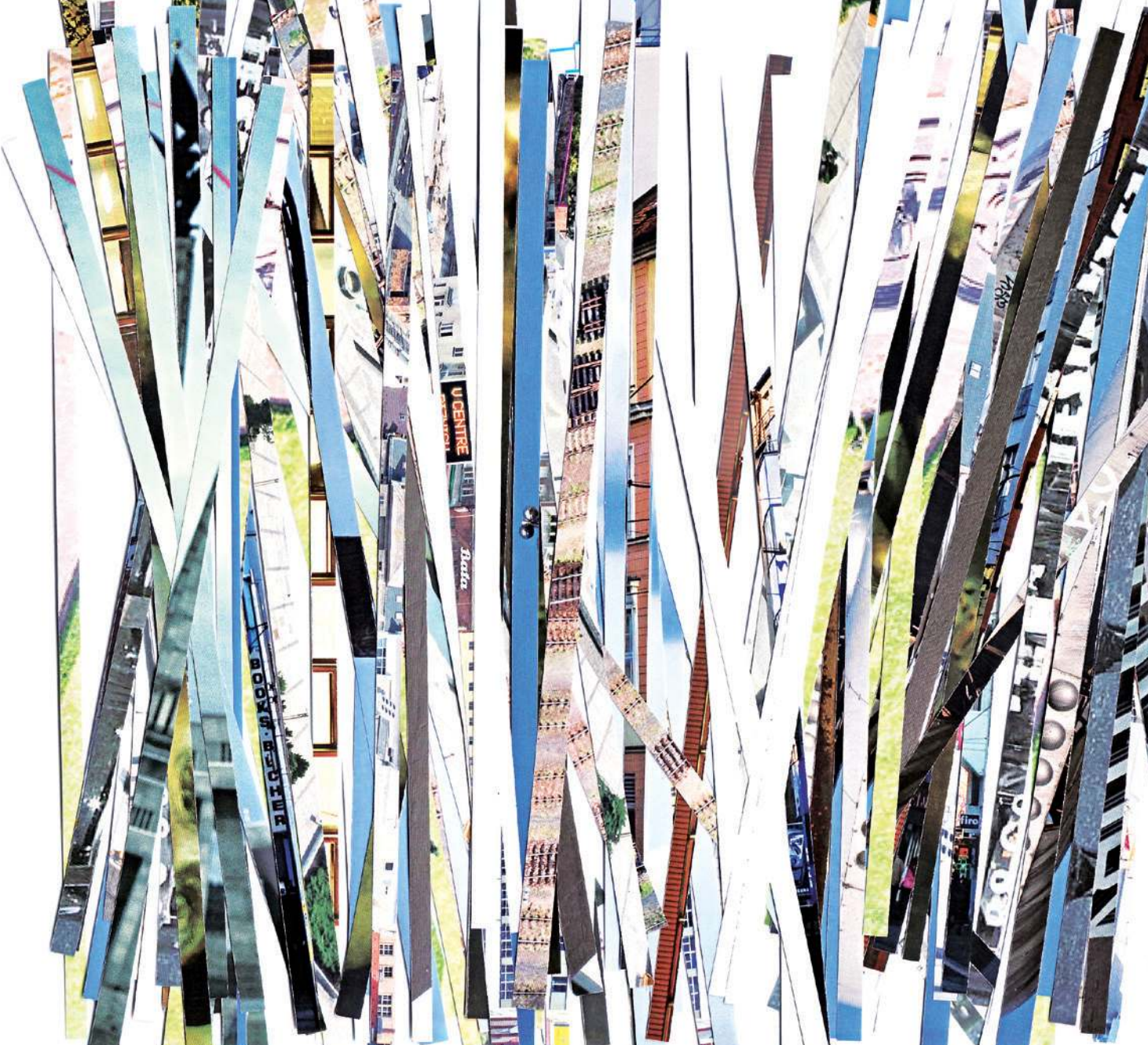
The architect of the crematorium often personally oversaw the building's construction. When he was not satisfied with the work, he would destroy it during the night and workers would have to start again in the morning.

Gypsies put the body of a dead boy into a socialist statue of a UFO in the Medzijarky housing development.

The construction team was finishing the parliament during the socialist era, and the architect wanted to cover it with big pieces of granite. No slab in Slovakia was large enough, so they brought sheets of rock from Bulgaria—under the condition that only Bulgarian workers would install them. The workers were not very skilled, however, and the facade fell apart shortly before the building's grand opening and had to be repaired.

Before 1968, there was a plan to build Petržalka with canals, like Venice...

vydavateľ publisher

Atrakt Art

vychádza s podporou Ministerstva kultúry SR

redakcia editor Zuzana Duchová**grafický dizajn graphic design** Braňo Matis**písmo Jigsaw typeface**

Johanna Bilak, www.typotheque.com

písmo Sacra typeface

Michal Tornayi, www.typoworker.com

preklad translation

Ivan Bašňák, Magdaléna Kobzová, Lenka Bednárová

jazykové korektúry proofreading

Anna Žideková, Eric Smillie, Ivan Bašňák,

Jana Hanulová, Jana Ondíková, Mária Rišková a ďalší

tlač print

X line

distribúcia distribution

zuzana@34.sk

ďakujeme thanks to

Mária Rišková, Jana Ondíková, Miro Tížik, Marek Kvetán,
Ľubica Trubíniová, Slavomír Šmálik, Fedor Blaščák,
Leo Singer, Pavlína Morháčová, Jana Milatová,
Michal Čudrnák, Marián Lukačka, Peter Žalman,
Jana Jankovičová, Ivana Jíleková, Pavol Mikula,
Martin Ducho, Braňo Pepel, Ľubo Burgr, Tomáš Halgaš,
Vladislav Konečný, Karol Weisslechner, Nina Weisslechner,
a všetkým, na ktorých sme v tom zhone zabudli

ISBN 978-80-969847-7-0

© Atrakt Art, Bratislava, 2007

www.atrakt-art.sk

počet strán 120

náklad 1300

**príspevky, texty, fotografie
list of contributors**

::

Aleš Šedivec

Ana Filip

Barbara Zavorská

Barbora Šedivá

Braňo Matis

Christopher McKey

Daniel Rihák

Dominika Horáková

Dušan Barok

Ea

Eric Smillie

Filip Vančo

Jana Čulenová

Ladislav Mirvald

Ľubica Hustá

Magdaléna Kobzová

Marek Mikuš

Martin Mistrík

Martin Vrabko

Memfer

Michaela Čopíková

Michal Kevický

Miroslav Hudák

Oliver Reháč

Ondrej Gajdoš

Ondrej Gavalda

Patrik Kovačovský

Paťo Safko

Peter Bulák

Peter Meluš

Saša Gojdičová

Slávo Krekovič

Šimonka

Viktor Frešo

Viktor Szenzo

Viliam Csino

Vladimíra Pčolová

Zdenka Konečná

Zora Paulíniová

Zuzana Duchová

Kedysi mesto svojich obyvateľov prijímalo, chránilo, zaopatrovalo. Byť občanom znamenalo mať pokojné útočisko, prístav, kde som ukrytý pred búrkami sveta. Dnes je mesto otvorené. Vystavilo svojich obyvateľov vetrom dujúcim zo všetkých strán. Neposkytuje nijaké záruky, zato umožňuje, aby ho každodenne pretvárali. Identita tohto otvoreného mesta sa udržuje iba sériou performatívnych prejavov. Jeden z nich, reflektujúci a zároveň pretvárajúci identitu nášho mesta máme pred sebou.

In the past, the city used to welcome, protect and take care of its residents. Being a citizen meant having a welcoming refuge, a port, where I'm safe from the storms of the world. Today, the city is open. It exposes its residents to winds blowing from every direction. It doesn't provide any guarantees, but you can keep re-shaping it. This open city's identity is only maintained through a series of performative expressions. One of them, reflecting and at the same time re-shaping our city's identity, we have in front of us.

Miroslav Marcelli

ISBN 978-80-969847-7-0